

Bij ons in Roosendaal

Strategische
Verkenningen
2022 - 2026

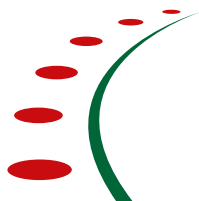

Inhoud

Voorwoord	3
Samenvatting	5
Inleiding	8
1 Vertrekpunt	9
2 Opgaven voor de periode 2022 - 2026	12
3 Wonen en economie	16
4 Samenleven, veiligheid en gezondheid	29
5 Energie, klimaat en natuur	43
6 Een betrouwbare overheid	50
7 Financiële verkenningen 2022 - 2026	63

Voorwoord

Geachte leden van de nieuwe raad,

Net als bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen hebben we weer Strategische Verkenningen opgesteld. Afgelopen zomer hebben alle raadsfracties al een eerste analyse ontvangen die door Platform31 was opgesteld. Nu bied ik u, namens de gemeentelijke organisatie, graag de verdere uitwerking aan. Ik wil u hiermee inzicht bieden in de ontwikkelingen die op onze gemeente afkomen, en in de activiteiten die daar nu en de komende jaren uit voortvloeien.

Deze verkenningen zijn een zo objectief en politiek-neutraal mogelijke schets van belangrijke trends, ontwikkelingen en opgaven. We hebben deze vertaald in belangrijke opgaven voor onze dorpen, de stad en de regio, en onderverdeeld in 3 hoofdthema's:

• **Wonen en economie**

• **Samenleven, veiligheid en gezondheid**

• **Energie, klimaat en natuur**

Daarnaast wijden we in deze verkenningen een hoofdstuk aan de betrouwbare overheid. Daarin schetsen we de opgaven die samenhangen met een goed bestuur. We sluiten af met een financiële vooruitblik.

We hebben de afgelopen jaren hard gewerkt en willen er ook de komende periode met frisse moed tegenaan om Roosendaal een plek te laten zijn waar inwoners, bedrijven en verenigingen zich thuis voelen. Een gezellige, veilige en duurzame plek waar mensen zich door de gemeente gezien en gehoord voelen.

Steekt u samen met mij de handen uit de mouwen de komende 4 jaar? Laten we er een richtinggevende, open en inspirerende bestuursperiode van maken!

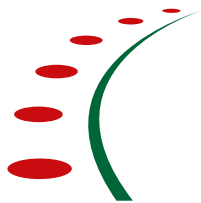
Han van Midden,
burgemeester

Bij ons in Roosendaal is het goed toeven!

Samenvatting

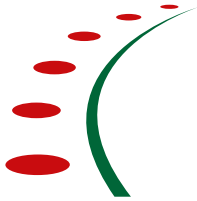
Tot 2030 wil Roosendaal groeien en vergroenen, met oog voor de menselijke maat en met ruimte voor ondernemerschap. Bij ongewijzigd beleid neemt het aantal inwoners toe met 1.000 tot 3.000, maar we willen en kunnen méér. Daarnaast willen we een goed vestigingsklimaat bieden voor ondernemers en een betrouwbare overheid zijn voor onze inwoners en partners.

Daar werken we op verschillende manieren aan. Bijvoorbeeld met de ontwikkeling van Stadsoevers, de binnenstad, het nieuwe Bravis Ziekenhuis op de Bulkenaar, de verdere ontwikkeling van het beroepsonderwijs, het verduurzamen van woningen, bedrijven en het verkeer, en het versterken van de leefbaarheid in de wijken. Dit is niet alleen een lokale opgave. Steeds meer maken we hier op regionaal niveau afspraken over, met regiogemeenten, maar ook met de provincie en het Rijk. Allemaal zaken die de komende jaren nog veel aandacht vragen.

Daarnaast vragen ook nieuwe trends en ontwikkelingen om bestuurlijke keuzes. In deze Strategische Verkenningen hebben we de inhoudelijke opgaven uitgewerkt én de manier waarop we willen werken, organiseren en besturen. Dit zijn de grote opgaven waar Nederland voor staat en waar we als gemeente de komende jaren veel mee te maken krijgen:

- **Woningmarkt.** Hoe zorgen we voor voldoende, passende, duurzame en betaalbare woningen voor al onze inwoners? Hoe zorgen we voor een versnelling van de bouw? Hoe geven we invulling aan groei, ook om overloop vanuit de Randstad op te vangen?
- **Vestigingsklimaat.** Hoe zorgen we voor een aantrekkelijke leefomgeving, zodat mensen hier graag (blijven) wonen en de stad en de dorpen interessant zijn als woonplek voor werkenden en voor mbo- en hbo-studenten?
- **Economie.** Hoe gaan we om met de steeds grotere schaarste op de arbeidsmarkt? En daarnaast: wat vraagt een circulaire economie van bedrijven en hoe kan de gemeente hierbij helpen?
- **Samenleven, veiligheid en gezondheid.** Hoe verkleinen we de tweedeling in de maatschappij en hoe herstellen we het vertrouwen in instituties? Hoe kunnen we bijdragen aan bestaanszekerheid? Hoe gaan we om met de verdere vergrijzing, met (mantel)zorg, met oplopende kosten én een tekort aan zorgpersoneel? Hoe houden we alle wijken leefbaar en veilig? Hoe gaan we blijvend om met ziekte door virussen en chronische ziektes?
- **Duurzaamheid.** Hoe maken we Roosendaalse wijken aardgasvrij, en per wanneer? Wat vraagt de energietransitie van de onderliggende infrastructuur? Hoe zorgen we dat de verduurzaming voor iedereen betaalbaar is? Hoe kunnen we de noodzakelijke vergroening benutten om de stad, de dorpen en het buitengebied niet alleen klimaatbestendig, maar tegelijk ook mooier en toegankelijker te maken?

De gemeente heeft verschillende lijnen uitgezet om hieraan te werken:

Bij ons is het goed leven, werken en leren

We willen dat het goed leven, werken en leren is in Roosendaal en de dorpen.

Dit zijn enkele grote projecten die hiervoor al zijn gestart en die ook de komende jaren doorlopen:

- Rondje Roosendaal
- Sterke Steden/4e Stedelijke Regio
- Roosendaal Natuurstad
- Green Deal Majoppeveld
- het versterken van de binnenstad en van leisurepark De Stok
- de triple-helix-samenwerking tussen de overheid, het onderwijs en ondernemers

Grote uitdagingen op dit vlak zijn: ‘meer groen in de stad, meer stad in het groen’ en meer ruimte voor bedrijven aan de noordoostkant van de stad. Daarnaast willen we werk maken van kansen die op langere termijn spelen en waarvoor een lange voorbereiding nodig is. Deze brengen we op tijd in beeld bij de provincie en het Rijk. Denk aan de doorsnijding van Roosendaal door het spoor (vooral het goederenvervoer), het uitplaatsen van het emplacement, de transitie van de landbouw en het landschap, en het revitaliseren van bedrijventerreinen.

Bij ons voelen mensen zich thuis

We werken aan een samenleving die gelijke kansen biedt. Aan veilige wijken en dorpen, waar je gezond oud kunt worden en de zorg kunt krijgen die je nodig hebt: thuis, in de buurt of in het ziekenhuis.

We werken nu en straks onder meer aan:

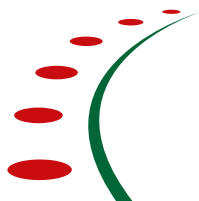
- de uitvoering en doorontwikkeling van de Wmo en de jeugdzorg
- passende woningen voor jong en oud
- de aanpak van bestaanszekerheid
- een integrale wijken- en dorpenaanpak
- de ontwikkeling van de Bulkenaar en het Bravis Ziekenhuis
- ontmoeting als middel voor het versterken van sociale verbondenheid
- het Actieplan Integrale Veiligheid

Een mooie toekomst voor ons allemaal

Energie- en klimaatmaatregelen maken Roosendaal comfortabeler, gezonder en mooier. Daarom werken we aan meer groen, meer blauw en een haalbare verduurzaming: duurzaam wonen, werken en vervoeren. Dit bereiken we via de volgende projecten en plannen:

- de Regionale Energiestrategie (RES), die we uitbreiden naar een Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS)
- een nieuwe visie voor duurzame energieopwek
- uitbreiden van het warmtenet van Duurzame Energie Roosendaal (DER)
- Roosendaal Natuurstad
- Vitaal Platteland
- robuuste groenstructuren in het buitengebied
- duurzame afvalinzameling
- wijkuitvoeringsplannen voor de warmtetransitie
- het opwekken en opslaan van duurzame energie
- het stimuleren van (nieuwe initiatieven rondom) energiebesparing en -opwek
- het stimuleren van circulair bouwen
- de transitie van de landbouw (met oog voor de belangen van de bedrijven én voor het terugdringen van de uitstoot van stikstof en methaan)
- het stimuleren van duurzame mobiliteit

Als gemeente geven we het goede voorbeeld door onze eigen panden en ons eigen gedrag zo duurzaam mogelijk te maken.

Voor individuele inwoners werken we hard aan een open overheid (en de implementatie van de Wet open overheid, vanaf mei 2022) en aan integrale dienstverlening. In de wijken en dorpen zijn we een luisterende, gelijkwaardige en samenwerkende overheid, onder meer met de aanpak Roosendaal spreekt, Roosendaal doet.

We zoeken bewust de samenwerking met andere professionele partijen op en willen die de komende jaren verder verstevigen.

Bij ons luisteren we naar elkaar. Als gemeente willen we laten zien dat we een betrouwbare overheid zijn. Dat we doen wat we zeggen, resultaten laten zien, luisteren en vertrouwen geven aan onze inwoners. Ook van medeoverheden vragen we die houding bij gezamenlijke opgaven. Hier geven we op verschillende niveaus invulling aan.

Op gemeentelijk en regionaal niveau is de triple-helix-samenwerking waardevol. We trekken daarin samen op met het onderwijs en ondernemers om antwoorden te vinden op de vragen van de economie, de arbeidsmarkt, ruimte, veiligheid en gezondheid. Zo komen we samen tot regionale strategieën en regiodeals. Het Rijk en de provincie verdelen hun aandacht, kennis en middelen steeds vaker via dergelijke afspraken. Daarom pakken we (samen met Bergen op Zoom) een trekkersrol in de regionale ontwikkeling. West-Brabant-West is de 4e Stedelijke Regio in Brabant. In deze samenwerking geven we samen met onze medeoverheden invulling aan de verstedelijkingsstrategie en de regionale investeringsagenda. Via een woonakkoord willen we extra middelen beschikbaar krijgen voor wonen, economie, voorzieningen, bereikbaarheid en landschapsontwikkelingen.

Een belangrijk aandachtspunt bij alle ontwikkelingen is de uitvoeringscapaciteit. Die legt een financiële én een praktische druk op bedrijven, organisaties en de gemeente. Een tekort aan goed opgeleide medewerkers kan ervoor zorgen dat er gaten vallen in de uitvoering en dat er vertragingen ontstaan in de planning. Het is dus cruciaal dat we tijdig mensen opleiden, aantrekken en vasthouden. Als gemeente ondersteunen we dat door te werken aan een goed woon-, werk- en leefklimaat. Daarnaast zorgen we ervoor dat de gemeente zelf een aantrekkelijke werkgever blijft die investeert in de kwaliteit en betrokkenheid van al haar medewerkers.

Financiële verkenningen

Uit de verkenningen blijkt dat onze gemeente een stevige en solide financiële positie heeft. De komende bestuursperiode zijn er middelen beschikbaar om structureel te investeren in nieuw beleid. Daar komt bij dat ook de reservepositie van Roosendaal gezond is; we hebben voldoende gespaard om belangrijke zaken voort te kunnen zetten. Denk aan het onderhoud van de openbare ruimte en het opvangen van financiële fluctuaties in de bijstand. Met een weerstandsvermogen dat ruim voldoende is, lijkt Roosendaal goed in staat om onvoorziene risico's op te vangen.

Het financiële beeld voor de toekomst is echter nog onzeker. De komende jaren krijgen gemeenten te maken met behoorlijk wat ontwikkelingen die financiële consequenties hebben. Behoedzaamheid blijft daarom geboden.

In de jaren 2023 tot en met 2025 lijken er veel extra middelen richting de gemeenten te komen. Uit de Startnota Kabinet Rutte-IV blijkt echter dat deze middelen niet structureel zijn. Dat houdt in dat er weinig middelen zijn die we kunnen inzetten voor investeringen op de lange termijn. En dat terwijl we de komende jaren wél voor grote opgaven staan. Denk aan: de energietransitie, het woningtekort, de kwaliteitsimpuls voor de binnenstad, de digitalisering (inclusief cybersecurity), de Omgevingswet, de jeugdzorg, de Wmo en de nasleep van de coronacrisis. Voor veel van deze opgaven heeft de gemeente Roosendaal nog geen middelen beschikbaar gesteld, terwijl de investeringen en bijbehorende kosten naar verwachting hoog zullen zijn.

Dat vraagt in de nieuwe bestuursperiode om een integrale afweging en om fundamentele keuzes: hoe zetten we onze schaarse financiële middelen in voor de grote opgaven waar we als gemeente voor staan?

Inleiding

In Roosendaal en de omliggende dorpen is het goed leven, werken en ondernemen. Om dit te behouden en verder te versterken, bewegen we mee met ontwikkelingen. Wat komt er de komende jaren op ons af? En wat doen we al om daar goed op in te spelen? Daarvan geven we een beeld in deze Strategische Verkenningen. Aan de hand van de grote landelijke, regionale en lokale opgaven schetsen we welke projecten en beleidsontwikkelingen we al in gang hebben gezet, en wat we nog aan nieuwe opgaven verwachten. Daarmee bieden we bouwstenen voor de komende raadsperiode.

Leeswijzer

Deze verkenningen borduren voort op het rapport Trends en ontwikkelingen in Roosendaal, dat Platform31 in 2021 heeft opgesteld, en op een nadere analyse van ons Datalab. Uit deze rapporten zijn enkele cijfers, grafieken en tabellen overgenomen. Om het leesbaar te houden, hebben we niet alle onderliggende gegevens vermeld. Op enkele plaatsen in de tekst vindt u een knop Meer weten, die leidt naar de onderliggende analyses.

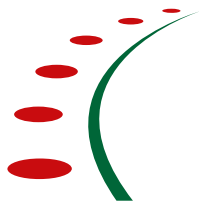
In hoofdstuk 3, 4 en 5 hebben we tabellen opgenomen waarin in steekwoorden de belangrijkste opgaven en dossiers aan bod komen. Zo heeft u een beeld op hoofdlijnen. Na elke tabel geven we een korte toelichting. Natuurlijk is over alle onderwerpen nog veel meer te melden. Een verdere verdieping leveren we graag op een later moment aan, bij de uitwerking van de plannen.

In hoofdstuk 6 gaan we in op de manier waarop de gemeente haar rol vervult. Hier werken we uit hoe we onze betrouwbaarheid als overheid op een nog hoger niveau kunnen brengen.

Naast de grote inhoudelijke vraagstukken hebben we natuurlijk ook onze reguliere taken: de gemeentelijke dienstverlening, beheer en onderhoud van het openbaar gebied, sociale zaken, et cetera. Om ook deze zaken goed op orde te houden, zijn solide gemeentefinanciën belangrijk. Daar gaan we in hoofdstuk 7 verder op in.

De lopende projecten en dossiers komen voort uit college- en raadsbesluiten. De verwachte nieuwe ontwikkelingen volgen uit nationaal beleid en wetgeving met een doorwerking naar de gemeenten, zoals het Klimaatakkoord en de (komende) Omgevingswet. Deels gaat het ook om inschattingen van onderwerpen die de komende jaren gaan spelen. Die zijn gebaseerd op trends en ontwikkelingen die we zien en op informatie die afkomstig is uit interviews met externe partijen. Dit is dus nog geen vastgesteld beleid, maar een ambtelijke verkenning.

1 Vertrekpunt

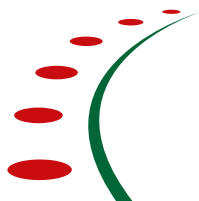
Wat voor gemeente wil Roosendaal zijn?

Dit zijn de belangrijkste kenmerken als we kijken naar Roosendaal in 2030:

- een stad van de menselijke maat
- balans tussen mens en natuur
- ruimte voor talent en ondernemerschap

We zijn een sterke centrumgemeente in de regio en zetten, samen met de West-Brabantse Sterke Steden, in op:

- gebalanceerde groei: welvaart voor iedereen, meer inwoners
- passende en betaalbare woningen
- aantrekkelijke nieuwe woonmilieus
- hogere kwaliteit van de woon-, werk- en leefomgeving
- vergroenen van de wijken
- een levendige binnenstad met sterke culturele en andere voorzieningen
- goede opleidingen, die sterk verbonden zijn met het bedrijfsleven
- een duurzame stad en een duurzaam platteland
- een sterk sociaal domein dat bijdraagt aan bestaanszekerheid en kansgelijkheid
- een gezonde leefomgeving
- zorg nabij, en complete zorg voor iedereen in de regio
- veilige wijken en bedrijventerreinen
- oog voor inwoners, studenten en ondernemers
- een open, inlevende en betrouwbare overheid
- solide gemeentefinanciën

Waar staan we nu?

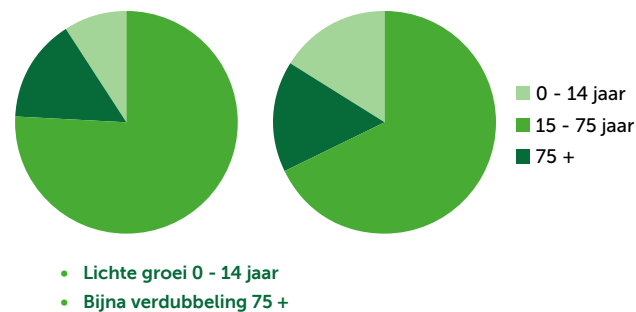
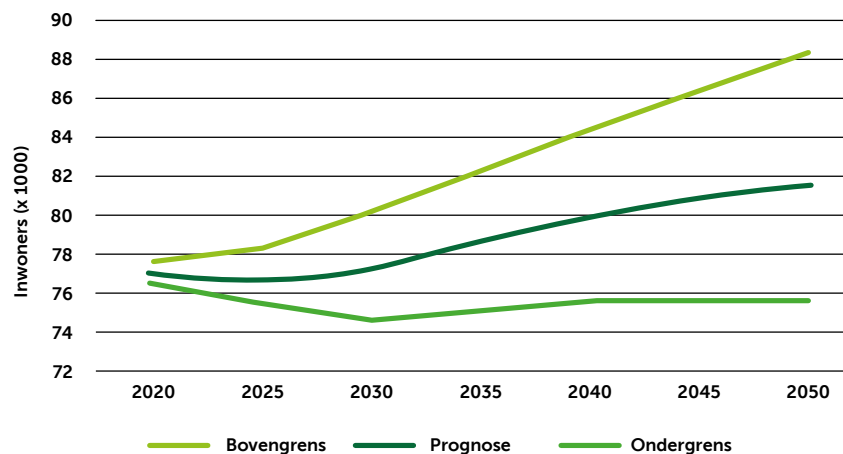
Bevolking: groei, vergrijzing, afname beroepsbevolking

Bij ongewijzigd beleid groeit de bevolking van Roosendaal van circa 77.000 inwoners nu naar ongeveer 82.000 inwoners in 2050. Het aantal huishoudens neemt volgens de CBS-prognoses toe van 35.000 naar 37.000. De belangrijkste oorzaak van de groei is migratie. Het aantal arbeidsmigranten is de afgelopen 10 jaar gestegen van zo'n 1500 naar zo'n 7500¹.

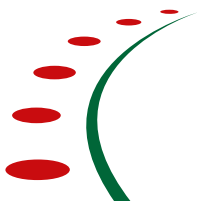
In de cijfers is nog niet meegewogen dat Roosendaal en West-Brabant met het programma Sterke Steden inzetten op het aantrekken van nieuwe inwoners. Zij worden aangetrokken door de ruimte, de relatief betaalbare woningen, het toenemende belang van thuiswerken (en daarmee het afnemende belang van reisafstand) en de goede bereikbaarheid van de regio.

De vergrijzing zet door. Het aantal 75-plussers is in 2050 bijna verdubbeld. Het aantal 80-plussers is dan zelfs meer dan verdubbeld. Opvallend is dat ook het aandeel (en aantal) jongeren groeit. De tussenliggende groep, de potentiële beroepsbevolking, krimpt juist.

Bevolking Roosendaal 2020 - 2050

¹Schatting op basis van het geregistreerde aantal arbeidsmigranten. Volgens onderzoek schrijft een derde tot de helft van de arbeidsmigranten zich in het BRP in. In Roosendaal in 2010: 608; in 2020: 2976. Op basis hiervan is het totaal geraamd.

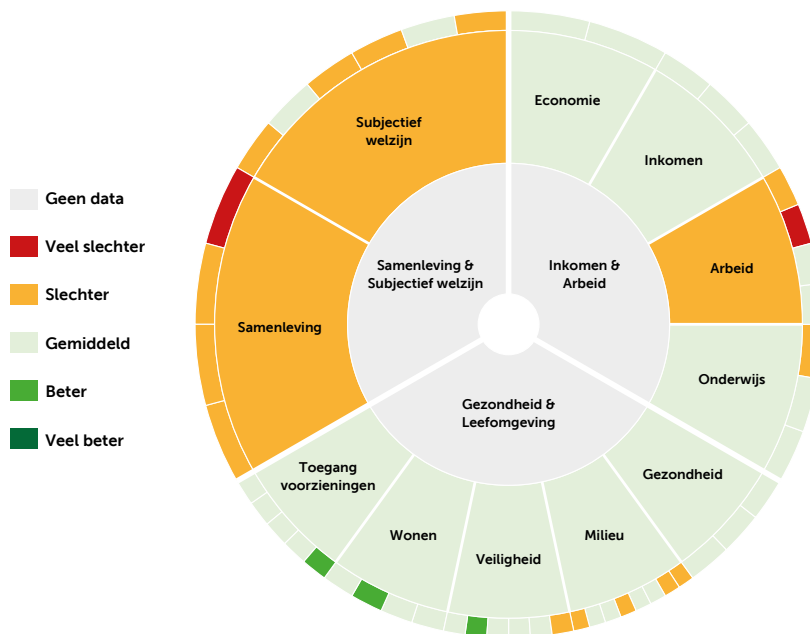
Brede welvaart: Roosendaal scoort matig

Met brede welvaart bedoelen we alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en veiligheid. Daarbij kijken we bovendien niet alleen naar de kwaliteit van leven in het hier en nu, maar ook naar de effecten daarvan op het welzijn van mensen elders (buiten de regio) en in de toekomst.

Er zijn verschillende manieren om brede welvaart te meten. In de Woonaan trekkelijkheids-index (Atlas gemeenten, 2021) is van de 50 grootste gemeenten te zien hoe zij in de breedte scoren. Ook de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten (Telos, 2021) beoordeelt alle gemeenten volgens een breed scala van indicatoren.

Middelgrote gemeenten (met tussen de 50.000 en 100.000 inwoners) scoren in de breedte relatief laag: ze hebben minder voorzieningen dan grote gemeenten, maar wel vaak de sociaal-economische problemen van de grote stad. Dat geldt ook voor Roosendaal. In de Woonaan trekkelijkheidsindex staat Roosendaal op de 38e plaats (van de 50 grootste gemeenten). In de Duurzaamheidsindex van Telos staan we op de 350e plaats van alle 355 gemeenten. Op sommige van de onderliggende indicatoren scoort Roosendaal goed, zoals: wonen, economische concurrentiekracht, duurzame elektriciteit en grof restafval per inwoner. Op andere onderdelen scoren we gemiddeld: kunst en cultuur, gezondheid, onderwijs, lucht- en waterkwaliteit, en bereikbaarheid. Op de overige onderwerpen, zoals de bereikbaarheid van de natuur of de sociaal-economische positie van de inwoners, scoort Roosendaal slechter.

Gemeente Roosendaal in vergelijking met Nederland

Brede welvaart

In vergelijking met het gemiddelde van Nederland scoort Roosendaal relatief goed op 'beschikbaarheid betaalbare koopwoningen' en 'afstand tot stedelijke voorzieningen'.

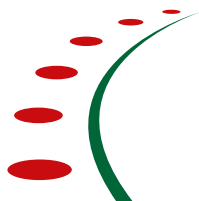
Aandachtsgebieden zijn samenleving, subjectief welzijn en arbeid, vooral:

- Lage score sociaal vertrouwen
- Slechte beoordeling eigen gezondheid
- Veiligheidsbeleving
- Relatief veel eenzaamheid
- Luchtkwaliteit, geluidhinder en hittestress scores slechter dan gemiddeld
- Relatief veel langdurige werkloosheid
- Lage netto arbeidsparticipatie

Op de andere thema's scoort Roosendaal gemiddeld.

Bron: CPB, 2020

2 Opgaven voor de periode 2022 - 2026

We staan de komende jaren voor een aantal grote opgaven. Acute vraagstukken waarvan de oplossing nog jaren gaat vergen. En vraagstukken op internationaal en nationaal niveau, waarvan een groot deel van de uitvoering bij de gemeenten terechtkomt.

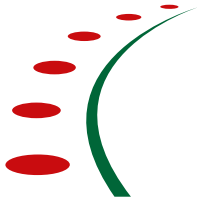
- **Wonen en economie**

- **Samenleven, veiligheid en gezondheid**

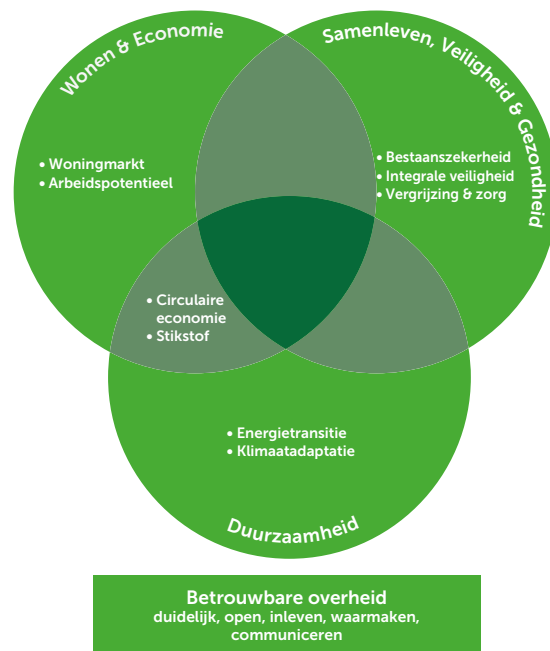
- **Klimaat**

- **Betrouwbare overheid**

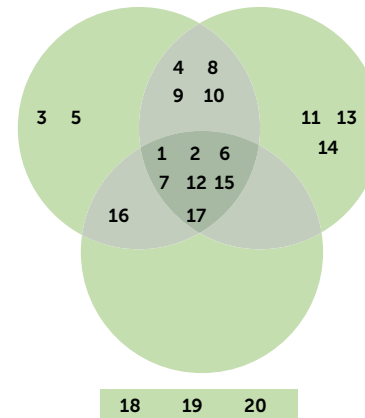
Op de volgende bladzijden lichten we deze opgaven in hoofdlijnen toe. In de hoofdstukken daarna werken we uit welke opgaven dit oplevert voor Roosendaal, wat we daar al aan doen en wat we de komende jaren nog verwachten.

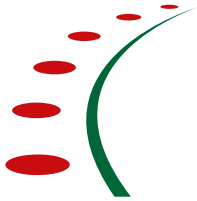
Grote opgaven 2022 - 2026

De grote opgaven vertonen vaak overlap. Sommige specifieke opgaven hebben daardoor zowel met "wonen en economie" als "duurzaamheid" of "samenleven etc." te maken. Andere opgaven vallen geheel binnen één aandachtsveld. Het kleine figuur laat zien binnen welke grote overkoepelende thema's de specifieke lokale opgaven 2022-2026 vallen.

- 1 Veilige leefomgeving
- 2 Drugsgelateerde ondermijning
- 3 Toegankelijkheid woningmarkt
- 4 Passende woningvoorraad
- 5 Concurrentievermogen
  - Voldoende arbeidskrachten
  - Stimuleren ondernemerschap
  - Goede bedrijventerreinen
- 6 Verduurzamen woningen
- 7 Groene gezonde leefomgeving en vergroenen en verblauwen bebouwd gebied
- 8 Wonen & zorg
- 9 Ruimte voor ontmoeten
- 10 Onderwijs, arbeidsmarkt en werkzekerheid
- 11 Gelukkige jeugd
- 12 Positieve gezondheid
- 13 Perspectief & Participatie / voorkomen tweedeling
- 14 Cultuur en verenigingsleven
- 15 Klimaatopgaven
  - Energietransitie
  - Circulaire economie
  - Transitie landbouw en landschap; stikstof
  - Duurzame mobiliteit
- 16 Elektriciteitsinfrastructuur op orde
- 17 Voorkomen energiearmoede
- 18 Voldoende uitvoeringscapaciteit
- 19 (sub)regionale samenwerking, regiodeals
- 20 Open overheid, participatie

Wonen en economie

De woningmarkt zit op slot. Het Rijk wil dat er de komende 10 jaar één miljoen extra woningen worden gebouwd. Vooral betaalbare woningen voor starters en middeninkomens, en goede woningen voor ouderen om de doorstroming te bevorderen. Door de hoge prijzen en krappe woningmarkt in de Randstad zien we een druk op de omliggende regio's.

De krappe arbeidsmarkt leidt op veel vlakken tot problemen in de uitvoering (wonen, gezondheidszorg, verduurzaming, logistiek, landbouw). Dit zet de concurrentiekracht van bedrijven onder druk. De afgelopen 10 jaar is dit in veel sectoren opgevangen door arbeidsmigranten.

Samenleven, veiligheid en gezondheid

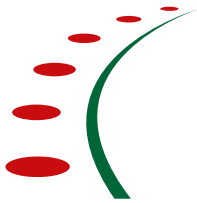
In Nederland is nog steeds sprake van kansenongelijkheid. Flinke groepen inwoners, die vaak oververtegenwoordigd zijn in de wat oudere wijken, ervaren veel druk. Zij maken zich zorgen over zaken als baan zekerheid, opleidingsmogelijkheden, gezondheidsachterstanden, overlast in de buurt en hun inkomen. Bestaanszekerheid is daarmee voor velen een belangrijke opgave. Dit leidt op individueel niveau tot knelpunten en draagt bij aan gevoelens van ontevredenheid, onrust en onmacht. Deze gevoelens komen vaak weer in dezelfde wijken sterker naar voren. Ook overlast, gevoelens van onveiligheid en criminaliteit zijn hier een belangrijk aandachtspunt. De coronapandemie versterkte deze ontwikkelingen, omdat mensen met lagere inkomens, kleinere woningen of met kinderen met leerachterstanden harder worden geraakt door de maatregelen. Dit draagt weer bij aan een groeiende tweedeling en maatschappelijke tegenstellingen. Deze ontwikkeling is niet nieuw, maar krijgt wel een steeds groter gewicht.

De vergrijzing leidt tot een oplopende zorgvraag. In 2050 telt Roosendaal naar verwachting 13.000 75-plussers en 2700 dementerenden; bijna een verdubbeling ten opzichte van vandaag. Nieuwe technologie in de zorg biedt een deel van de oplossing. Mensen kunnen langer, vaker en sneller thuis zorg krijgen en op afstand (digitaal) worden gemonitord en behandelingen in het ziekenhuis kunnen worden verkort. Daarnaast is het nodig om het zorgsysteem zó in te richten dat zorg in huis, zorg in de eerste lijn en specialistische zorg goed samenwerken.

Duurzaamheid

In het Klimaatakkoord van Parijs is afgesproken dat we vanaf 2050 CO₂-neutraal zijn. In het Nationale Klimaatakkoord, dat onze gemeente mede heeft ondertekend, is dit doel overgenomen. In 2030 willen we halverwege zijn. Recent hebben de EU en het regeerakkoord deze ambitie nog verder aangescherpt. Een belangrijk deel van de uitvoering van de energietransitie ligt bij de gemeenten. Zo is een van de doelstellingen dat in 2030 20% van de woningen aardgasvrij is, en dat gemeenten daarvoor samen met hun inwoners wijkuitvoeringsplannen moeten opstellen. Een andere grote opgave is klimaatadaptatie: om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen, is het nodig dat gemeenten veel investeren in maatregelen om met pieken in neerslag en droogte om te gaan, hittestress aan te pakken en de landbouwtransitie vorm te geven.

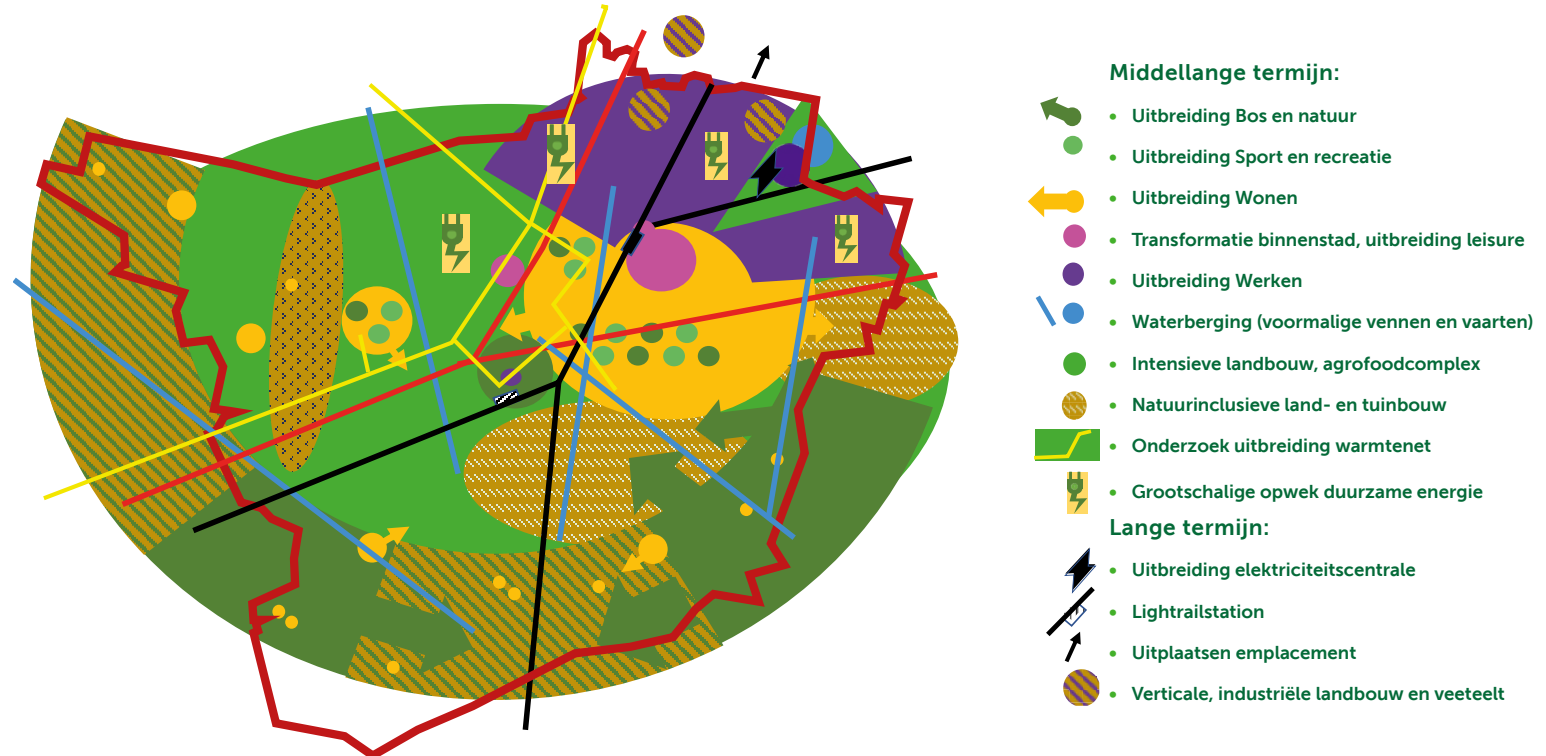
Betrouwbare overheid

In tijden van maatschappelijke onrust verlangen mensen naar verbondenheid. Dat vraagt een andere rol van ons als lokale overheid. Wij moeten dicht bij onze inwoners en ondernemers staan en verbonden zijn met de stad en de dorpen. Het vertrouwen in de overheid neemt af. De gemeente investeert in het vertrouwen in elkaar en in de overheid door zelf een betrouwbare, duidelijke, empathische en open overheid te zijn. We maken waar wat we beloven en communiceren daar helder over. We hebben ook een helder en herkenbaar standpunt over transparantie, openheid en participatie.

Dat blijkt onder meer uit de Quick Scan Lokale Democratie (januari 2021), waarbij dit de top 3 van prioriteiten voor inwoners is:

- **Opener en transparanter werken: 92% vindt dit (heel) belangrijk**
- **Beter luisteren naar de mening van inwoners: 92% vindt dit (heel) belangrijk**
- **Inwoners meer laten meepraten: 84% vindt dit (heel) belangrijk**

Dit is de ruimtelijke weerslag van deze trends en ontwikkelingen:

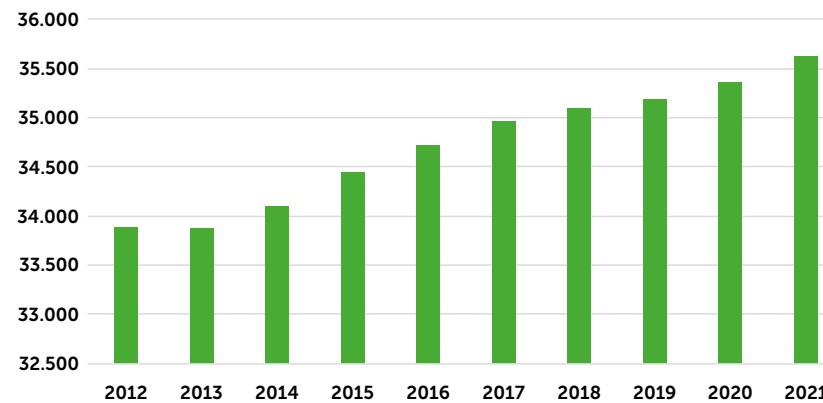

3 Wonen en economie

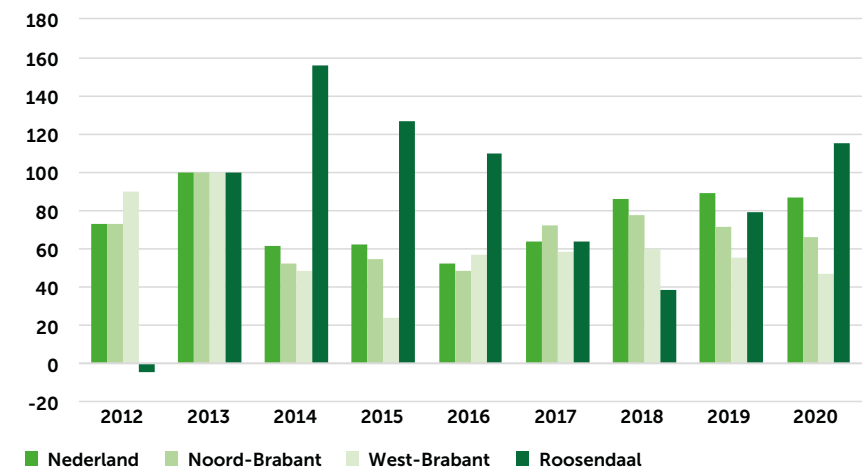
Bij ons in Roosendaal is het goed leven, werken en leren. In dit hoofdstuk schetsen we de trends, ontwikkelingen en opgaven op het gebied van wonen en economie.

3.1 Trends en ontwikkelingen

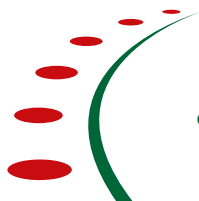
Woningvoorraad Roosendaal per 1 januari 2012-2021

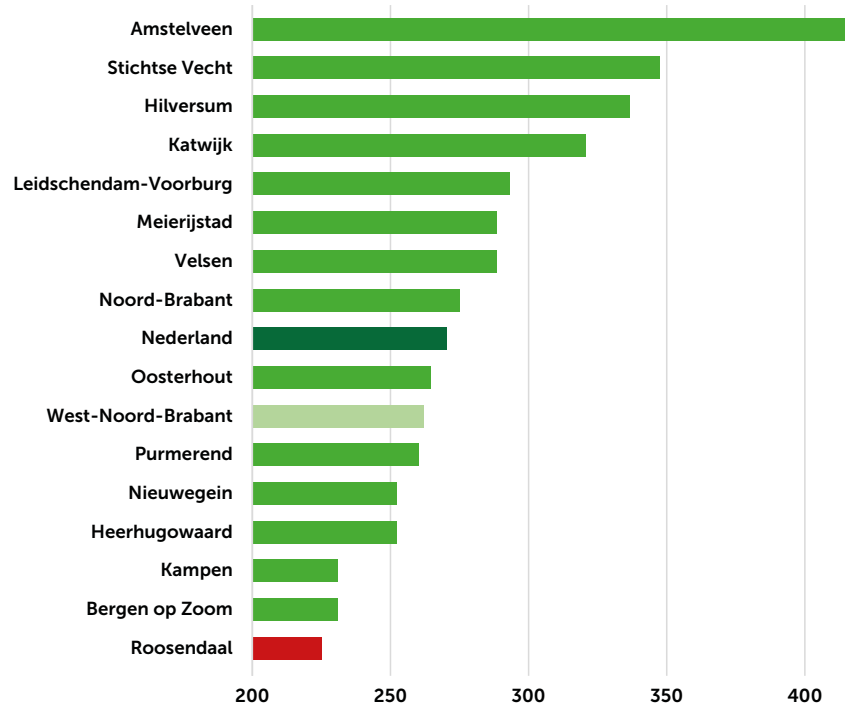
Toename woningvoorraad 2012-2020 geïndexeerd, 2013=100

Bron: CBS

Gemiddelde woningwaarde (2020 x 1000 euro)

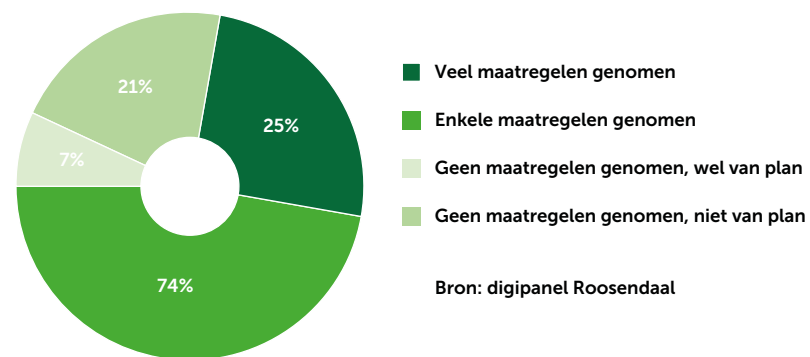
Bron: CBS

Meer weten? Analyse Platform31

Meer weten? De staat van Roosendaal

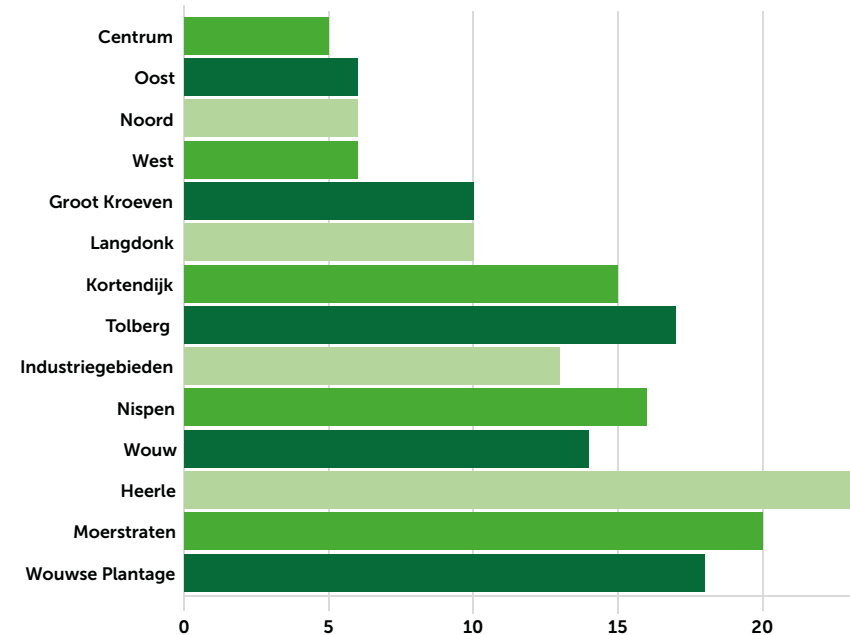
Meer weten? Duurzaamheidsmonitor Roosendaal

Verduurzamen woningen door bewoners Roosendaal, 2020

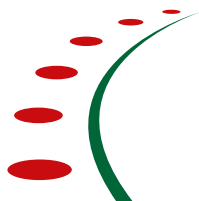

Bron: digipanel Roosendaal

Percentage woningen met geregistreerde zonnepanelen 2019 per wijk

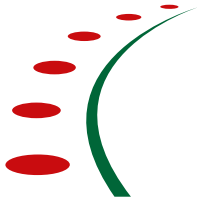

Woon- en leefomgeving

- Een aantrekkelijke woon- en leefomgeving is belangrijk om inwoners, studenten, bedrijven en werknemers aan te trekken en vast te houden.
- De overloop vanuit de Randstad is een gevolg van de hoge huizenprijzen daar en de relatief ruime en betaalbare woningen hier, en wordt versterkt door de effecten van corona: thuiswerken wordt belangrijker, de reistijd wonen-werken minder belangrijk.
- Roosendaal zou 10 plaatsen hoger staan op de lijst van aantrekkelijke woongemeenten (zie pagina 9) als er geen landsgrens zou zijn. De nabijheid van natuur en culinair aanbod in Vlaanderen telt namelijk niet mee in de Nederlandse index. We kunnen de woonaantrekkelijkheid vergroten door het aanbod over de grens beter te ontsluiten en te stimuleren.
- Roosendaal scoort in deze lijst goed op woningaanbod (ruimte, prijs) en relatief slecht op de bereikbaarheid van banen, cultuuraanbod, de omvang en nabijheid van natuur, het culinaire aanbod, het percentage vooroorlogse woningen en de nabijheid van een universiteit.
- Het aanbod aan woonmilieus is over het algemeen goed, maar er zijn enkele duidelijke verbeteringen mogelijk. In het centrum is er onvoldoende aanbod van een levendig, binnenstedelijke woonmilieu. Ook zijn er te weinig hoogwaardige rustige landelijke woonmilieus. Buurten kunnen aantrekkelijker worden gemaakt (vooral in West en Noord) en eentonigheid kan worden doorbroken door kleinschalige nieuwbouw op inbreidingslocaties. Ook is het aanbod van koop- en huurappartementen te laag, en wordt voor 2030 een tekort aan eengezinswoningen in het middeldure segment verwacht. De woonvraag van ouderen bestaat vrijwel geheel uit woningen voor 1 en 2 personen. De doorstroming van ouderen naar kleinere woningen komt niet op gang.
- De ruimtelijke en sociale tegenstellingen nemen toe. De kwaliteit en het toekomstperspectief van de dorpen en van de wijken op de as Tolberg-Centrum-Burgerhout nemen toe. In Westrand, Kalsdonk, Kroeven en Langdonk is juist een afname te zien.
- De verduurzaming van woningen is gestart, maar er is nog veel te doen.

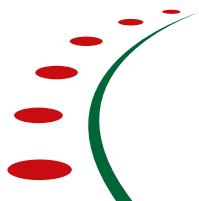

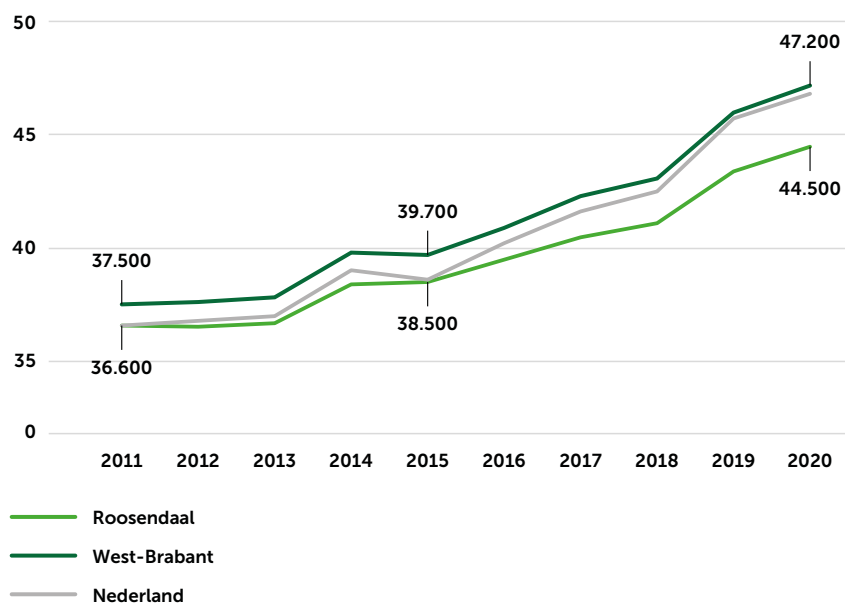
Economie en arbeid

- Binnen de gemeente Roosendaal zijn veel huishoudens met een middeninkomen en weinig huishoudens met een hoog inkomen.
- De inkomensontwikkeling blijft iets achter: de lage inkomensgroepen groeien, de hogere worden kleiner.
- In onze gemeente zijn in verhouding tot vergelijkbare gemeenten relatief weinig zzp'ers. Ook hebben we te maken met een structureel iets hogere werkloosheid, meer uitkeringen en een lagere arbeidsparticipatie dan in vergelijkbare steden.
- Het concurrentievermogen van Roosendaalse bedrijven is goed. Er zijn relatief veel sterk groeiende bedrijven, die ook bovengemiddeld op export gericht zijn.
- Het aantal bedrijven is tussen 2014 en 2020 gegroeid van circa 5700 naar ruim 6900. Innoveren, vernieuwen en verduurzamen zijn blijvend belangrijke opgaven voor Roosendaalse en regionale bedrijven.
- Roosendaal ontwikkelt zich van een werkstad naar een werk- en woonstad. Sinds 2018 is het aantal mensen dat in Roosendaal woont en elders werkt iets hoger dan andersom. Dit komt overigens ook doordat veel nieuwe banen op Borchwerf formeel onder de gemeente Halderberge vallen. Deze tellen niet mee voor de Roosendaalse cijfers, maar zijn voor de bedrijven even belangrijk als 'Roosendaalse' arbeidsplaatsen.
- De vraag naar arbeidsmigranten blijft naar verwachting groot.

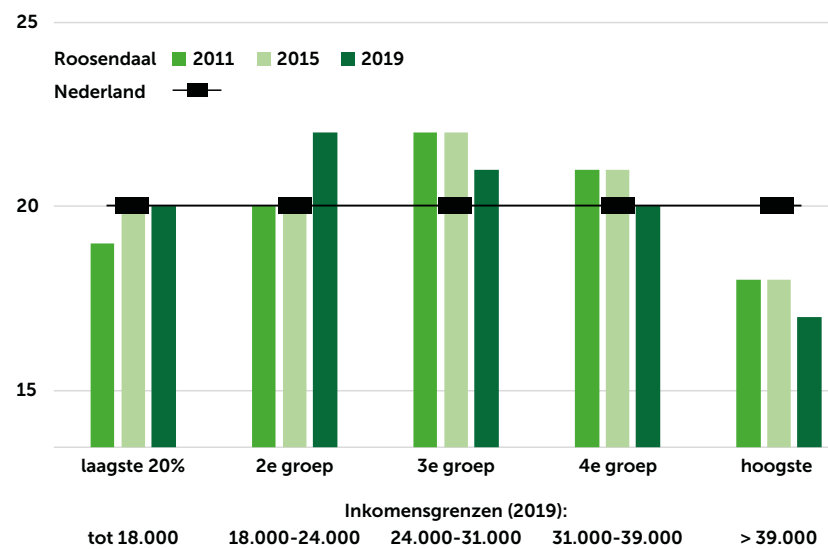

Gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden

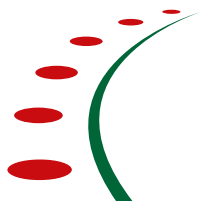

Bron: CBS Statline / inkomen

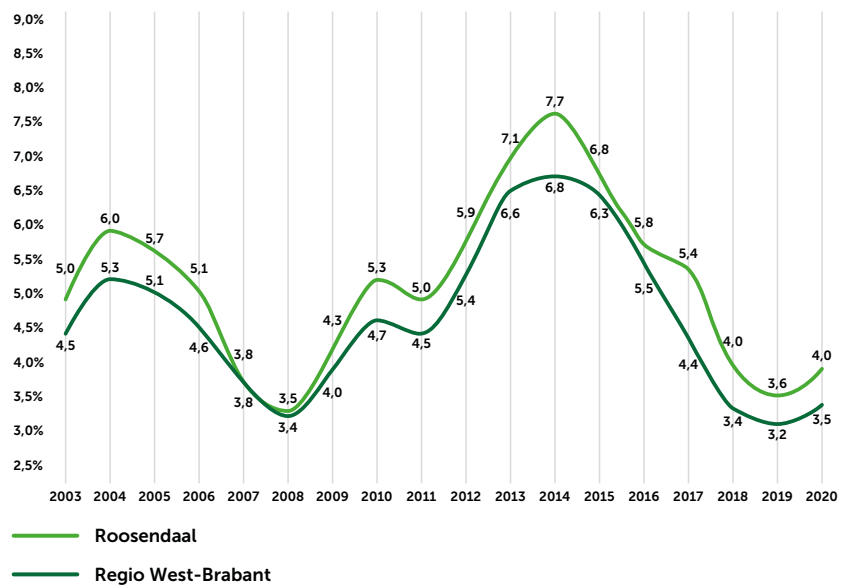
Inkomensverdeling huishoudens Roosendaal naar landelijke 20%-groepen

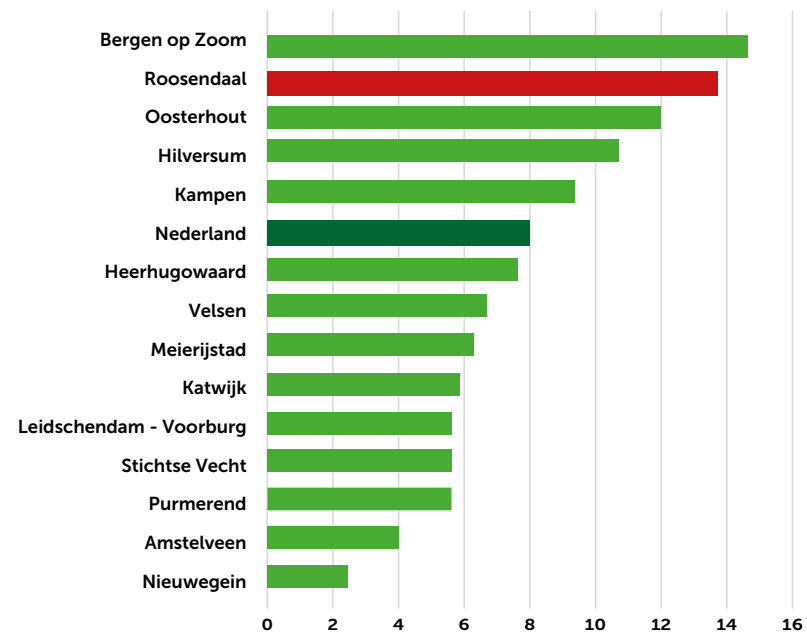
Bron: CBS Statline / inkomen

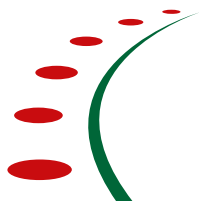

Werkloosheid Roosendaal en West-Brabant

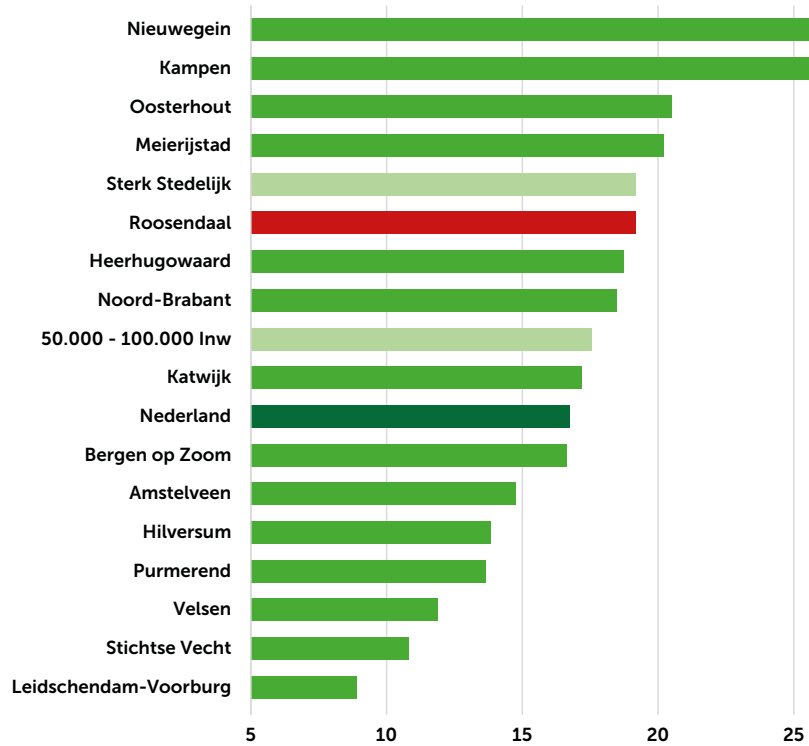

Leegstand winkels als % totale winkelvloeroppervlak, 2018

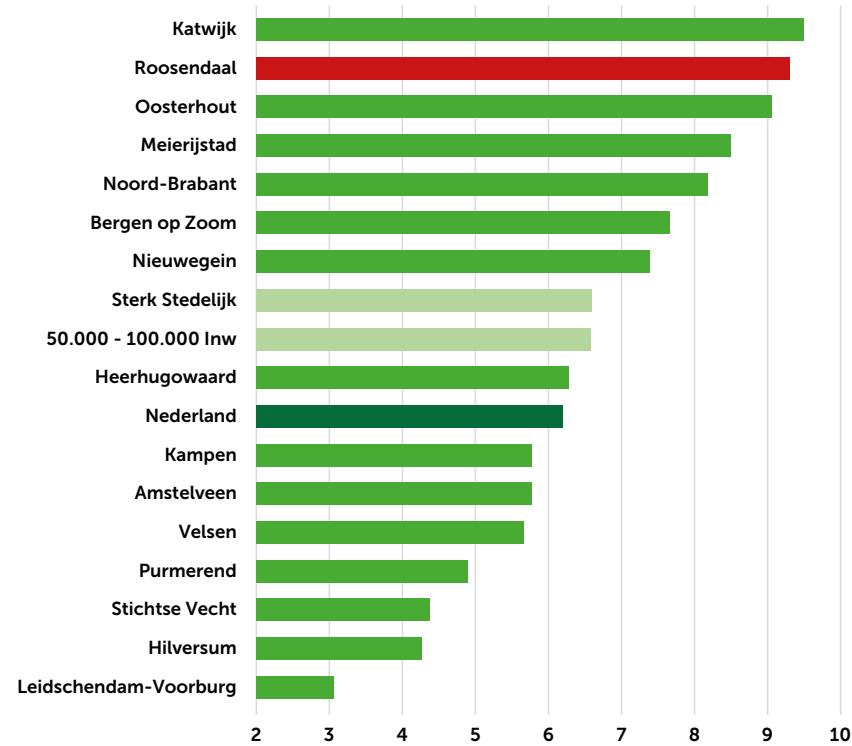

Snelgroeiende bedrijven

Bron: Platform 31

Veel exporterende bedrijven

Bron: Platform 31

‘Zoek eerder de samenwerking met het bedrijfsleven’
‘Een betere samenwerking tussen de overheid en het bedrijfsleven is een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren’, stelt Richard Thompson, voorzitter van de Roosendaalse afdeling van VNO-NCW. ‘Daarmee bedoel ik niet alleen de samenwerking tussen de gemeente Roosendaal en VNO-NCW, maar ook met andere organisaties van bedrijven of bedrijventerreinen, ook in regionaal verband. Vraag het bedrijfsleven bijvoorbeeld om in een vroeg stadium mee te denken over aanbestedingen van grote overheidsopdrachten. En ga na hoe lokale en regionale bedrijven kunnen meedingen.’

Samen optrekken bij woningbouw

‘Woningbouw is een mooi voorbeeld. Roosendaal en andere gemeenten willen de komende jaren flink meer woningen bouwen. Die moeten aansluiten op de vraag naar betaalbare woningen voor nieuwe werknemers én de behoefte aan aantrekkelijke woonmilieus voor hogere inkomensgroepen. Door als overheden gezamenlijk op te trekken, ontstaat de juiste schaal voor lokale bouwbedrijven om innovatieve productiemethoden te ontwikkelen.

Door aan de voorkant samen op te trekken – en bijvoorbeeld ook de ecologische footprint van bedrijven mee te wegen in aanbestedingen – kunnen betere plannen en meer kansen voor regionale bedrijven ontstaan.’

Beter regionaal woonklimaat

‘Die impuls in de woningmarkt is overigens een belangrijk onderdeel van een beter regionaal woonklimaat. Voldoende, betaalbare woningen en een aantrekkelijke woon- en leefomgeving zijn belangrijke voorwaarden om meer werknemers naar dit gebied te trekken. En die mensen zijn hard nodig om de tekorten in veel sectoren op te kunnen vangen. Dat speelt nu al en het loopt de komende jaren zeker door. Een aantrekkelijke leefomgeving is ook belangrijk om de hoger opgeleiden te behouden voor Roosendaal en de lokale bedrijven.’

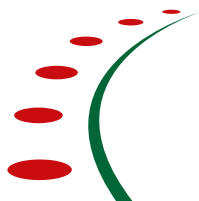
Van gedachten wisselen

‘Natuurlijk zijn er nog veel meer onderwerpen waarover we regelmatig van gedachten willen wisselen met de gemeente. Denk aan de veiligheid op bedrijventerreinen, de verduurzaming van bedrijven, het verminderen van de regeldruk en het versterken van de regionale samenwerking in het westen van Brabant. Hier dragen we in goed overleg graag ons steentje aan bij.’

Aan het woord

Richard Thompson

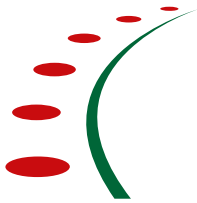

3.2 Opgaven en belangrijke dossiers

Onderstaande tabel toont in steekwoorden de belangrijkste opgaven en dossiers op het gebied van wonen en economie. Na de tabel volgt een korte toelichting

	Wonen en leefomgeving; ruimtelijke ordening	Economie en arbeid
Grote, overkoepelende opgaven	<ul style="list-style-type: none"> • Woningmarkt: versnellen productie; accommoderen overloop vanuit de Randstad • Circulair bouwen en aanpak stikstof 	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeidspotentieel: aantrekken voldoende nieuwe, goed opgeleide inwoners; vergroten arbeidsparticipatie
Opgaven Roosendaal 2022-2026	<ul style="list-style-type: none"> • Ruimte bieden voor groei bevolking • Toegankelijkheid woningmarkt door gedifferentieerd woningaanbod • Passende woningvoorraad: voldoende woningen voor groeiend aantal 1- en 2-persoons-huishoudens zodat een doorstroming op gang kan worden gebracht. • Verbeteren woon-, werk- en leefmilieus, onder meer door het toevoegen van kwalitatief hoogwaardige woonmilieus met daarin veel groen/blauw en ruimte voor ontmoeten en bewegen • Verduurzamen woningen • Duurzame mobiliteit • Cultuur 	<ul style="list-style-type: none"> • Behouden en versterken van het concurrentievermogen: <ul style="list-style-type: none"> - Voldoende, duurzame en veilige bedrijventerreinen - Investeren in ondernemerschap - Voldoende en goed opgeleide arbeidskrachten • Versterken leef- en vestigingsklimaat door betere vrije-tijds-economie (leisure) • Verduurzamen bedrijven • Innovatiekracht ontwikkelen (zie 5.2, energietransitie en verduurzaming/circulariteit bedrijven) • Stimuleren circulaire economie • Verduurzamen landbouw • Zorgen voor goede match arbeidsmarkt-onderwijs • Duurzame mobiliteit
Lopende projecten en dossiers die in 2022-2026 doorlopen	<ul style="list-style-type: none"> • Rondje Roosendaal (Stadsoevers, Vlietpark, Binnenstad, Mariadal, et cetera), versterken leefomgeving, tegengaan van leegstand en toevoegen kwalitatief hoogwaardige woonmilieus • Sterke Steden / 4e Stedelijke Regio: verstedelijkingsopgaven, regionale investerings-agenda • Meer groen in de stad; Natuurstad • Invoering Omgevingswet inclusief DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) 	<ul style="list-style-type: none"> • Green Deal Majoppeveld • Versterken binnenstad • De Stok Leisurepark • Triple-helix-samenwerking arbeidsmarkt-onderwijs¹ • Accountmanagement en samenwerking met bedrijven • 4e Stedelijke Regio / verstedelijkingsopgaven; Regionale investeringsagenda • Regionaal gericht, branchegericht en mensgericht werken bij het vergroten van de arbeidsparticipatie
Potentiële nieuwe ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Meer stad in het groen, versterken buitengebied en dorpen 	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling Wig, mogelijk in combinatie met het revitaliseren van verouderde bedrijfslocaties elders in de stad • Mogelijke uitplaatsing emplacement
	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereiden langetermijnontwikkelingen en positioneren Roosendaal bij medeoverheden. Bijvoorbeeld op deze onderwerpen: <ul style="list-style-type: none"> - Effecten groei goederenvervoer per spoor; Toekomst lightrail / spoorstad - Toekomstige herstructurering wijken in combinatie met klimaatopgaven - Transitie landbouw - Revitalisering bedrijventerreinen in combinatie met toekomst datacenters 	

¹ Triple-helix-samenwerking: samenwerking tussen de overheid, ondernemers en het onderwijs, op lokaal en regionaal niveau. De samenwerking richt zich op lokale en regionale economische ontwikkeling en een goede aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.

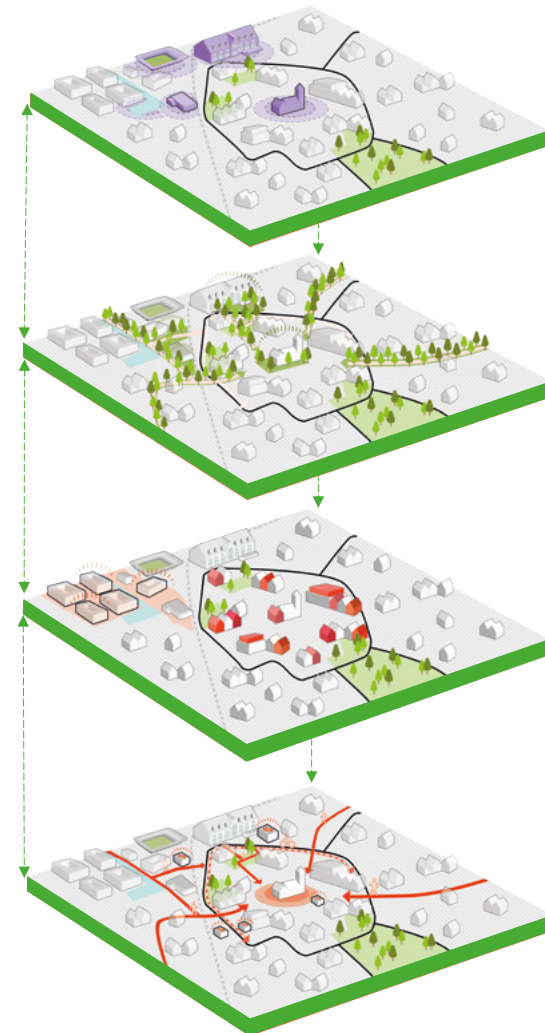
Rondje Roosendaal en 4e Stedelijke Regio: werken aan een aantrekkelijke regio

Met het programma Rondje Roosendaal voegen we tot 2030 circa 2000 woningen toe – en op termijn mogelijk meer – en werken we aan het verbeteren van het woon- en leefklimaat. Het gaat hierbij om inbreidings- en transformatielocaties binnen het bestaande stedelijk gebied. Belangrijke locaties bij het station zijn Stadsoevers, Mariadal, de binnenstad en de stationsomgeving zelf. Ook de bereikbaarheid en het versterken van de vrijetijdseconomie zijn belangrijke onderwerpen.

In de stad én in het buitengebied kunnen ook nieuwe hoogwaardige en nu nog ontbrekende woonmilieus worden toegevoegd, zoals meer (hoog)stedelijk wonen rondom het station of 'ruim wonen in het groen'. Voor de langere termijn is verdere groei mogelijk in de zones aan de rand van de stad, en op kleinere schaal in de dorpen. Daarmee kunnen we optimaal inspelen op de overloop vanuit de Randstad en de eigen bevolkingsgroei. Dat is belangrijk met het oog op de vergrijzing, het vasthouden van afgestudeerden en het aantrekken van werknemers. Als dit slaagt, kan Roosendaal (flink) meer groeien dan de prognoses nu voorspellen.

Rondje Roosendaal past in het project Sterke Steden en de Brabantse verstedelijkings-strategie. In die strategie is West-Brabant-West de 4e Stedelijke Regio in de provincie. Samen met de regiogemeenten en de provincie zetten we deze strategie in om de aantrekkingskracht van de regio en de steden te vergroten, maar ook om tot een woonakkoord te komen met het Rijk.

Rondje Roosendaal: opgave per principe

1 Cultuur en erfgoed versterken

- Monumenten en historische openbare ruimtes als identiteitsdrager voor de omgeving en aanjager voor stedelijke transformatie en vernieuwing
- Cultuur van de mensen zichtbaarder en op de juiste plek
- Verborgene cultuurhistorische verhalen zichtbaar maken

2 Natuur in de stad

- Ecologische netwerken creëren voor leefkwaliteit en biodiversiteit.
- De stad bestendig maken tegen extremere weersomstandigheden
- Aantrekkelijke natuur in de stad voor iedereen en altijd dichtbij

3 Gemixte dichtheden (programma)

- Onderscheidend en complementair programma voor alle deelgebieden
- Programma voortbordurend op ontwikkelingen in de stad (MBO, Zorg)
- Programma passen bij ondersteunende (nieuwe voorzieningen)
- Retail en leisure complementair aan de Stok Leisure Center, Vlietpark en binnenstad.

4 Vijf minuten stad (mobiliteit)

- Langzaam verkeer centraler stellen
- Mobiliteitssysteem integraal bereiken vanuit groen langzaamverkeerverbindingen, hubs en innovatie

Aan het woord

Winy Maas

'Wees wat opportunistischer in je opportunisme'

Aan het woord is Winy Maas, een van de oprichters van het architectenbureau MVRDV. Dat bureau is wereldwijd toonaangevend bij stedelijke ontwikkeling. Komend jaar werken zij samen met de gemeente Roosendaal om de ontwikkelingen en projecten in Roosendaal en West-Brabant naar een hoger plan te tillen. 'Roosendaal heeft niet direct een uitgesproken profiel. Als je kijkt hoe de stad is ontstaan, zie je dat ze qua aansprekendheid is ingehaald door Bergen op Zoom en Breda.' De gemeente is de laatste decennia maar beperkt gegroeid. Er zijn gebouwen en bedrijven neergezet, van buiten gezien vaak monotoon; wel grote loodsën, weinig meervoudig ruimtegebruik en weinig zon-op-het-dak of groene daken. Zaken worden snel, soepel en makkelijk geregeld. Niet vanuit een groot verhaal of een helder profiel, wel vanuit een praktische handen-uit-de-mouwen-aanpak.

Veel mooie dingen

Hierdoor is in Roosendaal altijd veel mogelijk geweest. Dingen kunnen hier snel geregeld worden. Die opportunistische houding maakt dat je snel bergen werk kunt verzetten. En tegelijk geldt ook: er zijn wel degelijk veel mooie dingen te vinden, veel meer dan je verwacht. Denk aan de tiny houses in het Vlietpark. De ontwikkeling van de haven bij Stadsoevers. De toevoeging van groen aan de binnenstad. De kloostertuinen als verborgen katholieke parels.

Denk groter!

Daarnaast kenmerkt ook bescheidenheid onze stad. De mooie dingen zijn nauwelijks bekend en het verhaal wordt niet gedeeld. Dat moet anders, vindt Winy Maas. 'Denk groter en durf dat ook veel sterker uit te dragen. Wees opportunistischer in je opportunisme! Zet stevig in op het uitplaatsen van het emplacement als je de stationsomgeving een impuls wilt geven. Benut de plannen rond klimaatadaptatie om een tweede Wouwse Plantage – een Roosendaalse Plantage – te ontwikkelen ten zuiden van de stad.'

Onderzoek de mogelijkheden om landbouw-industriële activiteiten als intensieve veeteelt te clusteren. Denk met de regio's, de provincie en sectororganisaties na over de kleur en signatuur van duurzaam intensieve landbouwgebieden.'

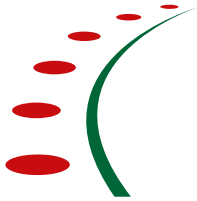
Meer natuur

'Zorg ook voor meer én mooiere groene en blauwe verbindingen tussen de stad en het buitengebied aan de zuidkant. Verbouw de oude wijken grondig en breng daar veel meer natuur de stad in – te beginnen in gebieden met veel huurwoningen die de komende jaren moeten worden omgevormd van grote gezinswoningen naar kleinere, duurzame woningen voor 1- en 2-persoonshuishoudens. Overkluis – op termijn – de A58. Denk daarbij goed na over de volgorde van je grote plannen: als je alles tegelijk wilt, bestaat de kans dat er niets van de grond komt.'

Vertel en verbeeld het verhaal

'Hoe je dat allemaal realiseert? Ten eerste: het is een zaak van lange adem. Vertel en verbeeld het verhaal van Roosendaal, en hou dat ten minste 15 jaar vol. Zorg voor een blijvend goede communicatie, blijf de boodschap herhalen, zorg voor een groot bereik. Ten tweede: de gemeente kan het niet alleen. Organiseer tafels met inwoners, bedrijven, de universiteit, sectororganisaties, de provincie, of een Raad van Verbeelding naar voorbeeld van Meierijstad. Bouw bewust en actief aan vertrouwen en voer van daaruit overleg over de plannen, met ruimte voor ieders belang. Ten derde: zoek samen met de regio en de provincie de verbinding met het Rijk, zodat de nationale plannen en middelen aansluiten bij de regionale en lokale doelen. Ten vierde: organiseer het intern goed. Zorg voor voldoende budget en menskracht voor verbeelding, communicatie, procesondersteuning en natuurlijk voor realisatie.'

En ten slotte: blijf alert, toets je visie regelmatig tussentijds en stuur bij waar nodig.'

Meer groen in de stad, meer stad in het groen

Met het programma Natuurstad zorgen we voor schonere lucht en een aantrekkelijkere woonomgeving, en dragen we bij aan klimaatadaptatie en het verminderen van hittestress. Meer groen en blauw in de woonomgeving heeft ook een positieve invloed op de leefkwaliteit. Mensen wonen graag in een natuurlijke omgeving. Bovendien neemt de waarde van woningen daardoor ook toe. Met het programma Rondje Roosendaal voegen we ook kwalitatief goede binnenstedelijke woonmilieus toe. Daarnaast kunnen we ook groene en kleinschalige woonmilieus in het buitengebied toevoegen. Dit zijn weliswaar geen grote aantallen woningen, maar ze vergroten wél de kwaliteit en diversiteit van de woonmilieus.

Verdere verstedelijking vraagt ook om een versterking van de groene uitloopmogelijkheden voor de inwoners van Roosendaal. We zien nu al dat de omgeving van onze natuurpoorten bij Visdonk en landgoed Wouwse Plantage zeer druk bezocht wordt. De nationale en provinciale bossenstrategieën zetten in op fors meer bos. Voor Roosendaal levert dit wellicht kansen op, want het areaal bossen en natuur is hier verhoudingsgewijs laag.

Het belang van een aantrekkelijke vrijetijdseconomie

De vrijetijdsector is een groeiende bron van werkgelegenheid. Bovendien is deze sector cruciaal voor de kwaliteit van Roosendaal en de regio als woon- en leefgemeente. Het gaat hierbij om (betaalde) vrijetijdsbesteding, zoals horeca, winkelen, theaters en musea. Deze sector concentreert zich vooral in 3 deelgebieden: de (compacte) binnenstad, Vlietpark (beide onderdeel van Rondje Roosendaal) en Leisurpark Roosendaal (Designer Outlet Roosendaal en Recreatiepark).

Uitplaatsen emplacement, goederenvervoer om de stad heen?

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu voorziet een groei van het goederenvervoer per spoor met 30 tot 50% in 2040. Tegelijkertijd wil het Rijk tot 2030 100.000 woningen per jaar bouwen, bij voorkeur op locaties die goed per spoor bereikbaar zijn. Voor Roosendaal raakt dit direct aan de regionale inzet voor de ontvlechting van het personen- en goederenvervoer, de discussie over het op lange termijn buiten de stad omleiden van het goederenvervoer, de ontwikkeling van de stationslocatie, milieuhinder en het verplaatsen van het emplacement. Daarnaast speelt op termijn de ontwikkeling van intensiever spoorgebruik en een station Bulkenaar.

Transitie van de landbouw en veeteelt

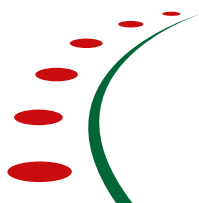
De transitie van de landbouw en veeteelt is een grote maatschappelijke opgave. Vooral de veeteelt levert een grote bijdrage aan de uitstoot van stikstof en methaan. Op nationaal niveau wordt ingezet op een forse inperking hiervan; dit zal de komende jaren ook voor West-Brabantse en Roosendaalse bedrijven effect hebben.

De landbouw van morgen heeft een sterke rol bij natuur- en landschapsbeheer en draagt bij aan een eerlijke prijs voor duurzame, gezonde producten. Zij hanteert een klimaatbestendig productie-, verdien- en exportmodel én biedt langjarig zekerheid aan bedrijven.

Om de achteruitgang van bodemkwaliteit, water- en luchtkwaliteit en biodiversiteit te keren, is een transitie nodig.

Daarbij geldt dat aan de noordzijde van onze gemeente (en regio) goede mogelijkheden bestaan voor een verdere verduurzaming van de intensieve landbouw, en aan de zuidkant (op de zandgronden) voor meer natuurinclusieve landbouw en/of bos. Robuustheid en kwaliteit van de natuur, biodiversiteit, bodem, waterhuishouding en landschap gaan hand in hand met behoud van voldoende productie-areaal.

Arbeidspotentieel: brede inzet

De impuls die we aan de woningmarkt willen geven, is niet alleen belangrijk voor de huidige inwoners. Deze kan ook bijdragen aan het aantrekken van nieuwe potentiële beroepsbevolking: inwoners tussen de 15 en 70 jaar met een opleiding die goed op de economie aansluit.

Daarnaast werken we aan goede opleidingen en een nog betere match tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. We willen sterke mbo/mbo+-opleidingen concentreren bij het station, of in het geval van zorgopleidingen bij het nieuwe ziekenhuis.

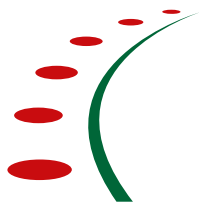
Verder willen we mensen die nu nog langs de kant staan begeleiden; liefst naar regulier werk, en waar dat (nog) niet haalbaar is in elk geval naar zinvol meedoen in de maatschappij. Tot slot is het belangrijk om de huisvesting, de zorg en de participatie van arbeidsmigranten goed te regelen.

Belangrijke partners*		Schaalniveau lokaal / regionaal	Doorlooptijd					
			< 2022	2022	2023	2024	2025	>= 2026
Lopende dossiers / projecten								
Rondje Roosendaal	Gemeente, Alwel, ProRail, ontwikkelaars en vastgoedeigenaren	L						
4e Stedelijke Regio / RIA	Regiogemeenten West-Brabant-West, RWB, provincie	R						
Invoering Omgevingswet	Gemeente, medeoverheden	L / R						
Green Deal Majoppeveld	Bedrijven Majoppeveld, gemeente, provincie, waterschap	L						
Versterken Binnenstad	Ondernemers en vastgoedeigenaren binnenstad, cultuurpartners, gemeente, ontwikkelaars	L						
Uitbreiden De Stok	Leisure-ondernemers, gemeente	L						
Triple-helix-samenwerking arbeidsmarkt-onderwijs	Mbo, ADA, ondernemers, gemeente, Werkplein	R						
Zorgkracht	Werkplein, ondernemers	R						
Verwachte nieuwe ontwikkelingen								
Meer stad in het groen	Gemeente, waterschap, wijk- en dorpsplatforms, ondernemers, provincie	L						
De Wig	Gemeente, ondernemers, waterschap, Enexis, buurgemeenten	L						
Lobby verplaatsen emplacement	Gemeente, regio, provincie, Rijk, ProRail	R						
Landbouwtransitie	Gemeente, ZLTO, lokale ondernemers, waterschap, milieuorganisaties	R						
Positioneren Roosendaal bij medeoverheden	Gemeente, ondernemers, onderwijs, provincie, woningcorporatie, RWB	R						

■ verwachte doorlooptijd

■ mogelijk verlengen/uitbreiden (te bepalen op basis van een toekomstige evaluatie)

* Bij alle dossiers betrekken we onze inwoners, waarbij we zoeken naar maatwerk in de participatie.

4 Samenleven, veiligheid en gezondheid

Bij ons in Roosendaal voelen mensen zich thuis. In dit hoofdstuk schetsen we de trends, ontwikkelingen en opgaven op het gebied van samenleven, veiligheid en gezondheid.

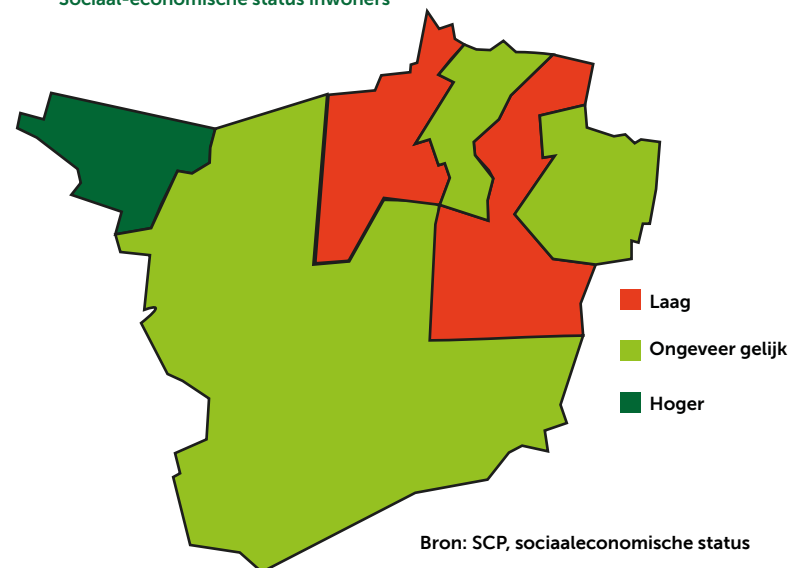
4.1 Trends en ontwikkelingen

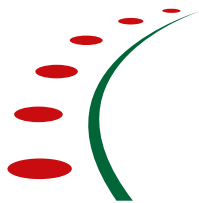
Samenleven

- Er is nog steeds sprake van kansenongelijkheid. Daarnaast hebben veel inwoners te maken met een groeiende flexibiliteit op de arbeidsmarkt, meer onzekerheid (over hun werk, inkomen, pensioen en zorg) en de effecten van de coronapandemie. Dit neemt voor veel mensen het perspectief weg voor de toekomst en heeft zijn weerslag op de eigenwaarde en veerkracht van mensen. Vooral dat zorgt voor een toenemende druk op de sociale ondersteuningsstructuur van gemeenten.
- Daarnaast leidt dit tot onvrede over de maatschappij en de politiek.
- In Roosendaal wonen meer lager en middelbaar opgeleiden en minder hoger opgeleiden dan gemiddeld. Ook zien we meer minimahuishoudens en meer inwoners met zorg en ondersteuning dan gemiddeld. In de wijken Langdonk en Westrand loopt al een programma om de sociale kracht te versterken.
- 27% van onze inwoners heeft een migratieachtergrond.
- De verbinding in de buurt neemt af door individualisering, scherpere sociale scheidslijnen, onvrede en toegenomen diversiteit.
- 45% van onze inwoners is weleens eenzaam; dit is lager dan het landelijk gemiddelde.
- In Roosendaal leven meer kinderen in armoede dan het landelijk gemiddelde (8% tegen 6%). Ook is het schoolverzuim hoger, gaan er meer leerlingen naar het speciaal onderwijs en zijn er meer doorverwijzingen van jeugd naar HALT dan het Nederlands gemiddelde.

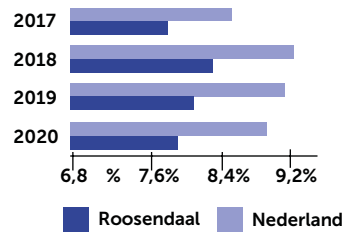
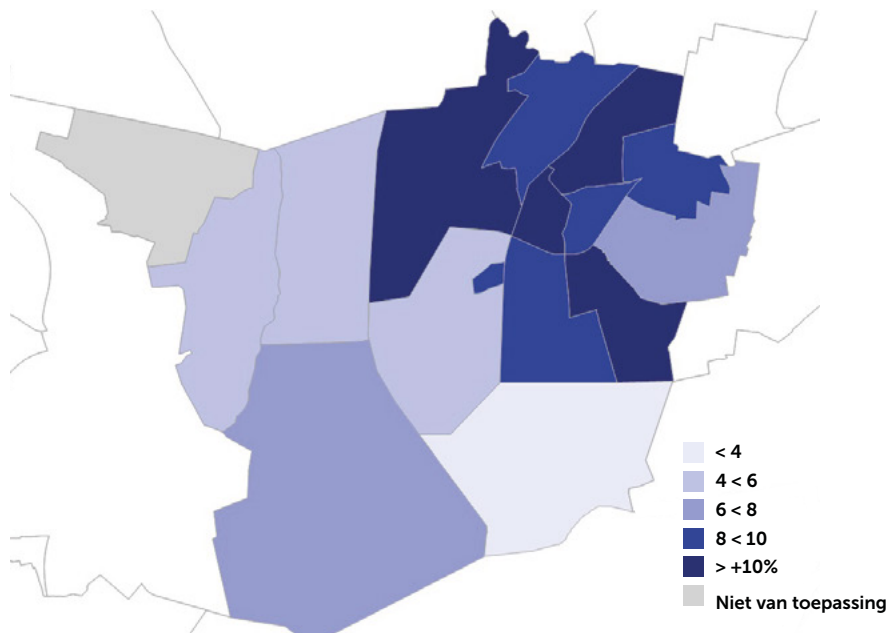
- Een groeiend aantal Roosendaalse jongeren maakt gebruik van jeugdhulp zonder verblijf (in 2015: 9,3%, in 2021: 11,6%). Op het gebied van jeugdhulp mét verblijf en jeugdbescherming scoort Roosendaal sinds 2018 lager dan het nationaal gemiddelde en is de trend in Roosendaal dalend (waar deze voor Nederland als geheel stabiel is). 1% van de Roosendaalse jongeren onder de 18 krijgt jeugdhulp met verblijf, 0,9% krijgt jeugdbescherming.
- De kosten van het sociaal domein per inwoner zijn voor Roosendaal hoger dan voor referentiegemeenten.

Sociaal-economische status inwoners

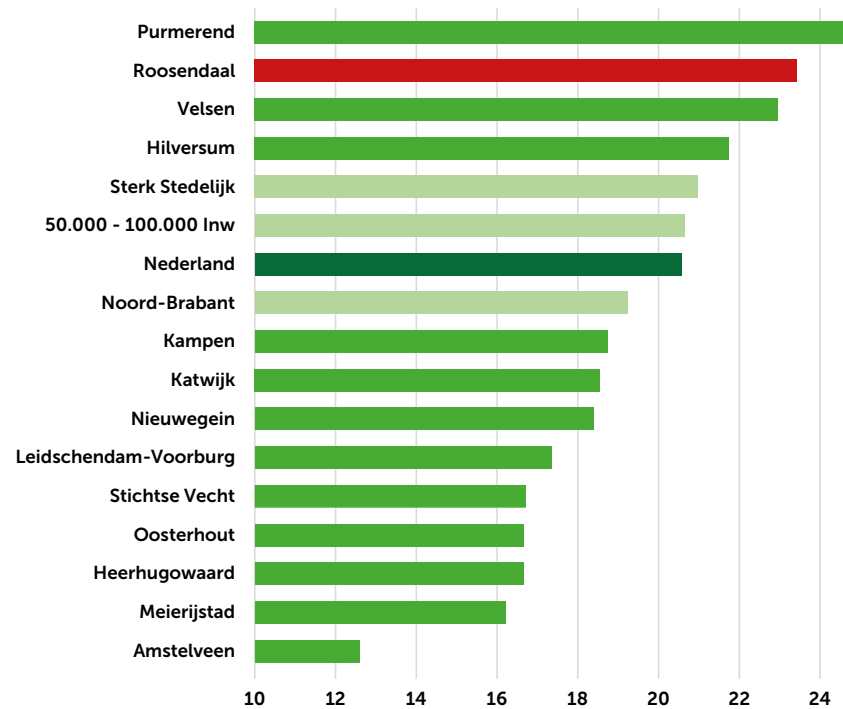

Huishoudens met schulden

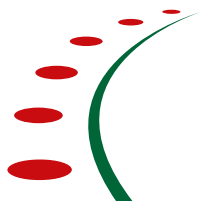

Bron: CBS/waarstaatjegemeente

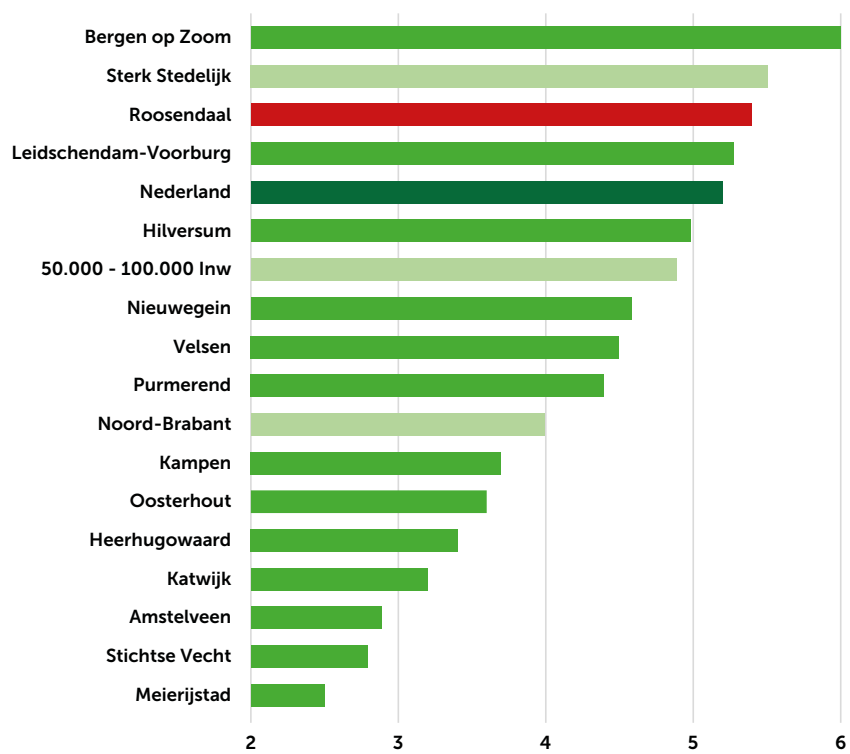
Percentage huishoudens met zorg en ondersteuning in 2e halfjaar 2020

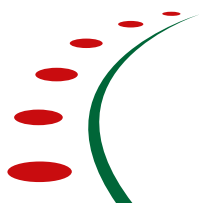
Bron: CBS/waarstaatjegemeente

Percentage huishoudens met een bijstandsuitkering in maart 2021

Bron: CBS/waarstaatjegemeente

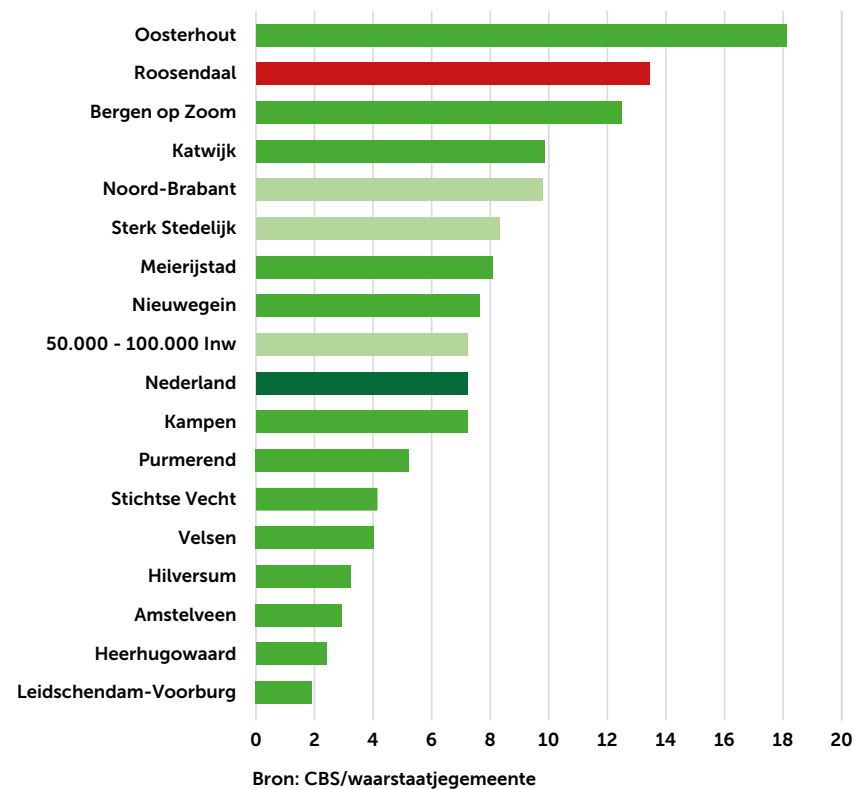
Veiligheid

- Traditionele en jeugdcriminaliteit laten een dalende lijn zien.
- Er is sprake van een verharding van de misdaad.
- Het aantal misdrijven is hoog.
- 42% van onze inwoners geeft aan zich weleens onveilig te voelen.
- De aanpak van de productie van drugs (zoals hennepsteelt), de handel in drugs en de drugsoverlast is belangrijk, omdat Roosendaal relatief hoog scoort op drugsgerelateerde criminaliteit, mede als gevolg van de ligging aan de landsgrens.
- Verdachten en aangehouden personen zijn steeds jonger. Het gaat al om kinderen in de basisschoolleeftijd. Verkeerd gedrag heeft vaak een oorzaak in de thuissituatie of een weinig corrigerend vermogen van de ouders.
- Social media spelen meer en meer een rol bij onrust (openbare orde), bijvoorbeeld door het doen van oproepen en door opruiing.
- Corona leidt tot meer thuis zijn, minder sociale contacten, minder afleiding en meer onzekerheid. Toenemende spanningen kunnen leiden tot fysiek, psychisch en/of seksueel geweld achter de voordeur. Juist daarom is het belangrijk om mensen met dit gedrag snel te helpen.
- Ondermijnende criminaliteit en cybercriminaliteit nemen toe.
- Ondermijnende criminaliteit is onzichtbaar en veelzijdig van aard, dit maakt het complex. De gevolgen van ondermijning zijn groot voor de veiligheid en leefbaarheid in de buurt en dit maakt het niet alleen een criminaliteitsprobleem, maar ook sociaal maatschappelijke probleem. Dat vraagt om een tweeledige aanpak op zowel criminaliteit, maar ook sociaal maatschappelijk.
- Jonge criminelen zijn de grote jongens van de toekomst. Organisaties richten zich op het preventief aanpakken van deze jongeren en hen perspectief te bieden, zodat ze hen behoeden voor een grote criminele carrière. Het is essentieel om de 'gouden roltrap' af te breken.
- Er is binnen de gemeente aandacht voor de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen openbaar bestuur (Wet bibob). Deze wet heeft als doel te voorkomen dat de gemeente, door het verlenen van vergunningen,

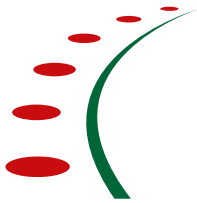
het verstrekken van subsidies of het gunnen van overheidsopdrachten, onbedoeld criminele activiteiten faciliteert.

- Er gaat een grote wereld schuil achter (arbeids)migranten die niet in beeld zijn omdat zij vaak weinig perspectief hebben en vatbaar zijn voor criminele praktijken. Door o.a. illegale bewoning aan te pakken, krijgen we zicht op arbeidsuitbuiting, mensenhandel en prostitutie.
- De focus ligt bij het aanpakken van het criminaliteitsprobleem maar ook bij het creëren van draagvlak bij ondernemers, bewoners, bezoekers, vastgoedeigenaren en andere gebruikers van een gebied om criminaliteit gezamenlijk aan te pakken. We moeten het samen doen.

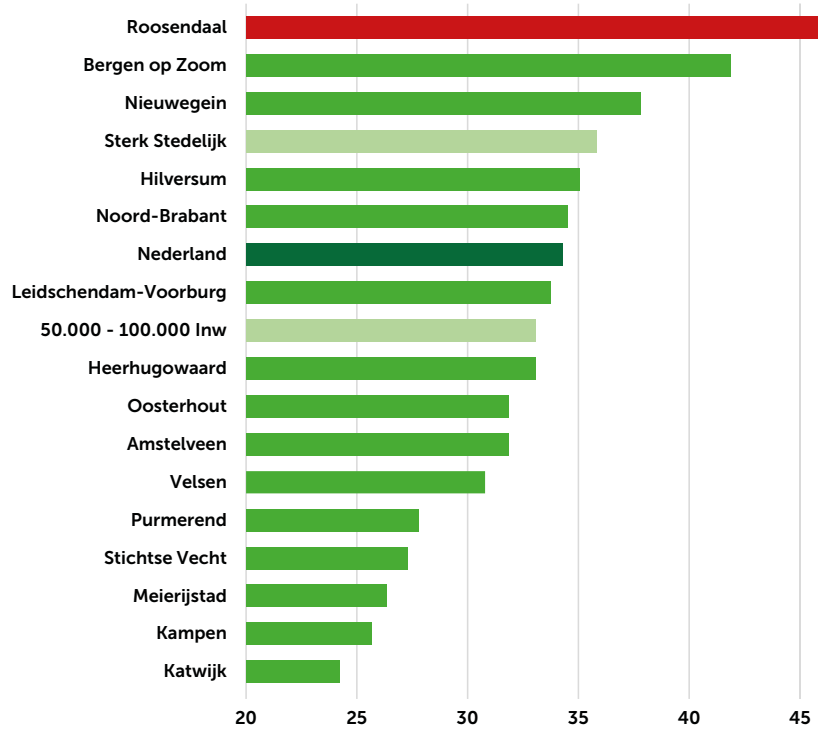
Aantal drugsdelicten per 10.000 inwoners in 2020

Aantal misdrijven in 2^e kwartaal 2021

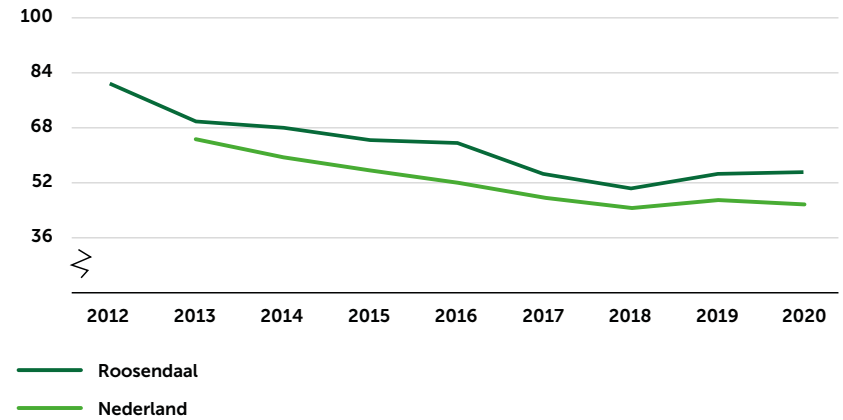
Bron: CBS/waarstaatjegemeente

Meer weten? [Analyse Platform31](#)

Meer weten? [De staat van Roosendaal](#)

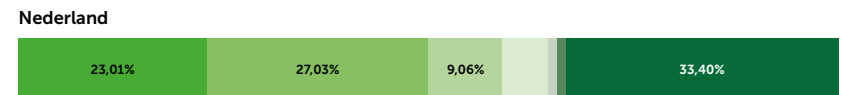
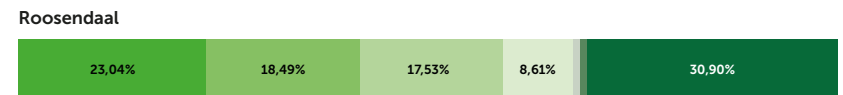
Meer weten? [Duurzaamheidsmonitor Roosendaal](#)

Misdrijven per 1.000 inwoners per jaar

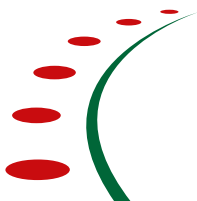
Bron: Politie 2012 - 2020

Overlast naar type

■ Verward persoon
 ■ Zwervers
 ■ Geluidshinder evenement
■ Melding jeugd
 ■ Overig openbare orde
 ■ Geluidshinder overig
■ Drugs
 ■ Geluidshinder horeca

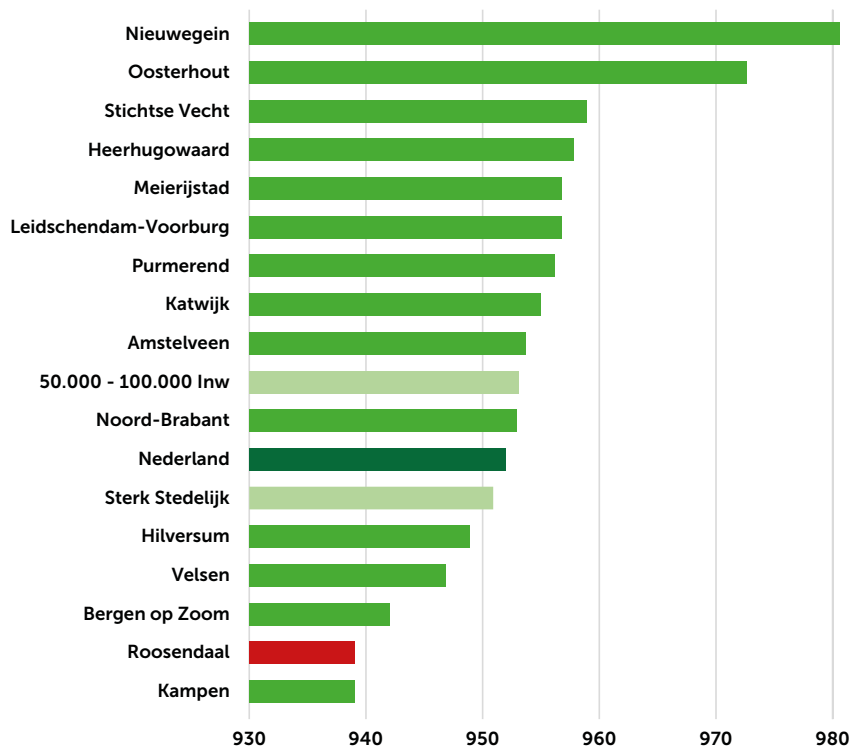
Bron Politie 2020

Gezondheid

- De vergrijzing en de toenemende zorgvraag zetten door. Het aantal 75-plussers neemt de komende jaren met 85% toe tot ruim 13.000 in 2050. Het aantal dementerenden verdubbelt bijna, van 1400 naar 2700.
- Het aandeel thuiswonende 70-plussers is laag in vergelijking met andere gemeenten.

Zelfstandig wonende 70-plussers per 1.000 inwoners in de doelgroep (2021)

Bron: CBS/waarstaatjegemeente

- 77% van onze inwoners ervaart zijn gezondheid als (zeer) goed; dit is lager dan het landelijk gemiddelde.
- Lagere inkomensgroepen en lager opgeleiden hebben een slechtere gezondheid.
- De maatschappelijke effecten van de coronapandemie komen relatief harder aan bij lagere inkomensgroepen.
- Het is nog niet duidelijk hoe lang en in welke mate de coronapandemie een rol blijft spelen.

4.2 Opgaven en belangrijke dossiers

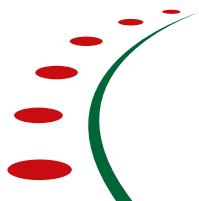
De tabel op de volgende pagina toont in steekwoorden de belangrijkste opgaven en dossiers op het gebied van samenleven, veiligheid en gezondheid. Naast de tabel een korte toelichting.

Meedoen en bestaanszekerheid

In de aanpak Bestaanszekerheid draait het om de hulpvraag. Mensen staan centraal en er wordt gezocht naar een uitweg in plaats van een vangnet.

Hiervoor lopen verschillende initiatieven, zoals de aanpak die Werkplein hanteert: vertrouwen in de mens in plaats van controle en inzet op de ontwikkeling van talenten en kwaliteiten van inwoners. Hiermee willen we ook het relatief grote aantal moeilijk bemiddelbare uitkeringsgerechtigden een beter perspectief op meedoen geven.

Verschillende partijen hebben zich bij onze aanpak aangesloten, zoals WijZijn, Humanitas, Quiet en Werkplein. We willen ook ondernemers aan laten haken. Bijvoorbeeld door hen te informeren over het belang van een stabiel inkomen en over het onderkennen van (beginnende) schulden bij werknemers.

Samenleven, veiligheid en gezondheid

Meedoen / inclusieve samenleving

Positieve gezondheid

Veilige leefomgeving

Grote, overkoepelende opgaven	<ul style="list-style-type: none"> Bouw nieuw regionaal ziekenhuis en vernieuwing van het regionaal zorgconcept algemeen en lokaal in bijzonder Bestaanszekerheid: van vangnet naar een uitweg Tweedeling, kansen- en welvaartsverschillen Hernieuwde aandacht voor kwetsbare buurten Meer ggz-patiënten in de wijk / wachtlijsten opvang / escalaties in de wijk 	<ul style="list-style-type: none"> Vergrijzing en zorg; oplopende kosten Gezondheidsachterstanden lagere inkomens Voorkomen van en leven met ziekten Pandemische paraatheid 	<ul style="list-style-type: none"> Perspectief bieden voor jeugd Drugsgerelateerde ondermijning Cybercrime
Opgaven Roosendaal 2022-2026	<ul style="list-style-type: none"> Participatie / voorkomen van tweedeling; bestrijden kansenongelijkheid Onderwijs, arbeidsmarkt en werkzekerheid (stageplekken, werk voor afgestudeerden, aanzien mbo) Integrale kindcentra / rijke schooldag: samenwerking met onderwijs richten op ontwikkeling van de kinderen Gelukkige jeugd Stimuleren van cultuur en verenigingsleven als ontmoetingsplek en om de kwaliteit van de leefomgeving te vergroten Voorkomen energiearmoede Integratie arbeidsmigranten Inclusie (LHBTI) 	<ul style="list-style-type: none"> Stimuleren positieve gezondheid (gezond leven, gezonde leefomgeving, zinvol bestaan = preventie en basis voor sociaal zorgsysteem) Meer zorg thuis / ambulantisering van de zorg 	<ul style="list-style-type: none"> Van repressie naar preventie Integrale wijkenaanpak veilige leefomgeving; ketensamenwerking Perspectief voor de jeugd
Lopende projecten en dossiers die in 2022-2026 doorlopen	<ul style="list-style-type: none"> Transformaties Wmo en jeugdzorg; zo veel mogelijk vrij toegankelijk en nabij Aanpak bestaanszekerheid Beschermde wonen (zie ook hoofdstuk 7) Uitvoering Wijkplan Langdonk Integrale aanpak in wijken en dorpen 	<ul style="list-style-type: none"> Bulkenaar / Bravis Integrale inwonersondersteuning Laagdrempelige ontmoeting in de eigen buurt Samenredzaamheid 	<ul style="list-style-type: none"> Actieplan integrale veiligheid; routekaart LSI-project¹ voor bewoningsvraagstukken en adrescontroles
Potentiële nieuwe ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> Integrale aanpak Westrand en Kalsdonk (sociale problematiek, bestaanszekerheid, perspectief bieden, leefbaarheid, schoon openbaar gebied, verbeteren onderwijsprestaties en gezondheid) Integrale gezondheids- en zorgvisie (van zelfmedicatie / (digitale) zorg thuis, via visie op eerstelijnszorg, tot regionale zorg) samen met externe partners 		<ul style="list-style-type: none"> IVP 2023-2026[2]

¹ LSI: Landelijke Stuurgroep Interventieteams voor de aanpak van fraude, mensenhandel, illegale bewoning et cetera.

² IVP: integraal veiligheidsplan

'Mensen vertrouwen geven doet goed'

'Het is niet altijd zichtbaar, maar armoede is overal. Ook in Roosendaal en omgeving hebben veel inwoners te maken met schuldenproblematiek', vertelt Karin Bruijninx, teamleider bij Quiet. 'In Roosendaal hebben naar schatting ruim 4400 huishoudens problematische schulden. In sommige wijken leeft één op de zes kinderen onder de armoedegrens. Voor deze mensen, die vaak in stille armoede leven, bestaat Quiet Roosendaal. Wij ondersteunen hen via donaties van bedrijven en andere sponsors.'

'Een trend die we zien, is dat steeds meer families generaties lang in armoede leven. Kinderen groeien op in gezinnen waar iedere dag weer keuzes gemaakt moeten worden om rond te kunnen komen. Zij merken het verschil met leeftijdsgenootjes van wie de ouders werken en die kunnen sporten en op vakantie gaan. Daarom is het zo goed dat deze gezinnen er dankzij de donaties ook eens op uit kunnen gaan. Voor kinderen is het nu eenmaal belangrijk om erbij te horen en niet anders te zijn.'

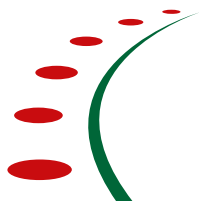
'Quiet levert graag een bijdrage aan het bestaanszekerheidsbeleid van de gemeente. Uitgangspunt daarbij moet zijn dat we mensen vertrouwen bieden en geen tegenprestatie verlangen. Het mooie is dat je dan juist ziet dat mensen het initiatief nemen om anderen bij te staan. Ik ken bijvoorbeeld een dame van niet-Nederlandse komaf die documenten vertaalt en mensen uitlegt van welke regelingen zij gebruik kunnen maken.'

'Een groot probleem is dat de informatie voor mensen enorm versnipperd is en dat er nog steeds te veel loketten zijn. Mensen die in armoede leven, ervaren veel stress. Dat zorgt ervoor dat ze niet altijd in staat zijn om alle brieven, informatie en voorlichting te begrijpen. Ook het woud aan loketten maakt het niet eenvoudig om hulp te zoeken en gebruik te maken van de bestaande regelingen. Mijn vermoeden is dan ook dat er mensen zijn die geen gebruik maken van financiële tegemoetkomingen, terwijl ze daar wél recht op zouden hebben. Daar wil ik graag verandering in brengen.'

Aan het woord

Karin Bruijninx

Integrale aanpak in de wijken en dorpen

In wijken waar meerdere problemen samenkomen, werken we met verschillende partijen samen aan oplossingen. Daarbij kijken we naar problemen als:

- opleidings- en inkomensachterstanden
- een achterblijvend perspectief voor de jeugd
- gezondheidsachterstanden
- ervaren overlast en gevoelens van onveiligheid
- verloedering van de openbare ruimte
- Overlast en onveiligheid welke wordt veroorzaakt door personen met een psychiatrische aandoening-zwakbegaafdheid-verslaving (één of een combinatie daarvan).
- huisvestingsproblemen voor / de integratie van arbeidsmigranten

Onder de integrale aanpak in de wijken en dorpen vallen zaken als:

- wijkimpactanalyses
- preventie
- gebiedsnetwerken en wijkserviceteams, korte lijnen en dienstverlening nabij
- de gerichte inzet van specialisten
- verbetering van de leefbaarheid door de aspecten fysiek, sociaal, veilig en economie met elkaar te verbinden
- samenwerking op basis van een gedeeld beeld van de opgaven en een gezamenlijke ambitie voor de toekomst
- commitment voor de lange termijn
- bewoners als partner

Met de wijkimpactanalyse werkt Roosendaal in Langdonk en Westrand samen met bewoners en andere betrokkenen aan het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid. In een ketensamenwerking tussen de gemeente, welzijns- en zorgpartijen, de woningcorporatie en de politie werken we aan meer perspectief voor de jeugd en voor andere groepen. Daarnaast treffen we waar nodig repressieve maatregelen tegen overlast, ondermijning en (jeugd)criminaliteit.

Aan het woord

Rob van Son

'We kunnen geen sociale huurwoningen verkopen'

Alwel huisvest in Roosendaal zo'n 20.000 mensen in ongeveer 9000 sociale huurwoningen, van de in totaal ruim 35.000 woningen. Relatief veel daarvan zijn eengezinswoningen, terwijl de vraag nu en de komende jaren vooral bestaat uit woningen voor 1- en 2-persoonshuishoudens.

Een gangbare manier van werken voor een woningcorporatie is dan om de eengezinswoningen te verkopen en kleinere huurwoningen te bouwen. Maar dat kunnen we ons niet permitteren, stelt Rob van Son, vestigingsmanager Roosendaal bij Alwel. 'Momenteel staat er veel te veel druk op de woningmarkt. Starters en middeninkomens komen nauwelijks aan een woning, ouderen kunnen niet doorstromen. Hier liggen taken voor onze corporatie: we willen nieuwe, kleinere sociale huurwoningen bouwen en vrijkomende eengezinswoningen opwaarderen naar middenhuur-woningen.'

Meer investeringsruimte

'Alwel heeft vier kernopgaven: betaalbaarheid, beschikbaarheid, leefbaarheid en verduurzaming. Dat vraagt om keuzes; een euro kan immers maar één keer worden uitgegeven. Gelukkig ontstaat er door de afschaffing van de verhuurdersheffing meer investeringsruimte. Die willen we gebruiken voor de bouw van huurwoningen, maar ook voor sociale koopwoningen. Zo worden bij de herstructurering van de Josephwijk 40 van de 200 nieuwe woningen verkocht als koopgarant-woningen.

Andere nieuwe woonvormen waar we graag aan willen meewerken, zijn de transformatie van kantoorgebouwen of winkels, het splitsen van woningen en het toevoegen van flexwoningen.'

Samen kijken verduurzamen

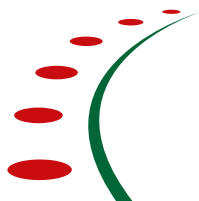
'We hebben de gemeente nodig om bouwlocaties te vinden. In het woonconvenant hebben we daar goede afspraken over gemaakt. Bouwlocaties zijn ook nodig om te verduurzamen. Bij de renovatie van de Josephwijk bouwen we duurzame woningen terug. Daarnaast wordt de buurt duurzaam ingericht, met meer klimaatadaptief groen en meer ontmoetingsruimte. Voor de 229 woningen die er stonden, bouwen we er 200 terug. Als andere wijken de komende jaren ook worden verduurzaamd, heeft dat daar ook effect op het ruimtebeslag. De eerstvolgende wijken zullen Westrand en Kalsdonk zijn.'

Samen een waakvlamfunctie ontwikkelen

Ook leefbaarheid is voor Alwel belangrijk, vertelt beleidsmedewerker Monique Bruijns. 'Vooral in Langdonk, Kalsdonk en Westrand gebeurt de komende jaren veel tegelijk. We werken aan de betaalbaarheid en verduurzaming van de woningen en daarnaast is er aandacht nodig voor de veiligheid, de sociale problematiek en de openbare ruimte. Ook hier verdienen kwetsbare mensen de nodige aandacht. Deze groep is met 11.000 mensen relatief groot. Zij houden zich doorgaans goed staande, maar kunnen bij relatief kleine veranderingen in de leef- of inkomenssituatie direct in de problemen komen. Daarom is het goed om met elkaar een waakvlamfunctie te ontwikkelen, zodat we snel in actie kunnen komen als het mis dreigt te gaan.'

De opgaven integraal aanpakken

'In de wijken waar Alwel werkt, zijn nog meer partijen met dezelfde problematiek bezig, en met dezelfde doelen: de ggz, welzijnswerk, ouderenzorg, de politie, de gemeente. Het is belangrijk dat we met elkaar integraal werken aan de opgaven op het gebied van huisvesting, ruimtelijke ordening, veiligheid en gezondheid. Op de werkvloer is de samenwerking al hecht; bestuurlijk kan het nog sterker en kunnen de middelen nog beter op elkaar worden afgestemd.'

Effecten van de coronapandemie: een tweedeling

De zware coronamaatregelen bleken voor de laagste inkomens het moeilijkst vol te houden. Deze mensen wonen in oudere, vaak kleinere huizen, waarin het lastiger is om thuiswerken te combineren met thuisonderwijs en waarin minder ruimte is voor hobby's. Zij hebben vaak ook een slechtere gezondheid en zijn vaker dan gemiddeld minder goed geïnformeerd. Ook voor de jeugd gingen de gevolgen gaandeweg steeds zwaarder wegen. Zij misten hun vrienden, hun school en het uitgaansleven. Eenzame mensen werden door de pandemie nóg eenzamer en het belang van ontmoeting werd nóg duidelijker. Het helpt om eerder te signaleren, meer te investeren in hulp achter de voordeur en de crisis lokaal aan te pakken. Dorps- en wijkbewoners in kerken, buurthuizen en sportcentra weten wat er speelt. Het is dus goed om hen te betrekken bij deze signalering. Een mooi voorbeeld hiervan is het buurthulpproject dat tijdens de coronapandemie is opgezet door inwoners van Nispen. Het omgekeerde gebeurde ook: minder respect voor elkaars mening en meer polarisatie, zoals bleek tijdens de vuurwerkrellen van eind 2020 in Langdonk.

Werken aan pandemische paraatheid

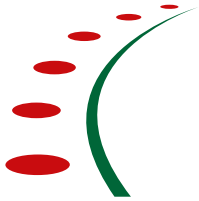
We denken in scenario's om ons voor te bereiden op een toekomst met het coronavirus. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) schetst hiervoor vijf scenario's:

- 1 Terug naar normaal: het virus is verslagen.
- 2 Griep+: het coronavirus leeft alleen in de winter op, we blijven risicogroepen vaccineren.
- 3 Externe dreiging: het virus is in Nederland onder controle, maar elders in de wereld ontstaan mutaties.
- 4 Continue strijd: vaccins werken tijdelijk en nieuwe varianten zijn beter bestand tegen het virus.
- 5 Worst case scenario: nieuwe, ernstigere varianten komen op en alles begint weer van voren af aan.

In alle gevallen geldt dat we voorbereid moeten zijn. De meeste patiënten worden niet opgenomen in het ziekenhuis, maar thuis gemonitord via een app. Dit helpt om overbelasting van de ziekenhuizen te voorkomen. Deze aanpak werkt ook voor eventuele nieuwe virussen en voor chronische ziektes, zoals hartaandoeningen. Ook preventie blijft belangrijk; een gezondere samenleving is immers beter voorbereid op een pandemie. Dit vraagt om méér dan een nationaal beleid. Juist op lokaal niveau zijn goede afspraken, een goede voorbereiding, ketensamenwerking en betrokkenheid van inwoners van belang.

Lessen van corona

- Het belang van thuiswerken is blijvend toegenomen, en daarmee het belang van een aantrekkelijke woonomgeving.
- We leren anders omgaan met ziekte. De les is dat het flexibeler kan en moet, dat we moeten denken in scenario's. Wat we leren van corona, geldt ook voor andere ziektes: obesitas, diabetes en eigenlijk alle chronische ziektes die steeds vaker voorkomen. En die, net als corona, mensen met lagere inkomens en wijken waar die mensen wonen harder raken.
- Een gezonde leefomgeving werkt preventief en biedt mensen ontspanning.
- De intensieve veeteelt komt nog verder onder druk als mogelijke bron van dier-op-mens-besmettingen; zie bijvoorbeeld de nertsenfokkers in Oost-Brabant. De al langer lopende gezondheidsdiscussies rond de intensieve veehouderij (Q-koorts, gekkekoeienziekte) worden hierdoor versterkt.
- Het belang van een recreatieve groene omgeving is sterk naar voren gekomen en het relatief beperkte areaal aan bossen en natuurterreinen komt daardoor onder de aandacht.

Positieve gezondheid

Een gezonde bevolking heeft meer weerstand en vraagt minder zorg. Een positieve gezondheidsaanpak gaat daarom uit van preventie in plaats van genezen. Dat vraagt om een brede, integrale aanpak die stuurt op voldoende beweging, gezonde voeding, zingeving, ontmoeting, minder stress en een gezonde leefomgeving. Hiervoor zijn een aantal zaken van belang:

- goede woon-zorgcombinaties
- mogelijkheden voor bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte en op natuurlijke ontmoetingsplekken
- aanpak van eenzaamheid
- toegankelijke sport- en cultuurvoorzieningen
- bestaans- en inkomenszekerheid
- het verbinden van de gezondheidsaanpak aan klimaatadaptatie (groene omgeving, schone lucht)

Voor de gemeente betekent dit dat positieve gezondheid een aandachtspunt is op meerdere gebieden: in de ruimtelijke ordening, in het gezondheids- en welzijnsbeleid, in de wijkenaanpak, in het sociaal domein én in de samenwerking met verschillende partijen.

De gemeente kan helpen bij belangrijke vraagstukken in de zorg

'De druk op de zorg neemt toe', zegt bestuursvoorzitter Bianka Mennema van het Bravis Ziekenhuis. 'Daarom is het cruciaal dat zorgpartijen en maatschappelijke partners nauw met elkaar samenwerken. We staan voor drie grote opgaven: werken aan de krapte op de arbeidsmarkt, inzetten op innovatie en technologie, en de beweging naar het voorkomen van ziekte en het omgaan met ziekte. Om dit te bereiken, moeten we op lokaal, regionaal en landelijk niveau samenwerken. De specialistische zorg is al geconcentreerd, maar er blijven nog voldoende vraagstukken over. De onderlinge afstemming tussen de ziekenhuizen, de huisartsen en de gemeenten kan sterker. Ook de samenhang tussen gezondheid, sociale cohesie en bijvoorbeeld armoede is belangrijk, omdat dit een grote invloed heeft op de preventieve kant van de zorg.'

Aantrekkelijk klimaat

'De krapte op de arbeidsmarkt is een groot probleem voor ziekenhuizen. Om aan de enorme vraag naar zorgmedewerkers te voldoen, moeten we samen aan de slag met opleiden. De gemeente kan hierbij ondersteunen door een aantrekkelijk woon-, werk- en leerklimaat te creëren en in stand te houden. Denk daarbij ook aan goede bus- en treinverbindingen richting het ziekenhuis.'

Sociale cohesie

'In de toekomst zien we dat hoogcomplexere zorg vooral binnen de muren van het ziekenhuis plaatsvindt, terwijl andere zorg dicht bij de patiënt wordt geleverd.'

Tante Louise voert nu bijvoorbeeld een pilot uit waarbij mensen langer thuis kunnen blijven wonen en gebruik kunnen maken van een dagvoorziening die bijdraagt aan een goede kwaliteit van leven. Zij zitten dan immers niet de hele week zomaar thuis. Voor de zorg dichtbij ben ik voorstander van het sociale zorgsysteem, waarbij er een taak ligt voor de zorgverleners én voor de mensen zelf. Sociale cohesie is van groot belang voor onze gezondheid. Denk aan een biljart- of sportclub waar ook aandacht is voor gezond leven. Daar zie ik ruimte voor verbetering.'

Gezonde leefstijl

'Bravis stimuleert een gezonde leefstijl, omdat dit van grote invloed is op de gezondheid. Wij kunnen deze preventieve taak niet alléén doen. Daarom werken we graag samen met alle zorgpartijen en de gemeente aan preventie en educatie over een gezonde leefstijl. Dat vraagt ook een gezamenlijke visie op positieve gezondheid.'

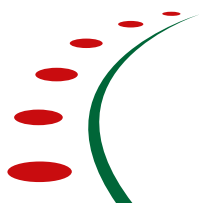
Meerdere disciplines

'De hoeveelheid diagnostiek groeit, terwijl het aantal operaties afneemt door innovatieve en conservatieve behandelingen. Steeds meer bepalen we samen met de patiënt welke behandeling bij zijn wensen past. De patiënt heeft daarbij de regie. Bijna niemand heeft een aandoening die op zichzelf staat. Daarom moeten we mensen niet zien als diabetespatiënt, of als hartpatiënt. Voor iedere patiënt zijn meerdere disciplines nodig, die continu met elkaar afstemmen. Dit kunnen we onder één dak samen laten komen om de beste zorg voor de patiënt te organiseren.'

Aan het woord

Bianka Mennema

Integrale visie op gezondheid en zorg

In onze integrale visie op gezondheid en zorg hebben we - naast positieve gezondheid - ook aandacht voor zaken als:

- welzijn op recept
- de ambulantisering van de zorg
- de rol van domotica
- het omgaan met dementie
- de ondersteuning van mantelzorgers
- de dreigende toekomstige tekorten aan huisartsen

Om hier tijdig op voorbereid te zijn, zetten we in op een regionale organisatie en samenwerking tussen de zorg- en welzijnspartners. Daarnaast zijn goede afspraken nodig tussen specialistische zorgverleners en ziekenhuizen op bovenregionaal niveau. Ook het inrichten van het terrein en de organisatie op De Bulkenaar vraagt om goede lokale en regionale afspraken en een goede afstemming met andere zorgpartijen.

Planning van belangrijke dossiers in de periode 2022 - 2026

Het biedt daarnaast een kans om de goede mbo- en associate degree-zorgopleidingen ter plekke aan het ziekenhuis te verbinden.

De integrale aanpak van veiligheid

We werken de komende jaren met veel partijen samen om te zorgen voor een veilige gemeente waarin het prettig leven is:

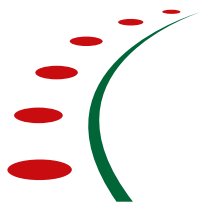
- 1 Voorkomen: we pakken georganiseerde criminaliteit en cybercrime aan
- 2 Voorkomen: we pakken risico's aan en zorgen voor een veilige omgeving
- 3 Preventie: we werken samen in de keten met zorgverleners en veiligheidspartijen
- 4 Preventie: we werken samen met onze inwoners aan perspectief voor de jeugd, aan veiligheid achter de voordeur en op straat, aan een goede en veilige inrichting van het openbaar gebied en aan het onderhoud van de openbare ruimte

	Belangrijke partners *	Schaalniveau lokaal / regionaal	doorlooptijd					
			< 2022	2022	2023	2024	2025	>= 2026
Lopende dossiers / projecten								
Bulkenaar / Bravis	Gemeente, Bravis	L/R						
Doorontwikkelen transformaties Wmo en Jeugd	Gemeente, zorg- en welzijnspartijen, jeugdzorg	L/R						
Integrale ondersteunings-structuur in de wijken en dorpen	Gemeente, zorg- en welzijnspartijen, politie, Alwel, Werkplein, onderwijs	L						
Wijkimpact-analyses	Gemeente, Alwel, WijZijn Traverse, politie, GGD	L	Langdonk	Westrand				
Roosendaal Spreekt, Roosendaal Doet	Gemeente, Alwel, WijZijn Traverse, politie, GGD, MEE, TWB	L						
Verwachte nieuwe ontwikkelingen								
Zorgvisie	Gemeente, Bravis, huisartsen, thuiszorg, zorg- en welzijnspartijen	R						
IVP 2023-2025	Gemeente, politie, zorg- en welzijnspartijen, Alwel, Brandweer, Veiligheidsregio	L						

■ verwachte doorlooptijd

■ mogelijk verlengen/uitbreiden (te bepalen op basis van een toekomstige evaluatie)

* Bij alle dossiers betrekken we onze inwoners, waarbij we zoeken naar maatwerk in de participatie.

5 Energie, klimaat en natuur

Bij ons in Roosendaal werken we aan een mooie toekomst voor iedereen. In dit hoofdstuk schetsen we de trends, ontwikkelingen en opgaven op het gebied van energie, klimaat en natuur.

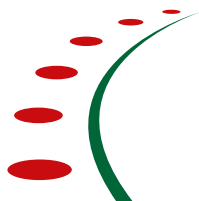
5.1 Trends en ontwikkelingen

Een belangrijk deel van de uitvoering van de energietransitie ligt bij de gemeenten. De menskracht, middelen en wetgeving zijn echter nog niet op orde. In de warmtetransitievisie, die we in december 2021 hebben vastgesteld, hebben we daarom aangegeven dat we alle haalbare stappen zullen zetten, maar nog geen verdere kosten maken. Op basis van het regeerakkoord - met een Klimaatfonds van € 35 miljard – verwachten we dat het Rijk en de regio's de komende tijd wel afspraken zullen maken. Die werken we dan verder uit in de RES 2.0, de Regionale Energiestrategie. Die breiden we naar verwachting uit met een klimaatadaptatie-strategie, waarin ook de landbouwtransitie een plek krijgt.

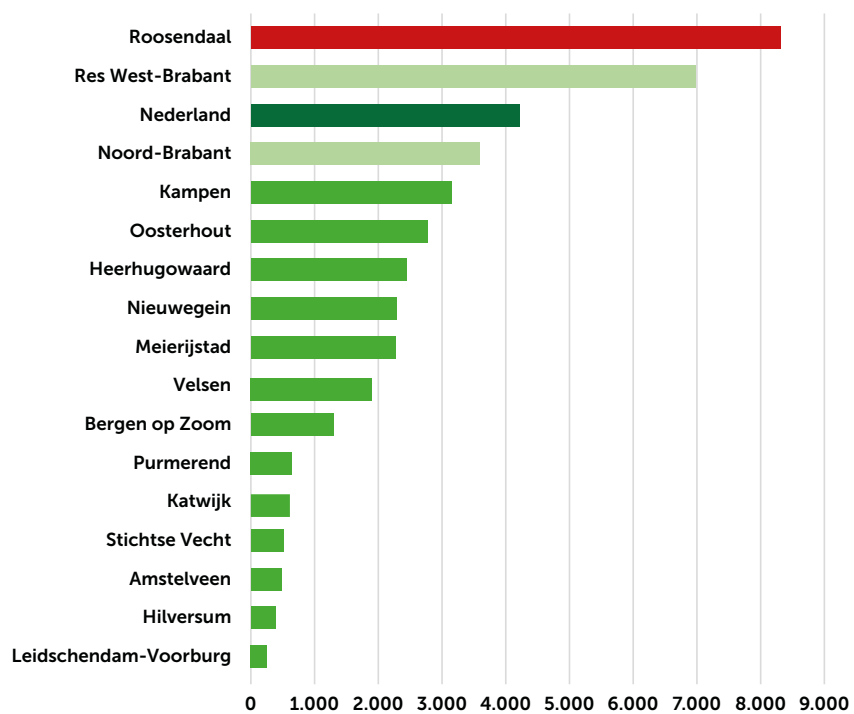
Daarnaast nemen we andere klimaatadaptatieve maatregelen tegen de verwachte pieken in warmte, droogte en neerslag. Met het programma Roosendaal Natuurstad spelen we daar al goed op in. Verder werken we de komende jaren verder aan de verduurzaming van de landbouw en het landschap. Doel hierbij is om water langer vast te houden in robuuste natuurlijke beekdalen, zodat de hoge zandgronden minder snel verdrogen en de woonkernen minder gevoelig worden voor wateroverlast. Dit gaat verder dan onze vroegere opgave voor ecologische verbindingzones.

- Roosendaal scoort goed op de opwekking van elektriciteit. De grootste slag is al in 2011-2012 gemaakt. Daarna zagen we slechts een langzame groei.
- De productie van duurzame warmte blijft nog achter.
- In de duurzaamheidsmonitor van Telos (2021) staat Roosendaal op de 341e plaats van de 355 gemeenten. Wel valt op dat we op het onderdeel ecologisch kapitaal (de duurzame opwekking van energie, biodiversiteit, klimaatmaatregelen, natuurwaarden, bodem en lucht) een begin hebben gemaakt om de achterstand in te lopen (een verbetering van positie 353 in 2020 naar 315 in 2021).
- De CO₂-uitstoot van de gebouwde omgeving daalt sterk, in absolute en relatieve zin. Ook de uitstoot van de industrie daalt. Het terugdringen van de uitstoot van de landbouw en het verkeer blijft nog achter.
- De CO₂-uitstoot bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte blijft nog achter.
- Roosendaalse woningen zijn minder duurzaam dan gemiddeld: 17% heeft een duurzaamheidslabel A tegenover 27% landelijk. Vooral bij de labels C, D en F is Roosendaal oververtegenwoordigd (54% tegen 47% landelijk).
- Roosendaal heeft 20% minder bomen dan het Nederlands gemiddelde (20,8% tegen 25% van de oppervlakte, bron: waarstaatjegemeente). We werken aan een verbetering: het aantal bomen in gemeentelijk beheer is sinds 2016 met ruim 4800 (10,5%) gestegen.
- Roosendaal heeft een beperkt areaal aan bossen en natuurterreinen (6% ten opzichte van het landelijk gemiddelde van 12%).
- De verduurzaming van woningen en auto's blijft wat achter bij het Nederlands gemiddelde.
- Het aanbod van grof restafval is in Roosendaal lager dan het Nederlands gemiddelde, het aanbod van gewoon afval ligt wat hoger. Het afvalaanbod in onze gemeente daalt de laatste jaren sterk.
- Roosendalers fietsen en lopen minder dan het Nederlands gemiddelde.
- Roosendaal heeft een goed, maar (nog) klein warmtenet. Dit wordt beheerd door het Duurzaam Energiebedrijf Roosendaal (DER, 100% eigendom van de gemeente).

Hernieuwbare elektriciteit per inwoner in TJ, 2019

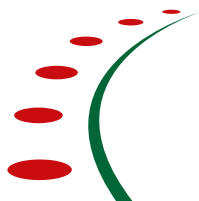
Hernieuwbare opwek elektriciteit als % van totale verbruik:

Nederland:	20%
Roosendaal:	47%
Res West-brabant:	25%
Provincie Noord-Brabant:	16%

Meer weten? [Analyse Platform31](#)

Meer weten? [De staat van Roosendaal](#)

Meer weten? [Duurzaamheidsmonitor Roosendaal](#)

Elektrisch rijden en zonnepanelen op woningen

2020	woningen met zonnepanelen	elektrische auto's	laadpalen per 1000 inwoners
Roosendaal	14,0 %	0,8 %	1,9 %
Nederland	15,7 %	2,0 %	3,3 %

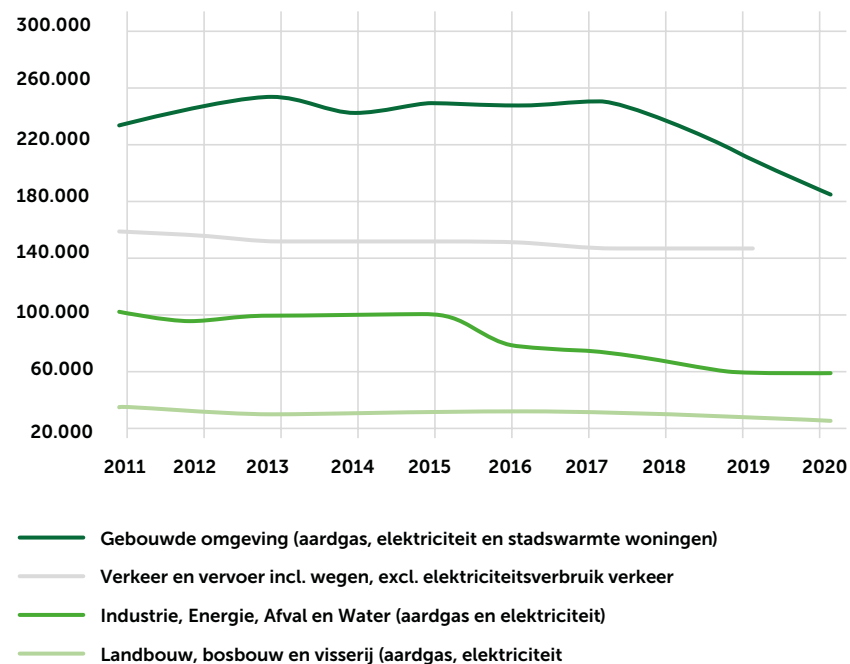
bron: waarstaatjegemeente

Uitstoot CO2 en CO2- equivalent per sector, Roosendaal 2020

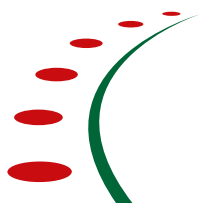
sector	percentage
Gebouwde omgeving (woningen en kantoren)	185.000 ton
Verkeer en vervoer (2019)	147.000 ton
Landbouw 28.000 ton CO2 en 71.000 ton methaan	99.000 ton
Industrie	61.000 ton

bron: regionale klimaatmonitor

CO2-uitstoot sectoren Roosendaal, ton, 2011-2020

Bron: regionale klimaatmonitor

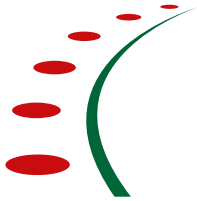

5.2 Opgaven en belangrijke dossiers

Onderstaande tabel toont in steekwoorden de belangrijkste opgaven en dossiers op het gebied van energie, klimaat en natuur. Na de tabel volgt een korte toelichting.

Energie, klimaat en natuur			
	Energie	Klimaat	Circulair
Grote, overkoepelende opgaven	<ul style="list-style-type: none"> Energietransitie; 55% minder CO₂-uitstoot in 2030 	<ul style="list-style-type: none"> Klimaatadaptatie 	<ul style="list-style-type: none"> Stikstofreductie Circulaire economie
Opgaven Roosendaal 2022-2026	<ul style="list-style-type: none"> Meer energie opwekken, minder verbruiken Aardgasvrije wijken Duurzame mobiliteit Verduurzamen van woningen en bedrijven Elektriciteitsinfra-structuur op orde Energiearmoede voorkomen Duurzame bedrijventerreinen 	<ul style="list-style-type: none"> Vergroenen en verblauwen van de stads- en dorpskernen Schone lucht, schone bodem, biodiversiteit Tegengaan verdroging en hittestress; voldoende waterberging Robuuste natuur en beekdalen 	<ul style="list-style-type: none"> Transitie landbouw en landschap Stimuleren en voorbeeldfunctie circulaire economie
Lopende projecten en dossiers die in de periode 2022-2026 doorlopen	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeringsprogramma RES 1.0 Zonneweides en Zon op Dak; actualiseren zonnevisie (uitbreiden naar visie op duurzame energie) Warmtenet DER Programma VerduurSamen (waaronder verduurzamen woningen, inzet StER)¹ Green Deal Majoppeveld Kaai Duurzaam Zon op bedrijfsdaken 	<ul style="list-style-type: none"> Roosendaal Natuurstad Vitaal Platteland Klimaatadaptatie 	<ul style="list-style-type: none"> HUIS van Roosendaal Duurzame afvalinzameling Grondstoffencentrum Roosendaal / Halderberge
Potentiële nieuwe ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> Wijkuitvoeringsplannen warmte Uitbreiden DER, besluit toekomstige structuur Uitbreiden elektriciteits-infrastructuur Enexis Stimuleren duurzame mobiliteit (laadpaal-infrastructuur, snelfietspaden, deelsystemen, zero-emissiezones, duurzaam OV) Opslag duurzaam opgewekte energie Innovatiekracht bedrijven vergroten (waterstof en logistiek, CO₂-afvang kassen, et cetera) REKS 2.0 (regionale energie- en klimaatstrategie) REKS 3.0 	<ul style="list-style-type: none"> Herstel oude beken en vennen voor waterberging Bufferzones rond Natura 2000 en beekdalen Verder verduurzamen van de intensieve landbouw 'op klei' Transformatie en bodemverbetering van de landbouw en het landschap 'op zand' Aanpak van problemen met stikstof en methaan 	<ul style="list-style-type: none"> Stimuleren circulair bouwen Verduurzaming circulariteit bedrijven Circulaire broedplaats in samenwerking met het onderwijs en het bedrijfsleven (in Kaai Duurzaam)

¹ StER: Stichting Energietransitie Roosendaal.

Naar een CO₂ -neutrale, klimaatadaptieve samenleving

Roosendaal draagt bij aan de nationale doelen uit het Klimaatakkoord en de regionale doelen uit de RES. Dat houdt in dat we in 2050 volledig CO₂ -neutraal willen zijn, en in 2030 halverwege. Ook willen we in 2030 klimaatadaptief zijn. Om dat te bereiken, zorgen we voor meer groen om CO₂ om te zetten in zuurstof en om hittestress te voorkomen. Daarnaast zorgen we voor meer mogelijkheden voor waterberging. Daarmee kunnen we pieken in droogte en neerslag opvangen.

Met het programma Roosendaal Natuurstad spelen we daar al goed op in. Verder werken we de komende jaren verder aan de verduurzaming van de landbouw en het landschap. We zetten in op het vasthouden van water op de hoge zandgronden en aan robuuste natuurlijke beekdalen om droogte ter plaatse en wateroverlast in stedelijk gebied tegen te gaan. Ook investeren we in robuuste beekdalen en robuuste, verbonden en biodiverse bossen en natuurterreinen. De komende jaren liggen er kansen om dit areaal uit te breiden met bufferzones rond Natura 2000-gebieden, Brabants Natuurnetwerk-gebieden en beekdalen. Daarmee kunnen we een reductie van stikstof en gewasbeschermingsmiddelen combineren met waterberging, verdrogingsbestrijding, een vergroting van het areaal aan natuur en landschap, en meer recreatieve mogelijkheden.

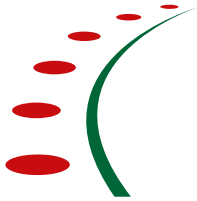
Binnen de projecten en dossiers in de tabel op de vorige pagina zijn enkele rode draden zichtbaar:

Zorg voor draagvlak

Een goede energie-infrastructuur is belangrijk. Zo kunnen alle betrokken partijen tijdig plannen en investeren. Het is daarnaast belangrijk voor het draagvlak voor duurzame maatregelen. Onvoldoende netwerkcapaciteit kan ertoe leiden dat huizen, scholen en andere gebouwen geen zonnepanelen meer kunnen aanleggen. Of dat al aangelegde zonnepanelen bij pieken moeten worden afgekoppeld, waardoor ze op het meest gunstige moment niet inzetbaar zijn. Op dit moment dreigt voor Roosendaal nog geen netwerkschaarste. Enexis gaat over enkele jaren investeren in de Roosendaalse midden- en hoogspanningsstations. In regionaal verband monitoren we ook de geplande aanvragen van zonnepanelen, windparken en de beschikbare netwerkcapaciteit. Zo kunnen we indien nodig bijsturen. Dit vraagt ook om een goede afstemming met de regio, de provincie, de netwerkbeheerders Enexis (lokale net) en TenneT (hoogspanningsnet) en het Rijk. Bij het opstellen van de nieuwe visie op duurzame energieopwekking wordt rekening gehouden met deze ontwikkelingen.

Het is daarnaast belangrijk om inwoners te ondersteunen bij het verduurzamen van hun woning en vervoer. Daarbij willen we energiearmoede voorkomen. Daarmee bedoelen we dat huishoudens een onevenredig groot deel van hun inkomen kwijt zijn aan energie en daardoor financieel in de knel komen.

Oudere en slecht geïsoleerde woningen verbruiken meer energie en zorgen dus voor een hogere rekening. Hogere energieprijzen versterken het gevaar op energiearmoede. En juist voor mensen met een lager inkomen is het vaak lastig om betere isolatie, een warmtepomp of zonnepanelen aan te schaffen. Voor de sociale huurwoningen wordt dit door Alwel opgepakt. De grootste opgave ligt bij goedkopere, oudere koopwoningen met eigenaren die de investeringen niet op kunnen brengen.

We kunnen niet stellen dat alle mensen met een lager inkomen ook wonen in wijken met oudere of slechter geïsoleerde huizen. Toch zien we wel dat in wijken als Westrand, Kroeven, Langdonk en Kalsdonk meer oudere woningen staan én meer mensen met lagere inkomens wonen. Een wijkgerichte aanpak kan daarom óók bijdragen aan het draagvlak voor verduurzaming.

Een laatste manier om het draagvlak te vergroten, bestaat uit kennisdeling en ontzorgen. Als we inwoners en bedrijven actief informeren over de mogelijkheden van verduurzaming en hen ontzorgen, dan trekt dat mensen over de streep. Met projecten als Green Deal Majoppeveld, de inzet van de StER en het verstrekken van duurzaamheidsvouchers, hebben we hier al stappen voor gezet. Het is belangrijk om deze aanpak voort te zetten.

Personele capaciteit

De personele capaciteit bij de gemeente, bij bedrijven en in het onderwijs is een belangrijk aandachtspunt. De hoeveelheid werk neemt toe en daarvoor moeten voldoende mensen worden opgeleid. Voor de gemeentelijke taken uit het Nationale Klimaatakkoord moeten we voldoende formatie kunnen inzetten. Net als bij eerdere decentralisaties van opgaven vanuit het Rijk is er in het gemeentefonds nu nog onvoldoende rekening gehouden met alle taken. Verschillende gemeenten hebben – net als Roosendaal – bepaald dat we alles opstarten wat binnen ons budget en binnen onze formatie past. Vooral de opgave aardgasvrije wijken vergt een zeer grote extra inzet van menskracht en middelen. We gaan daarvoor aan de slag met de voorbereiding, maar geven pas groen licht voor de uitvoering van de bijbehorende wijkuitvoeringsplannen als het Rijk hier voldoende middelen voor ter beschikking stelt.

Op basis van het regeerakkoord – met een Klimaatfonds van € 35 miljard – verwachten we dat het Rijk en de regio's hier de komende tijd wel afspraken over kunnen maken.

Die middelen zijn ook nodig voor investeringen in onrendabele toppen¹, energie-infrastructuur en -opslag, klimaatmaatregelen, subsidies voor bedrijven en inwoners, en ondersteunings- en stimuleringsmaatregelen – lokaal en op rijksniveau.

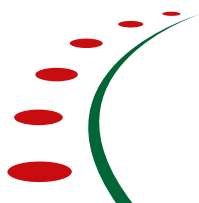
Regionale samenwerking

Door de RES heeft West-Brabant al goede ervaringen met regionale samenwerking in de energietransitie. In elk geval tot 2030 wordt er elke 2 jaar een geactualiseerde RES opgesteld. Een volgende RES gaat waarschijnlijk niet alleen over energie, maar ook over klimaat: een REKS dus. In Midden-Brabant wordt dat nu al zo gedaan. In de REKS krijgt ook de landbouwtransitie een plek.

Voor veel onderwerpen is de regio de juiste schaal. Alle hoog- en middenspanningsstations hebben bijvoorbeeld een bovenlokaal verzorgingsgebied. Daarnaast wordt onderzocht of het koppelen van warmtenetten met het industrieterrein Moerdijk en de Amercentrale voordelen oplevert.

De goede samenwerking tussen de 4 Brabantse RES-regio's en de provincie helpt ook in de lobby richting Den Haag. De verwachting is dat dit de komende periode nog belangrijker wordt, omdat het Rijk steeds vaker zijn middelen (kennis, geld) via regiodeals verdeelt. Regionale samenwerking is dan nodig om goede bijdragen uit het Klimaatfonds te krijgen.

¹ Onrendabele top: gedeelte van een investering dat niet kan worden terugverdiend door inkomsten of besparingen die met de investering worden gerealiseerd.

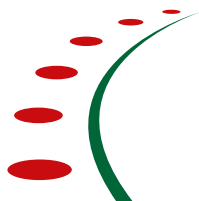
	Belangrijke partners*	Schaal-niveau lokaal / regionaal	doorlooptijd					
			< 2022	2022	2023	2024	2025	>= 2026
Lopende dossiers / projecten								
RES 1.0	Regiogemeenten, provincie, waterschappen, Enexis, bedrijven, maatschappelijke organisaties, belangengroeperingen	R						
Zonne- / energievisie	Gemeente, bedrijven, organisaties, StER	L						
VerduurSamen	Gemeente, StER, Alwel, bedrijven, onderwijs, organisaties	L						
Roosendaal Natuurstad, meer groen in de stad	Gemeentes in de regio, waterschap, ZLTO, scholen, bedrijven	L/R						
Kaai Duurzaam	Gemeente, Curio, Alwel, ondernemers	L/R						
Vitaal Platteland, meer groen in het buitengebied	Gemeente, provincie, ZLTO, waterschap, Groen Ontwikkelfonds Brabant							
HUIS van Roosendaal	Gemeente	L						
Verwachte nieuwe ontwikkelingen								
REKS 2.0	Zie RES 1.0	R						
REKS 3.0	Zie RES 1.0	R						
Toekomst DER	Gemeente, DER, mogelijk energiebedrijven en/of netbeheerder, PreZero	L/R						
Wijkuitvoerings-plannen warmte	Gemeente, Enexis, DER, Alwel, waterschap	L/R						
Elektriciteits-infrastructuur en -opslag	Gemeente, Enexis, mogelijk lokale initiatiefnemers opwekking en opslag	L/R						
Stimuleren circulair bouwen	Gemeente, Alwel, ontwikkelaars, bouwbedrijven, StER	L						
Stimuleren duurzame mobiliteit	Gemeente, ontwikkelaars, Enexis, energiebedrijven, initiatiefnemers, regio, provincie, Rijk (regiodeal)	R						
Verduurzamen en transformeren landbouw en landschap	ZLTO, bedrijven, belangenorganisaties, waterschap, provincie, (Rabo) bank, WUR, Rijk (regiodeal)	R						
Aanpak stikstof-en methaanproblematiek	Gemeente, ZLTO, provincie, regio	L/R						

■ verwachte doorlooptijd

■ mogelijk verlengen/uitbreiden (te bepalen op basis van een toekomstige evaluatie)

* Bij alle dossiers betrekken we onze inwoners, waarbij we zoeken naar maatwerk in de participatie.

6 Een betrouwbare overheid

Bij ons in Roosendaal luisteren we naar elkaar. In dit hoofdstuk schetsen we de trends, ontwikkelingen en opgaven op het gebied van gemeentelijke dienstverlening, participatie en samenwerking. Als gemeente willen we een betrouwbare overheid zijn en staan we klaar voor inwoners en bedrijven die ons nodig hebben. Daarnaast stimuleren we onze samenwerkingspartners en medeoverheden hetzelfde te doen bij de opgaven waar we samen voor staan.

Wat speelt er op welk niveau?

Individuele inwoners	open overheid, dienstverlening
Wijken en dorpen	participatie, Roosendaal Spreekt, Roosendaal doet, integrale professionele samenwerking
Hele gemeente	participatie, triple helix
Regio/subregio	participatie, triple helix, regiostrategieën en complementaire gemeenten, positionering
Rijk	positionering, regiodeals, interbestuurlijke samenwerking
Alle niveaus	uitvoeringscapaciteit

Integrale dienstverlening en een open overheid

We werken overall aan integrale dienstverlening: in ons HUIS van Roosendaal, digitaal, in de wijken en dorpen, en aan de keukentafel. Dat doen we in iedere situatie: van het contact met één inwoner of bedrijf tot aan participatie op wijk-, dorps- of gemeenteniveau. Ook in regionaal verband werken we zo, bijvoorbeeld bij het vormgeven van de belasting- of ICT-samenwerking. Bij dat alles werken we zo veel mogelijk als één overheid samen.

Bijvoorbeeld op de nieuwe publieksplaza in het HUIS, waar onder meer Werkplein en de gemeente zijn gehuisvest. We willen niet langer vraaggericht, maar mensgericht werken, waarbij we inspelen op de onderliggende behoeften.

We willen open, toegankelijk en benaderbaar zijn, waarbij het niet uitmaakt of iemand ons belt, bij ons langskomt of contact zoekt via onze website of sociale media, of een afspraak aan de keukentafel maakt. Deze aanpak biedt inwoners en ondernemers gemak en een persoonlijke benadering.

Dit zijn de kenmerken van onze dienstverlening:

- 1 We zetten de behoeften van de ander(en) centraal
Dat betekent dat de ander (met al zijn behoeften) staat centraal in ons handelen; wij leveren maatwerk. Daarbij richten we ons niet alleen op het individu, maar handelen we altijd in het algemeen belang.
- 2 We maken het zo makkelijk mogelijk en werken efficiënt
We bieden begrijpelijke en correcte dienstverlening. We helpen snel, goed en zo persoonlijk mogelijk. Door het gebruik van landelijke standaarden en oplossingen is onze dienstverlening efficiënt. We werken eenduidig, veilig en zo goedkoop mogelijk.
- 3 We blijven continu verbeteren en vernieuwen
We leren voortdurend van klantervaringen, zodat klanten onze dienstverlening ervaren als proactief en passend. We blijven voortdurend onze dienstverlening verbeteren en vernieuwen.
- 4 We werken als één overheid samen
Samen met onze collega's, partners en medeoverheden zorgen we ervoor dat de ander zo goed mogelijk geholpen wordt. We werken vanuit gedeeld eigenaarschap en voelen ons samen verantwoordelijk.
- 5 We zijn transparant en toegankelijk
We zijn transparant in onze afwegingen en managen verwachtingen. Daarbij willen we toegankelijk en benaderbaar zijn. We komen onze afspraken na. Daarbij kiezen we de rol die past en communiceren we hier open en transparant over.

Per 1 mei 2022 treedt de Wet open overheid (Woo) in werking. Deze wet wil overheden transparanter maken en kan bijdragen aan een betere (actieve en passieve) informatievoorziening aan onze inwoners, de raad en medeoverheden. Een snelle implementatie van de Woo past binnen onze ambities en raakt de kern van hoe we als gemeente willen werken. Bovendien kan de wet bijdragen aan het herstellen van het vertrouwen in de overheid. De implementatie van de Woo is een complex en omvangrijk meerjarentraject, dat om een gestructureerde aanpak vraagt.

'Neem geen beslissingen in die black box, maar ga in dialoog'

De Jongerenraad wordt nog onvoldoende betrokken bij belangrijke keuzes en beleid, vindt voorzitter Sebastiaan Waegemaekers. 'En dat is een gemiste kans. Wij zetten ons in om de jongeren in Roosendaal en de dorpen een stem te geven. Bijvoorbeeld over de jeugdagenda, de woonagenda of de ontwikkelingen in Langdonk. Want hoewel we de rellen daar absoluut niet goedkeuren, herkennen we de onvrede onder jongeren wel. Twee jaar geleden was er een potje om in de wijk te investeren. Jongeren hebben meegedacht en kwamen met initiatieven, zoals een hekwerk rond het voetbalveld. Hier is zonder verdere toelichting geen gehoor aan gegeven. Vervolgens kwam er wél binnen enkele weken een hekwerk rondom de tijdelijke school. Dat is lastig uit te leggen.'

Met elkaar in dialoog gaan

'Als ik de gemeente een tip mag geven: onwetendheid zorgt voor onvrede. We kunnen beter met elkaar in dialoog gaan dan besluiten nemen in een black box. Laten we samen kijken hoe we het mogelijk kunnen maken. Betrek de jongeren én anderen uit de samenleving vaker en beter.'

Kansen zien

'Gelukkig zijn er ook goede voorbeelden van een dialoog. De Jongerenraad maakt zich zorgen over het welzijn van jongeren. Het gaat slechter, de crisis heeft ook jongeren hard geraakt. Bij de bijeenkomst over kinderarmoede, waarbij 42 jeugdprofessionals bijeen waren, zijn onze signalen goed meegewogen. Zo'n samenwerking zie ik ook graag op het gebied van wonen. De verhoging van de startersleningen is fijn, maar dat helpt nog niet om de woningnood daadwerkelijk op te lossen. De Jongerenraad ziet kansen in samenwonen in één huis als oplossing voor eenzaamheid, zorg bij ouderen en het tekort aan woonruimte bij jongeren, en gaat hierover graag met de professionals in gesprek.'

Andere onderwerpen

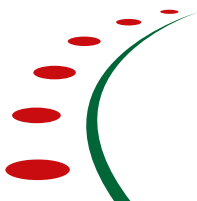
'Daarnaast zijn er nog vele andere onderwerpen waarover de Jongerenraad graag meedenkt. Denk aan: banen voor afstudeerders van de Associate Degree Academie (ADA), goede bus- en treinverbindingen, aandacht voor 12- tot 18-jarigen, cultuur en muziekeducatie. We gaan hierover graag het gesprek aan met de gemeente.'

Aan het woord

Sebastiaan Waegemaekers

Participatie: samenwerken vanuit respect en vertrouwen

Het vertrouwen van inwoners en bedrijven in de overheid, maar ook onderling, neemt af. Dat uit zich onder meer in een forse groei van het aantal Wob-verzoeken, in verhitte discussies op sociale media, in wantrouwen jegens de overheid en de media, en in afkalvende steun voor vertegenwoordigende organisaties. Verhoudingen komen sneller op scherp te staan, waarbij sociale media een versterkende rol spelen. Het 'stille midden' verdwijnt gaandeweg verder uit beeld.

Dit vertrouwen herstellen en vergroten vraagt om geven en nemen. We geven heldere doelen, open communicatie en duidelijkheid over wat wel en niet haalbaar is, en waarom. Ook onderzoeken we hoe we ons beleid en onze regels veel meer kunnen inrichten vanuit de basishouding dat onze inwoners deugen en te vertrouwen zijn. En we nemen goed kennis van de wensen, behoeften en doelen van onze partners, en werken vanuit respect voor elkaars belangen. We willen graag weten wat er speelt. Samenwerken is ook het doel centraal stellen, niet het middel, en samen zoeken naar acceptabele oplossingen. Daarvoor willen we ons bewust zijn van de verschillende belangen en die allemaal een stem geven; we gaan in dialoog en zijn transparant over de uiteindelijke overwegingen en besluiten.

'Bied jongeren toekomstperspectief op basis van hun talenten'

'De coronapandemie en de verschillende restricties hebben een flinke impact op jongeren', vertelt Ilias Ben Omar, jongerenwerker bij WijZijn Traverse. 'Velen hadden moeite met de beperkingen en de regels die lange tijd golden en kampten met gevoelens van onmacht. Ook zien we een toename van agressie jegens autoriteiten. Dit is toegenomen sinds de laatste vuurwerkrellen. Jongeren hebben gezien hoe je in opstand kunt komen en dat trekt sommigen aan. De drempel om in actie te komen is voor hen lager geworden.'

Het vertrouwen verstevigen

'Ik vind dat we het vertrouwen van jongeren in de politie en in handhavers moeten verstevigen. We moeten het gesprek met hen aangaan en niet direct handhaven. In Roosendaal trekken boa's en jongerenwerkers steeds vaker samen op en dat is een goede ontwikkeling. Jongeren vertrouwen de jongerenwerkers. Dus als zij zien dat die met de politie en de handhavers samenwerken, dan draagt dat bij aan het herstel van vertrouwen. Het is ook cruciaal dat er mensen worden ingezet die zich kunnen inleven in de beleefwereld van jongeren. Een goed voorbeeld daarvan is de jongeren-boa.'

Preventief beleid

'Het toenemende wapenbezit onder jongeren vind ik een zorgwekkende ontwikkeling. Daarvoor is preventief beleid nodig, waarbij de jongerenwerkers en de straathoekwerkers samen optrekken. Dit gebeurt al op kleinere schaal en een uitbreiding daarvan is zeer nodig en wenselijk.'

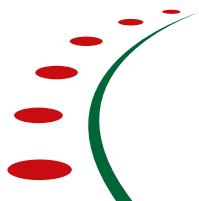
Kansen krijgen

'Een groep jongeren in Roosendaal voelt zich gestigmatiseerd, bijvoorbeeld in de Kroeven en in Langdonk. Deze jongens en meiden ervaren dat zij de schuld krijgen van alles wat er misgaat in hun wijk. Jongeren moeten kansen krijgen om zich te ontwikkelen en een podium krijgen om hun vaardigheden te laten zien. Het zou geweldig zijn als de gemeente zich – samen met alle partners in de stad – nog meer zou inzetten om jongeren een toekomstperspectief te bieden op basis van hun talenten.'

Aan het woord

Ilias Ben Omar

Acht manieren om burgerparticipatie te verbeteren

- 1 Meer vormen van directe democratie mogelijk maken (bijvoorbeeld lokale referenda).
- 2 Meer digitale instrumenten (zoals een website, apps en peilingen) inzetten om inwoners te laten meepraten en meebeslissen.
- 3 Meer doen om speciale doelgroepen (zoals jongeren, ouderen en laaggeletterden) te betrekken bij lokale kwesties.
- 4 Inwoners meer laten meebeslissen over wat de gemeente doet in hun buurt of wijk (bijvoorbeeld: een buurtplan, een buurtpanel, wijkaandelen) en bij het bepalen van belangrijke thema's om aan te werken in de wijk.
- 5 Inwoners meer kans geven om zélf te werken aan hun buurt of wijk en hen daarbij waar nodig te ondersteunen met kennis, menskracht en/of middelen.
- 6 Inwoners meer invloed geven op de besteding van gemeentegeld (zoals de burgerbegroting en het wijkbudget).
- 7 Inwoners meer invloed geven op specifieke thema's (zoals duurzaamheid, wonen, veiligheid, zorg en afval).
- 8 Duurzame samenwerking met (een vertegenwoordiging van) inwoners. Denk daarbij ook aan adviesraden (zoals de MER, de wijkraad, de adviesraad sociaal domein, het burgerpanel, de jongerenraad en het jeugdpanel).

Een partnership is daarbij essentieel. Dat vraagt om een gedeeld beeld en vertrouwen in elkaars expertise om te doen wat nodig is. Hierbij is de leefwereld van onze inwoners leidend en niet ons systeem en ons handelen. De afgelopen jaren hebben we fors geïnvesteerd in deze aanpak, onder andere via onze dienstverlening en Roosendaal spreekt, Roosendaal doet. Deze ontwikkeling zetten we de komende jaren graag voort binnen alle domeinen. Bijvoorbeeld in de wijkuitvoeringsplannen rond de warmtetransitie, Rondje Roosendaal, de wijkimpactanalyses rondom leefbaarheid, veiligheid en welzijn, en de implementatie van de Omgevingswet. Maar ook bij regionale strategieën als de REKS, waarbij alle inwoners welkom zijn om mee te denken, maar waarbij in de praktijk vooral belangenorganisaties en grotere bedrijven actieve inbreng willen leveren.

'De gemeente moet haar inwoners meer vertrouwen'

'De overheid heeft een te negatief mensbeeld', stelt Marko Does, directeur van Werkplein Hart van West-Brabant. 'Ik zou willen pleiten voor een positievere instelling, waarbij de overheid uitgaat van vertrouwen. Dat betekent: procedures en bureaucratie overboord gooien en veel meer de mensen centraal stellen. Hun kwaliteiten en talenten voorop zetten, zodat ze kunnen meedoen. Binnen het sociaal domein moeten beleidsmakers en uitvoeringsmedewerkers met elkaar het beste voor de inwoner voor elkaar krijgen. En dat is een andere insteek dan werk, werk en nog eens werk.'

Meer ruimte om mensen te ondersteunen

'De Participatiewet functioneert nu niet optimaal. Recentelijk hebben de gemeenten en het Sociaal en Cultureel Planbureau hierover aan de bel getrokken. Zij willen dat de wet wordt aangepast, zodat gemeenten en uitvoerders meer ruimte krijgen om mensen te ondersteunen, zodat zij weer deel kunnen nemen aan de samenleving. Dit is niet altijd een lineaire ontwikkeling omhoog, maar vaak een kwestie van vallen en opstaan – en daar moet tijd en ruimte voor zijn.'

Integraal werken

'Binnen het sociaal domein hebben we de afgelopen jaren veel bereikt. Wel werken we in mijn optiek nog te vaak langs elkaar heen. Daarom moeten we ons nu vooral richten op een integrale en afgestemde manier van werken. Ook de gemeente moet daarbij aan de slag om de domeinen met elkaar te verbinden: schulden, armoede, zorg en Werkplein. De afgelopen jaren is echt een andere grondhouding ontstaan. We werken veel meer gebiedsgericht en daarom gaat deze opgave ook lukken. Werken vanuit een ander mensbeeld moet leidend zijn en dat gaat zorgen voor de gewenste beweging en resultaten.'

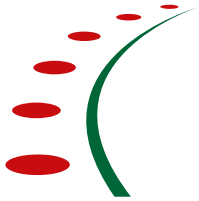
Andere visie op de arbeidsmarkt

'Daarnaast moeten we anders naar de arbeidsmarkt gaan kijken. Het chronische tekort aan goede medewerkers neemt de komende jaren verder toe. We moeten dan ook veel gericht gaan handelen vanuit een complete visie op de arbeidsmarkt, op korte en lange termijn. Dat vraagt om een goed beeld van het onderscheidend vermogen van onze regio. We moeten veel meer branchegericht werken, zoals nu al gebeurt binnen het initiatief Zorgkracht. Een goede verkenning van de branches met baanpotentie is cruciaal. Het is nu al duidelijk dat de zorg en de energietransitie volop goed opgeleide mensen kunnen gebruiken. Hier liggen kansen voor de toekomst.'

Aan het woord

Marko Does

Triple-helix-samenwerking

Ook triple helix is een voorbeeld van integrale samenwerking: de gemeente, bedrijven en het onderwijs werken hierin samen om het opleidingsaanbod optimaal af te stemmen op de vraag vanuit de arbeidsmarkt. Daarnaast versterken we samen het vestigingsklimaat en trekken we samen op bij belangrijke vraagstukken, zoals de verstedelijkingsstrategie en verduurzaming van de economie. Op lokaal en regionaal niveau geven we hier bestuurlijk invulling aan. De triple-helix-samenwerking vormt ook een goede basis om samen op te trekken bij regiodeals of een woonakkoord en het borgen van West-Brabantse belangen in het beleid van de provincie en het Rijk.

Alle nieuwe raadsleden zijn welkom om mee te kijken in het mbo

'Curio heeft ruim 23.000 scholieren en studenten in West-Brabant, waarvan bijna 16.000 op het mbo. In Roosendaal is Curio vooral sterk in de zorg, het ondernemerschap en de techniek. 'Het mbo is de levensader voor het regionale en lokale mkb, maar is ook belangrijk voor grote bedrijven als De Rijk Logistics en het Bravis Ziekenhuis', stelt Rob Neutelings, bestuursvoorzitter van Curio. 'De pragmatische aanpak van onze studenten sluit naadloos aan op de kracht van de Roosendaalse bedrijven en op de huidige en toekomstige grote vraag naar praktisch goed opgeleide werknemers.'

Goede perspectieven voor mbo'ers

'Daarom maak ik me zorgen over de daling van het aantal mbo-studenten die wordt voorzien voor de komende 5 jaar. Tot 2035 loopt die daling zelfs op tot 35%. Dat komt deels door demografische ontwikkelingen en deels door de afnemende populariteit van de vmbo-mbo-route. Dat laatste vind ik onterecht: de vraag naar mbo'ers met de juiste richting groeit alleen maar en mbo'ers hebben goede perspectieven. Bedrijven, het onderwijs en de overheid kunnen zich samen inzetten voor betere promotie.

Gezamenlijke afstudeerprojecten voor wo-, hbo- en mbo-studenten kunnen ook helpen. Daarnaast moeten er ook voldoende betaalbare woningen zijn om afgestudeerden voor dit gebied te behouden.'

Broedplaats voor de circulaire economie

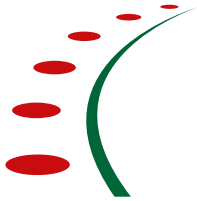
'De zogeheten triple-helix-samenwerking in Roosendaal is sterk. Roosendaal heeft kwalitatief goede mbo- en associate degree-opleidingen die naadloos aansluiten op de arbeidsmarkt en bedrijven bieden goede stageplekken. Ik zie een prachtige kans om de positie van het onderwijs, het mkb én de grote bedrijven te versterken. Daarvoor moet Roosendaal inzetten op een onderwijs-werk-broedplaats die aansluit op de praktische gerichtheid van de Roosendalers en die zich richt op een thema dat nog niet elders in de regio is ontwikkeld.

Een mogelijk thema zou de circulaire economie kunnen zijn. Dat thema boeit mij persoonlijk en vraagt een hele nieuwe manier van denken. De ontwikkeling van zo'n broedplaats vraagt inzet en een goede begeleiding door de gemeente, het onderwijs én het bedrijfsleven en is zeker een gezamenlijke verkenning waard.'

Aan het woord

Rob Neutelings

Ook overlegtafels en thematische coalities zijn voorbeelden van integrale samenwerking, die in Roosendaal al vaker zijn toegepast.

Economische strategische overlegtafel

Aan een overlegtafel bekijken 10 tot 15 betrokkenen uit de stad en de gemeentelijke organisatie wat er op ons afkomt en hoe dit zich verhoudt tot de Economische Koers. De gemeente neemt het initiatief voor de oprichting van deze overlegtafel. De deelnemers zetten actief hun netwerk in en smeden waar nodig nieuwe coalities. Deze overlegtafels kunnen ook op andere vakgebieden worden ingezet.

Thematische coalities

Deze coalities bestaan uit partijen die elkaar nodig hebben om projecten effectief uit te voeren. De frequentie, het aantal deelnemers en de rol van de gemeente verschillen, afhankelijk van wat er nodig is. De agenda van deze coalities is gericht op het (effectief) uitvoeren van projecten. Bij het aangaan van coalities heeft de gemeente een sterke aanjagende en signalerende rol.

Regiostrategieën, regiodeals en interbestuurlijke samenwerking

De regio is meestal het juiste schaalniveau voor agglomeratievoordelen, voor beleid en voor investeringsbeslissingen. Of het nu gaat om een goed vestigingsklimaat voor bedrijven, de woningmarkt, investeringen in het spoor, de energie- en landbouwtransitie, de energie-infrastructuur of investeringen van hogere overheden in onze woon-, leef- en werkomgeving. Steeds vaker zetten medeoverheden in op regionale afspraken en regiodeals. Een voorbeeld is de woningbouwimpuls, waarvoor het Rijk de komende jaren € 1 miljard vrijmaakt. Dat geld wordt eerst onttrokken aan het gemeentefonds en vervolgens verdeeld over de verstedelijkingsregio's.

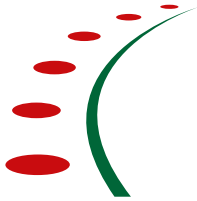
Door als 4e Stedelijke Regio onderdeel te zijn van de verstedelijkingsstrategie Brabant, blijft Roosendaal (samen met Bergen op Zoom) in beeld bij het Rijk voor belangrijke beleidsbeslissingen en financiering.

Bij de aantrekkelijkheid van een gemeente als leef- of vestigingsgebied draait het steeds meer om de kracht van de regio. Daarom werken we in de regionale samenwerking als 4e Stedelijke Regio aan een verstedelijkingsstrategie en een regionale investeringsagenda West-Brabant-West.

In die strategie zijn de steden in West-Brabant complementair: niet elke stad heeft alles te bieden, maar we richten ons juist op waar iedere stad sterk in is. Zo bekeken vormt West-Brabant een complete, aantrekkelijke regio met de historische binnensteden van Bergen op Zoom en Breda, en Roosendaal als goed bereikbare woon- en werkplaats met uitstekend beroepsonderwijs en een regionale zorgfunctie.

Grote opgaven werken we ook in regionaal verband uit. Denk aan: de energiestrategie, de landbouwtransitie, de ontwikkeling van natuur, landschap en bedrijventerreinen, de energie-infrastructuur en toekomstige investeringen in het spoor. Dit doen we ook steeds vaker in goede samenwerking met de provincie. Roosendaal heeft de afgelopen periode in verschillende dossiers het voortouw genomen. Dat is belangrijk voor een blijvend goede ontwikkeling van onze gemeente, met ruimte voor groei en voor investeringen vanuit de provincie en het Rijk. Vooral ook omdat in het regeerakkoord verschillende grote fondsen zijn aangekondigd op het gebied van woningbouw, energie en klimaat, landbouw en infrastructuur. Omdat het Rijk de regio daarbij meer en meer als uitgangspunt neemt, groeit het belang van een goede regionale samenwerking én een goede positie daarin voor Roosendaal.

Positionering van Roosendaal bij medeoverheden

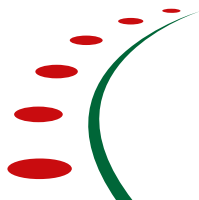
West-Brabant staat voor grote opgaven op het gebied van ruimtelijke ordening, gezondheid, onderwijs en jeugd. Daarom is het belangrijk dat het Rijk en de provincie op de hoogte blijven van de regionale ontwikkelingen en hier rekening mee houden. Dat geldt ook voor nieuwe lokale en regionale ambities. De realisatie daarvan vergt meestal een lange adem. Als we in 2030 iets groots willen bereiken, moeten we daar nu al met medeoverheden afspraken over maken. Dat vraagt om een integrale aansturing vanuit een heldere en consistente visie. Daarbij moeten we Roosendaal en West-Brabant bestuurlijk en ambtelijk goed positioneren.

Aandacht voor voldoende uitvoeringscapaciteit

Capaciteitsproblemen vormen steeds vaker een knelpunt. Een tekort aan IC-verpleegkundigen zet de capaciteit van de zorg onder druk, een tekort aan technisch personeel vertraagt de verduurzaming van woningen, een tekort aan bouwmaterialen staat de versnelling van de woningbouw in de weg, enzovoort. Het is dus belangrijk dat we hier rekening mee houden als we prioriteiten stellen en uitvoeringsplannen maken, vooral in de communicatie. Wanneer overheden en organisaties eerst grootse plannen presenteren en die vervolgens niet waar kunnen maken, heeft dat een forse negatieve invloed op het vertrouwen in die instanties. En dat staat nog los van de doelen die niet gehaald worden.

Ook binnen de gemeente zelf moeten we de uitvoeringscapaciteit op orde houden. Regionale samenwerking heeft hier een beperkt positief effect op, vooral doordat we specifieke deskundigheid gezamenlijk in kunnen huren. De capaciteitswinst op ambtelijk niveau is meestal beperkt, omdat elke gemeente toch zijn eigen inwoners moet betrekken, zijn eigen raad moet informeren en zijn eigen college moet ondersteunen. Als het om uitvoeringscapaciteit gaat, zit de winst van regionale samenwerking vooral in het delen van kennis en het goed afstemmen van plannen. Daardoor krijgen inwoners en bedrijven in de ene gemeente niet met heel andere ontwikkelingen of regels te maken krijgen dan in de andere.

Goede afstemming voorkomt daarnaast dubbel werk en dubbele overlast voor omwonenden, zeker wanneer meerdere plannen hinder veroorzaken.

Het samenspel tussen de raad, het college en de samenleving

Het vertrouwen van inwoners in de overheid staat onder druk. De raad en het college zoeken daarom naar manieren om de betrokkenheid van de samenleving te versterken. Dat vraagt ook om een voorbeeldrol, waarbij de raad en het college vertrouwen laten zien; in inwoners en bedrijven, en in elkaar.

Als de raad en het college zichtbaar de goede dingen doen in de gemeente en de regio, dingen voor elkaar krijgen en maatschappelijke problemen oplossen, dan draagt dat bij aan het vertrouwen in de overheid.

In dit verband is het positief dat (burger)raadsleden in Roosendaal de werkrelatie tussen het college en de raad als positief beoordelen; een grote meerderheid ziet deze als voldoende tot goed en constructief¹. De werkrelatie tussen de samenleving en de raad kan nog wel beter: in dezelfde enquête beoordelen de raadsleden deze relatie als afstandelijk en onvoldoende. Hoewel dit mede door de lockdowns komt, adviseren de (burger)raadsleden om hier de komende periode aandacht aan te besteden.

De NVvR constateert dat de raad aan relevantie wint als hij meer kiest voor een bestuurlijke dan een politiek rol². Burgers willen dat de raad – bij voorkeur in en na overleg met de samenleving – knelpunten oplost en besluiten neemt over maatschappelijke opgaven. Een raad die zich opstelt als algemeen bestuur kan een college gemakkelijker in de rol van opdrachtnemer plaatsen en levert een bijdrage aan een beter imago voor de lokale democratie. Ook in regionale samenwerking vergroot de bestuurlijke benadering de relevantie. Op dat niveau betekent dit: het behartigen van de belangen van de eigen inwoners én die van de overige regiogemeenten.

In de samenwerking tussen de raad en het college is het nodig dat de raad meer regie voert, meer stuurt op de belangrijke dossiers. Het is belangrijk dat de raad en het college samenwerken bij het vormgeven van beleid of in participatietrajecten met bedrijven, inwoners of regionale projecten. En het vraagt om duidelijkheid: over de beleidsagenda, over de rol van de raad, het college en de ambtenaren, over de betrokkenheid van de ambtenaren bij de raad.

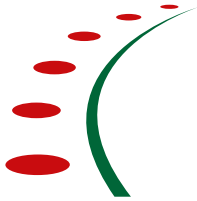
Roosendaal werkt al enige jaren aan het betrekken van inwoners en bedrijven bij de ontwikkeling van wijken, buurten, bedrijventerreinen en beleid, bijvoorbeeld via wijkgericht werken en Roosendaal Spreekt, Roosendaal doet. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn:

- 1 Integraal en verbonden:** we werken domein- en organisatieoverstijgend vanuit verbondenheid met partners en bewoners.
- 2 Actiegericht:** we zoeken de samenwerking niet vanuit vooraf gestelde doelen of een al duidelijk geformuleerd einddoel, maar we leren door te doen. Door het permanent organiseren van actiegericht leren krijgen partners en andere betrokkenen nieuwe inzichten, volgen we ontwikkelingen op de voet en kunnen we snel en gericht werken.
- 3 Coalities van welwillenden:** waar energie zit en waar kansen liggen, gaan we aan de slag.
- 4 Vertrouwen en durf:** we werken op basis van vertrouwen in elkaars expertise en durven de ruimte te pakken om het anders te doen.

¹ Bron: rapport Perikles, februari 2022. Hierin staat een enquête onder (burger)raadsleden van de gemeente Roosendaal. Gevraagd naar het omschrijven van de werkrelatie in 1 term, werden achtereenvolgens voldoende, goed en constructief het vaakst genoemd.

² Nederlandse Vereniging van Raadsleden (NVvR), De bestuurlijke rol van de raad, december 2018. De NVvR onderscheidt een bestuurlijk en een politiek perspectief in het raadswerk. In het politieke perspectief wordt een verbindende rol zichtbaar door de verbinding naar specifieke groepen (de eigen achterban). In het bestuurlijke perspectief gaat het om de verbinding met de samenleving als geheel.

De raad en het college kunnen elkaar versterken als de samenwerking goed verloopt. Dat vraagt om:

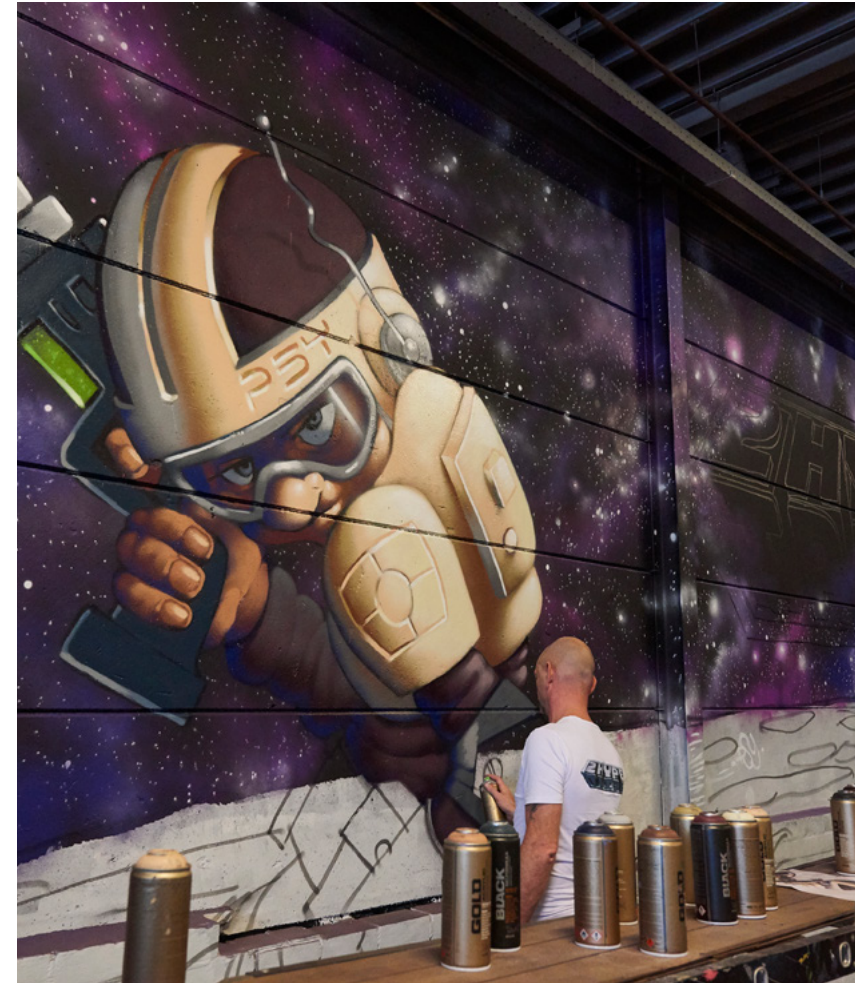
5 Een vloeiender samenspel tussen de raad en het college. Bijvoorbeeld doordat de raad als volksvertegenwoordiger de contacten met individuele inwoners oppakt en het college om tafel gaat met besturen van belangenverenigingen en uitvoeringsorganisaties. Daarbij blijft het natuurlijk voor alle betrokkenen mogelijk om met alle partijen contact te hebben.

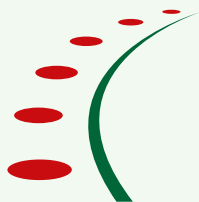
Bepaalde groepen inwoners herkennen zich in toenemende mate niet meer in de democratie. Ook hen willen we betrekken om een tweedeling in de samenleving te voorkomen. Daarom zijn deze twee zaken ook belangrijk:

6 Een goede invulling van de ombudсроl. Inwoners moeten met hun vragen en problemen bij de gemeente terecht kunnen en zich gehoord en begrepen voelen. Dat vraagt overigens ook dat we vooraf duidelijkheid bieden. We moeten geen hoop geven als die er niet is en aangeven wat mensen wel en niet mogen verwachten.

7 Professionele communicatie. Open, transparant, via verschillende kanalen, en doelgericht. Dat vraagt ook om voldoende aandacht en middelen.

In het rapport van Perikles (februari 2022) zijn aanbevelingen uitgewerkt over de manier waarop de gemeenteraad het samenspel met het college en de samenleving kan versterken. Dit rapport wordt gelijktijdig met de Strategische Verkenningen aan de nieuw gekozen raad aangeboden.

7 Financiële verkenningen 2022 - 2026

In dit onderdeel voeren we verkenningen uit rondom de gemeentelijke financiën. We gaan in op de financiële positie van de gemeente Roosendaal en de ontwikkelingen, kansen en risico's die invloed kunnen hebben op onze financiën op de korte, middellange en langere termijn. Zo ontstaat inzicht in de financiële middelen voor de komende bestuursperiode.

Benchmark BDO: Roosendaal krijgt een 8

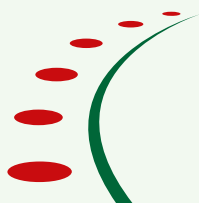
In januari 2022 publiceerde BDO haar jaarlijkse 'benchmark Nederlandse gemeenten'¹. Hieruit blijkt hoe het is gesteld met de financiële positie van de gemeenten in Nederland. Roosendaal krijgt in het onderzoek een 8. We zijn ten opzichte van een jaar geleden opgeklimmen van plaats 32 naar plaats 18 in de categorie gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners.

Uit de benchmark blijkt verder dat maar enkele gemeenten een onvoldoende krijgen. En dat terwijl er in de media volop berichten langskomen over financiële problemen bij gemeenten. De verklaring daarvoor is dat vooral incidentele middelen hebben gezorgd voor positieve resultaten bij de gemeenten. Het Rijk heeft bijvoorbeeld extra incidentele middelen voor de jeugdzorg beschikbaar gesteld en de effecten van de coronapandemie gecompenseerd.

Hiermee zijn de structurele tekorten bij de gemeenten echter niet op te lossen. Het Rijk heeft nooit toezeggingen gedaan om ook structureel middelen beschikbaar te stellen. Dit zorgt voor onzekerheid bij gemeenten, waardoor (noodzakelijke) investeringen grotendeels achterblijven en de voorzieningen binnen gemeenten verschromelen. En dat terwijl er de komende periode behoorlijk forse opgaven op het bordje van de gemeenten liggen. Denk aan: de energietransitie, de digitalisering binnen de overheid, de woningbouwopgave en de invoering van de Omgevingswet. Op al deze terreinen hebben gemeenten ambities, maar blijven investeringen uit vanwege een groeiende druk op de gemeentelijke begrotingen.

Deze situatie vraagt wendbaarheid van gemeenten en de durf om strategische keuzes te maken: wat voor gemeente willen we zijn en waar gaan we vooral op inzetten?

¹ Zie het BDO-rapport Tekorten nemen af, uitdagingen groter; Incidentele voordelen maskeren structurele problematiek, BDO-benchmark Nederlandse gemeenten 2022, januari 2022.

Het beeld dat BDO schetst, zien we deels ook in Roosendaal terug. Hoewel we structureel nog voldoende middelen beschikbaar hebben, hebben we nauwelijks investeringen geraamd voor de grote opgaven waar we voor staan. Dit komt vooral door gebrek aan duidelijkheid vanuit het Rijk. Hieronder gaan we dieper in op de situatie in onze gemeente.

Onze financiële positie: er is behoorlijk wat ruimte

We beginnen met onze financiële positie. Daarvoor gaan we in op de structurele en de incidentele middelen. Het saldo van de begroting geeft de structurele middelen weer. Deze kunnen we inzetten voor nieuw beleid voor één of meerdere jaren. Verder zijn ook de incidentele middelen van belang. Die zitten vooral in de reserves. Ook daar kan nog vrije ruimte in zitten. Incidentele middelen kunnen we alleen inzetten voor incidenteel (eenmalig) beleid.

Daarnaast is de reservepositie van de gemeente interessant. Daaraan is te zien in hoeverre we onverwachte en substantiële financiële risico's op kunnen vangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van onze bestaande taken.

Daarmee maakt dit zogeheten weerstandsvermogen deel uit van de beoordeling van onze financiële positie.

Structurele middelen

De structurele middelen bestaan uit de saldi van de Programmabegroting 2022, inclusief de meerjarenraming voor de periode 2023-2025¹. Sinds deze begroting in november 2021 is vastgesteld, zijn er ontwikkelingen geweest met financiële consequenties. Deze nemen we ook mee, zodat de financiële startpositie zo compleet mogelijk is. In 2022 stellen we een begroting op voor 2023, inclusief een meerjarenraming voor de periode 2024-2026. Daarom nemen we ook alvast de jaarschijf 2026 mee in de uiteenzetting van de financiële positie.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de gemeente Roosendaal de komende jaren behoorlijk wat financiële ruimte heeft. In 2022 verwachten we een begrotingsoverschot van € 4,0 miljoen.

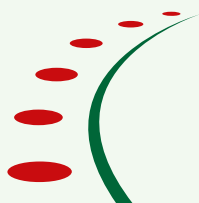
Structurele middelen gemeente Roosendaal	2022	2023	2024	2025	2026
Saldi begroting 2022, inclusief aangenomen amendementen	€ 4.565.000	€ 1.752.000	€ 2.413.000	€ 4.437.000	€ 1.037.000
Decembercirculaire 2021 ²	€ 982.000	€ 526.000	€ 314.000	€ 136.000	€ 2.614.000
Oormerkingen decembercirculaire 2021	-/- € 868.000	-/- € 758.000	-/- € 755.000	-/- € 775.000	-/- € 823.000
Herziene begroting 2022 WVS ³	€ 134.000	€ 195.000	€ 224.000	€ 225.000	
Nieuwe cao ambtenaren ⁴	-/- € 824.000	-/- € 835.000	-/- € 847.000	-/- € 859.000	-/- € 871.000
Totaal	€ 3.989.000	€ 880.000	€ 1.349.000	€ 3.164.000	€ 1.957.000

¹ Voor inzicht in de opbouw van de begroting 2022 verwijzen wij naar de infographic Begroting 2022 in één oogopslag.

² Voor een toelichting op de decembercirculaire en de oormerkingen die daaruit voortkomen, verwijzen wij naar de raadsmededeling over de decembercirculaire van 15 februari 2022.

³ Zie de raadsmededeling 'Herziene begroting WVS 2022' van 7 december 2021.

⁴ In januari 2022 is een nieuwe cao voor gemeenteambtenaren vastgesteld. De financiële consequenties zijn nog niet in de begroting verwerkt.

Incidentele middelen

Reservepositie

De gemeente Roosendaal heeft een behoorlijke reservepositie. Per 31-12-2021 zit er naar verwachting € 71,3 miljoen in de reserves¹. De reserves kunnen we indelen in algemene reserves en bestemmingsreserves. In onderstaand overzicht is deze indeling gemaakt².

Reserves	Verwachte stand per 31-12-2021
Algemene reserves	€ 13.273.109
Bestemmingsreserves	€ 58.066.290
Totaal	€ 71.339.399

De algemene reserve staat per 31-12-2021 naar verwachting op € 13,2 miljoen. Voor deze reserve is bij de Programmabegroting 2016 afgesproken dat deze altijd minstens € 8 miljoen moet bevatten, zodat het weerstandsvermogen van de gemeente op peil blijft. De komende jaren zijn nog onttrekkingen aan deze reserve geraamd. Dit laat in principe een vrije ruimte over van circa € 4 miljoen.

De middelen in bestemmingsreserves zijn niet per definitie vrij inzetbaar; deze zijn eerder al voor een speciaal doel bestemd door de gemeenteraad. Zij kan echter ook weer besluiten om deze middelen aan een ander doel toe te kennen. Daarnaast zijn in een aantal reserves middelen gestort, terwijl hier op dit moment nog geen concrete plannen voor zijn. Deze middelen zijn dus wel gereserveerd, maar hebben nog geen concreet bestedingsdoel. Een voorbeeld hiervan is het Innovatiefonds/post-coronafonds (van circa € 500.000).

¹ Dit betreft de verwachting bij de begroting 2022 en is daarom een voorlopig cijfer. Bij de jaarrekening 2021 worden de cijfers pas definitief.

² Voor een compleet overzicht van alle reserves verwijzen wij naar het boekje Meerjarenactualisatie reserves en voorzieningen, Overzicht 2020 t/m 2025, Begroting 2022, dat deel uitmaakt van de documenten bij de Programmabegroting 2022.

Weerstandsvermogen

In de Programmabegroting 2022 worden de gemeentelijke risico's financieel vertaald en vergeleken met de beschikbare weerstandscapaciteit. De ratio van het weerstandsvermogen komt per 31-12-2022 uit op 2,2. De minimale waarde van deze ratio is vastgesteld op 1,0. We voldoen dus ruimschoots aan deze norm.

Conclusie financiële positie

De huidige financiële positie van de gemeente is solide. In de komende bestuursperiode zijn middelen beschikbaar om structureel te kunnen investeren in nieuw beleid. Daar komt nog bij dat ook onze reservepositie gezond is. Roosendaal heeft voldoende gespaard om de komende bestuursperiode belangrijke zaken voort te kunnen zetten. Denk daarbij aan het onderhoud van de openbare ruimte en het opvangen van financiële fluctuaties in de bijstand. Met een verwachte ratio van het weerstandsvermogen van 2,2 per 31-12-2022 lijkt Roosendaal verder goed in staat om onvoorziene risico's op te vangen.

Een kanttekening is echter op zijn plaats. De komende jaren komen er behoorlijk wat ontwikkelingen op gemeenten af die gevolgen gaan hebben voor onze financiële positie. Niet al deze ontwikkelingen zijn nu al zeker of te kwantificeren. Daarom kunnen we die op dit moment nog niet verwerken in onze financiële positie. In de volgende paragraaf gaan we dieper in op deze ontwikkelingen en wat deze voor de gemeente Roosendaal betekenen.

Toekomstige ontwikkelingen in de gemeentefinanciën

De komende periode krijgen we te maken met verschillende financiële ontwikkelingen, kansen en risico's. De analyse van het nieuwe regeerakkoord is hier een essentieel onderdeel van. Hieruit volgt namelijk voor een groot deel welke middelen (en bijbehorende taken) de gemeente de komende periode kan verwachten. Ook de herverdeling van het gemeentefonds is voor ons belangrijk. De financiële effecten van het nieuwe regeerakkoord en de herverdeling van het gemeentefonds kunnen we redelijk inschatten, maar er is nog veel onzeker.

Tot slot spelen er natuurlijk ook op lokaal niveau ontwikkelingen waar we rekening mee moeten houden. Het nieuwe college en de nieuwe gemeenteraad kunnen hier vaak nog keuzes in maken. Daarom kunnen we op dit moment nog niet zeggen wat de invloed hiervan is op onze financiële positie.

Analyse regeerakkoord Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst

In december 2021 hebben VVD, D66, CDA en ChristenUnie hun coalitieakkoord gepresenteerd. De financiële vertaling van deze afspraken is opgenomen in de Startnota Kabinet Rutte-IV. Hieruit komen de effecten naar voren voor het gemeentefonds:

- **Het accres**

Het accres is de jaarlijkse indexatie van het gemeentefonds, die vooral wordt bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. In de periode tot en met 2025 stijgt het accres jaarlijks. Voor 2026 heeft het Rijk het accres echter vastgezet op een plus van € 840 miljoen ten opzichte van de stand van de Miljoenennota 2022. Dat lijkt veel, maar we hebben in 2025 te maken met een geraamd accres van € 2.018,6 miljoen. Met het accres moeten gemeenten gestegen prijzen en lonen betalen. Deze daling van het accres maakt het dus lastig om een sluitende begroting op te stellen voor de periode tot en met 2026. In de tabel aan het eind van deze paragraaf ziet u wat het financiële effect hiervan is voor onze gemeente.

- **Middelen onttrekken voor woningbouwimpuls en volkshuisvesting**

In de periode 2023-2025 onttrekt het Rijk middelen aan het gemeentefonds voor de woningbouwimpuls en volkshuisvesting. Dit geld wordt onder voorwaarden weer aan de gemeenten uitgekeerd, waarschijnlijk via de verstedelijkingsregio's. Niet alle gemeenten ontvangen dit geld, dus voor de meeste gemeenten betekent dit gewoon (fors) minder middelen.

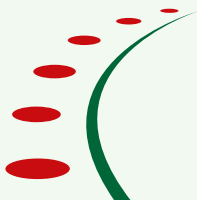
In totaal gaat het om een onttrekking van € 1,6 miljard, die in verschillende tranches plaatsvindt. Voor Roosendaal betekent dit dat we in totaal zo'n € 7,7 miljoen minder ontvangen.

Omgerekend per jaar gaat het om zo'n € 1,25 miljoen. Het is onduidelijk in hoeverre we aanspraak kunnen maken op een specifieke uitkering en welke voorwaarden daar dan aan verbonden zijn. Via onze inzet op het dossier 4e Stedelijke Regio zetten we erop in om een woonakkoord af te sluiten om zo extra middelen beschikbaar te krijgen.

- **Middelen onttrekken voor het gezondheidsstelsel**

Het Rijk wil volgens het regeerakkoord bevorderen dat ouderen gezond ouder kunnen worden in hun eigen huis of een andere passende omgeving. Dat betekent onder meer dat moet worden ingezet op valpreventie voor 65+'ers. Hiervoor haalt het Rijk in 2023 € 10 miljoen uit het gemeentefonds. Vanaf 2024 is dit bedrag € 15 miljoen en uiteindelijk loopt dit in stappen op tot een jaarlijkse uitname van € 20 miljoen. Voor Roosendaal betekent dit voor 2023 een daling van € 440.000. De uiteindelijke uitname van € 20 miljoen betekent voor Roosendaal een daling van € 880.000. Het is overigens niet duidelijk wie verantwoordelijk wordt voor de valpreventie (het Rijk of de gemeenten) en waar deze uitgenomen middelen dus terecht komen.

Het Rijk is ook van plan om vanaf 2025 een eerlijkere eigen bijdrage in te voeren voor huishoudelijke hulp. Door het stijgende gebruik van huishoudelijke hulp staat de beschikbaarheid van voorzieningen via de Wmo onder druk. Daarom werkt het Rijk aan een betere betaalbaarheid voor lage en middeninkomens. Vanaf 2025 wordt er daarom jaarlijks € 95 miljoen uit het gemeentefonds gehaald. Voor Roosendaal komt dat neer op een bedrag van zo'n € 4,2 miljoen. Het idee is dat de gemeente deze eigen bijdrage dan zou kunnen innen bij cliënten die gebruikmaken van huishoudelijke hulp. Of deze eigen bijdragen ook daadwerkelijk € 4,2 miljoen opleveren, is twijfelachtig.

- **De opschalingskorting**

Sinds 2015 worden gemeenten geconfronteerd met een uitname uit het gemeentefonds die oploopt tot € 975 miljoen in 2025. Deze zogeheten opschalingskorting is opgelegd omdat gemeenten door gedwongen opschaling kosten zouden besparen. Inmiddels is het onderliggende beleid (het opschalen van alle gemeenten naar 100.000+ inwoners) van tafel, maar dat geldt niet voor deze korting. Volgens het coalitieakkoord wordt de korting deze kabinetsperiode bevroren. Dat is goed nieuws, maar we moeten hier wel twee kanttekeningen bij plaatsen:

- 1 De opschalingskorting is alleen bevroren en dus niet geschrapt. Daardoor moeten gemeenten in 2026 weer rekening houden met deze korting. Deze komt dus terug in de jaarschijf 2026 van de meerjarenraming in de begroting 2023.
- 2 Het bevroren van de opschalingskorting is in de Startnota opgenomen onder de Aanvullende Post. De middelen die vrijkomen, worden dus niet meteen toegevoegd aan het gemeentefonds, maar pas als er concrete en doelmatige bestedingsvoorstellen zijn uitgewerkt. Deze manier van werken is onduidelijk, omdat het gaat om een generieke korting. Nu wordt echter de suggestie gewekt dat gemeenten hier eerst nog iets voor moeten doen.

- **Middelen voor de jeugdzorg**

Sinds 2019 zijn de gemeenten in gesprek met het Rijk over de financiële houdbaarheid van de jeugdzorg. Omdat we er niet samen uitkwamen, is in 2021 een arbitrageprocedure opgestart. Dit leidde tot een uitspraak van een Commissie van Wijzen, met twee belangrijke elementen:

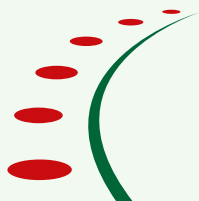
- 1 Het Rijk moet de gemeenten compenseren voor de feitelijke kosten van de jeugdzorg.
- 2 Het Rijk en de gemeenten moeten samen een hervormingsagenda opstellen om de kosten van de jeugdzorg op de langere termijn te kunnen beheersen.

Het Rijk heeft de gemeenten in 2022 gecompenseerd voor een totaalbedrag van € 1,3 miljard. Meerjarig heeft het Rijk geen harde toezeggingen gedaan, maar wel de indruk gewekt dat het zich zou conformeren aan de uitspraak van de Commissie van Wijzen. Uit de Startnota blijkt nu dat het Rijk de uitspraak van de Commissie van Wijzen deels naast zich neerlegt door de benodigde financiële compensatie voor de gemeenten te verlagen met € 100 miljoen in 2024 en € 500 miljoen vanaf 2025.

Het Rijk, de VNG en het IPO (Interprovinciaal Overleg) hebben in 2021 afgesproken dat gemeenten in de jaarschijven 2023 tot en met 2025 van de begroting 2022 een stelpost mochten opnemen voor de compensatie van de jeugdzorg door het Rijk. Deze stelpost mocht maximaal 75% zijn van wat de gemeenten volgens de Commissie van Wijzen zouden moeten ontvangen. Roosendaal heeft uit voorzichtigheid maar 50% van dit bedrag opgenomen. Dit zorgt ervoor dat onze gemeente, ondanks de verlaging vanuit het Rijk, toch nog behoorlijk wat ruimte over heeft. In 2023 zouden we nog zo'n € 4 miljoen compensatie ontvangen. De jaren daarna wordt dit wel minder. In de tabel aan het eind van deze paragraaf staan de bedragen voor de komende jaren.

Overigens geldt ook voor deze middelen dat ze zijn toegevoegd aan de Aanvullende Post. De verwachting is dat gemeenten eerst moeten instemmen met de Hervormingsagenda voor de jeugdzorg voordat zij deze middelen daadwerkelijk ontvangen.

Nieuwe verdeling van het gemeentefonds

De afgelopen jaren is onderzoek gedaan naar een nieuwe verdeling van het gemeentefonds. Inmiddels hebben verschillende consultatierondes plaatsgevonden met de VNG en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). Op dit moment zijn nog veel vragen onbeantwoord en klinkt er ook nog veel kritiek. Desondanks heeft de (demissionair) minister van Binnenlandse Zaken eind 2021 aangegeven dat zij de nieuwe verdeling toch per 1 januari 2023 wil doorvoeren. Als het nieuwe kabinet hier inderdaad mee instemt, betekent dat voor Roosendaal een hogere bijdrage per inwoner van circa € 21. Dit is nog een voorlopige inschatting, omdat het ministerie de onderliggende gegevens nog moet actualiseren naar peildatum 1 januari 2023.

De nieuwe verdeling wordt stap voor stap ingevoerd, zodat gemeenten voldoende tijd hebben om zich aan te passen. De effecten van de herverdeling worden gemaximeerd op € 60 per inwoner over een periode van 4 jaar, oftewel maximaal € 15 per inwoner per jaar.

Financiële effecten van het rijksbeleid

In onderstaande tabel ziet u wat bovenstaande ontwikkelingen financieel betekenen voor de gemeente Roosendaal. Alle effecten hebben betrekking op het gemeentefonds:

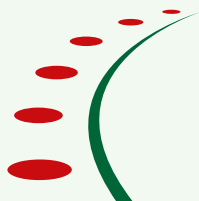
Ingeschatte gevolgen van het regeerakkoord en de herverdeling van het gemeentefonds voor de gemeente Roosendaal

	2022	2023	2024	2025	2026
Accres gemeentefonds	€ 2.500.000	€ 4.700.000	€ 7.900.000	€ 8.800.000	€ 3.600.000
Uitname woningbouwimpuls		- € 500.000	- € 500.000	- € 500.000	- € 500.000
Uitname volkshuisvesting		- € 800.000	- € 800.000	- € 800.000	- € 800.000
Uitname vanwege valpreventie		- € 440.000	- € 660.000	- € 660.000	- € 700.000
Uitname vanwege eigen bijdrage huishoudelijke hulp				- € 4.180.000	- € 4.180.000
Bevriezen opschalingskorting	€ 50.000	€ 1.800.000	€ 2.500.000	€ 3.100.000	
Middelen jeugdzorg		€ 4.000.000	€ 3.000.000	€ 800.000	€ 1.800.000
Herverdeling gemeentefonds		€ 1.100.000	€ 1.600.000	€ 1.600.000	€ 1.600.000
Totaal geschat financieel effect voor Roosendaal	€ 2.550.000	€ 9.860.000	€ 13.040.000	€ 8.160.000	€ 820.000

De bedragen in deze tabel zijn schattingen op basis van aannames. In de Voorjaarsnota van het Rijk wordt het regeerakkoord pas financieel verwerkt. Wel zal het Rijk de gemeenten via een extra maartbrief informeren over de financiële effecten van het regeerakkoord, zodat hier bij de formatie meer duidelijkheid over bestaat. De volgende zin kan dan verwijderd worden ('Dat betekent dat gemeenten pas bij de publicatie van de meicirculaire 2022 meer zekerheid hebben over de financiële gevolgen van het regeerakkoord'). Dat betekent dat gemeenten pas bij de publicatie van de meicirculaire 2022 meer zekerheid hebben over de financiële gevolgen van het regeerakkoord.

Dan kan blijken dat de middelen voor jeugdzorg en de opschalingskorting alleen onder voorwaarden naar de gemeenten komen. Ook is het nog onzeker of de herverdeling van het gemeentefonds wel echt op 1 januari 2023 plaatsvindt; daar moet het nieuwe kabinet eerst nog een besluit over nemen.

In bovenstaande tabel hebben we geen rekening gehouden met eventuele middelen die de gemeente via Specifieke Uitkeringen kan ontvangen. Uit de Startnota wordt niet duidelijk hoe deze middelen verdeeld worden over de gemeenten, om hoeveel geld het gaat en welke voorwaarden daaraan verbonden worden. Duidelijk is wel dat er specifieke uitkeringen komen voor woningbouw, het klimaatakkoord en stikstofmaatregelen.

Het financiële beeld voor de komende jaren lijkt gunstig, maar we moeten onszelf niet rijk rekenen. Voorzichtigheid blijft geboden, ook omdat het onzeker blijft welke middelen we vanuit het Rijk zullen ontvangen. In de jaren 2023 tot en met 2025 lijken we veel extra geld te krijgen. Omdat het accres niet is doorgetrokken in 2026, zijn deze middelen echter niet structureel. Dat houdt in dat we weinig middelen kunnen inzetten voor investeringen op de lange termijn.

Daartegenover staat dat gemeenten de komende jaren te maken hebben met grote opgaven. Denk aan de energietransitie, het woningtekort, de digitalisering (inclusief cybersecurity), de Omgevingswet, de jeugdzorg, de Wmo en de nasleep van de coronacrisis. Voor veel van deze opgaven heeft de gemeente Roosendaal nog geen structurele middelen beschikbaar gesteld, terwijl de investeringen en bijbehorende kosten naar verwachting hoog zijn. Daarbij hebben we te maken met een hoge inflatie, die ook zijn weerslag zal hebben op onze begroting. De rente is momenteel nog laag, maar loopt langzaam op. Als deze lijn zich voortzet, heeft ook dat effect op onze begroting.

Lokale ontwikkelingen

Ook lokaal spelen er diverse ontwikkelingen die de komende jaren aandacht vragen van het nieuwe college en de nieuwe raad. Zij hebben daarbij de keuze uit verschillende scenario's, waardoor de financiële consequenties op dit moment nog niet duidelijk zijn.

Lokale heffingen

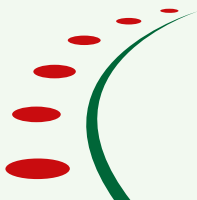
- **Kwijtschelding afvalstoffenheffing en rioolheffing**

Mensen die moeite hebben om de afvalstoffenheffing en de rioolheffing te betalen, kunnen hiervoor kwijtschelding vragen. De kosten hiervoor worden nu meegenomen bij het bepalen van de tarieven. De gemeente gaat dus uit van solidariteit: iedereen die een aanslag krijgt voor deze heffingen, betaalt mee aan de kwijtscheldingen. Dit zorgt er wel voor dat de tarieven nu hoog zijn. De gemeente kan er ook voor kiezen om de kosten van de kwijtscheldingen (deels) te dekken vanuit de algemene middelen.

- **Rioolheffing**

In 2021 heeft de gemeenteraad de mogelijkheden bekeken om via de tarieven voor de rioolheffing een financiële prikkel in te bouwen om mensen bewuster met water te laten omgaan. Inmiddels heeft de VNG de Modelverordening Rioolheffing vervangen door de Modelverordening Riool- en Waterzorgheffing. Dit omdat wateroverlast en verdroging steeds meer maatregelen in de publieke ruimte vragen. Hiervan heeft iedereen profijt. Daarom worden in de nieuwe situatie zo veel mogelijk percelen in de heffing betrokken. De modelverordening bevat verschillende tarieven, zodat we rekening kunnen houden met de verschillen tussen percelen.

Het is aan de nieuwe gemeenteraad om besluiten te nemen over een eventueel nieuw tariefsysteem. Dit heeft overigens geen directe consequenties voor de totale jaarlijkse kosten. De keuzes in het tariefsysteem gaan vooral over de verdeling van die kosten over de verschillende groepen belastingplichtigen.

Tarief Onroerende Zaak Belasting (OZB)

De gemeenteraad heeft de bevoegdheid om de tarieven van de OZB vast te stellen. De afgelopen bestuursperiode zijn de OZB-opbrengsten alleen gestegen met de inflatie. Een waardestijging van een onroerend goed werd in onze systematiek gecompenseerd door een daling van het tarief, zodat de aanslag per saldo alleen steeg met de inflatie. Het is aan het nieuwe college en de nieuwe raad om deze lijn voort te zetten of te wijzigen.

Legesverordening

Op dit moment is het nog onduidelijk wanneer de Omgevingswet in werking treedt. Deze wet heeft wel gevolgen voor de legesverordening. De nieuwe raad moet hierin nog een aantal keuzes maken, die consequenties hebben voor de hoogte van de legesinkomsten. Een voorbeeld van zo'n keuze is het al dan niet heffen van leges voor milieubelastende activiteiten. Een gemeente hoeft hier geen leges voor te heffen, maar het mag wel.

Daarnaast moet de nieuwe raad besluiten over de mate van kostendekkendheid en of we daarbij het principe van kruissubsidiëring hanteren. In het laatste geval gaan we ervan uit dat de ene dienst wat goedkoper kan zijn en de andere dienst wat duurder, zolang de totale opbrengst van de leges maar kostendekkend is.

Onderwijshuisvesting

In 2021 bleek dat de doordecentralisatie van de huisvesting voor het primair onderwijs niet haalbaar is. Daarom heeft de raad in december 2021 de huisvestingsplannen primair onderwijs 2020, 2021 en 2022 vastgesteld. De kapitaallasten van deze investeringen worden gedekt door de bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting. De komende jaren is de onttrekking uit deze reserve groter dan de aanvulling daarvan. Op dit moment is nog niet helemaal duidelijk hoe de bouwplannen voor de verschillende scholen eruitzien en op welke termijn die uitgevoerd worden. Afhankelijk van het tempo van de verbouwingen moet blijken of de bestemmingsreserve ook na 2025 nog toereikend is voor het dekken van de kapitaallasten.

Beschermd wonen (BW)

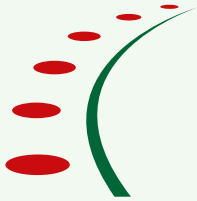
De taak beschermd wonen (BW) wordt nu uitgevoerd door Bergen op Zoom als centrumgemeente. Deze taak gaat per 1 januari 2023 echter over naar alle gemeenten. Dat betekent dat meer BW-cliënten moeten worden gehuisvest in gewone woningen. Tegelijkertijd wordt de Wet langdurige zorg (Wlz) opengesteld voor cliënten met een BW-indicatie die waarschijnlijk zelfs mét begeleiding nooit zelfstandig kunnen wonen. Het gaat hierbij vooral om cliënten met ernstige ggz-problematiek.

Meer mensen dan verwacht doen een beroep op de Wlz. De zorgkosten die nu gemoeid zijn met de BW-cliënten die overgaan naar de Wlz, bepalen het budget dat van de Wmo overgaat naar de Wlz. Dit betekent concreet dat er een uitname uit het gemeentefonds wordt gedaan voor de Wlz. Daardoor blijven er dus minder middelen over voor de uitvoering van BW.

Het doel van BW is om mensen met een psychische kwetsbaarheid zo veel mogelijk in de wijken te ondersteunen. Dat vraagt van gemeenten dat zij een basisniveau creëren van voorzieningen en kennis, en dat zij geschikte woningen aanbieden. Daarvoor is het cruciaal dat gemeenten, ketenpartners en zorgverzekeraars nauw samenwerken. We weten nu nog niet of we dit met de huidige budgetten allemaal goed kunnen regelen.

Hogere kosten Wmo

Door de demografische opbouw van de Roosendaalse bevolking verwachten we de komende jaren hogere kosten voor de Wmo. Hierin zijn we bepaald niet uniek: bijna alle gemeenten in Nederland hebben hiermee te maken. De VNG heeft hier al aandacht voor gevraagd bij het Rijk. Desondanks hebben de gemeenten hiervoor nog geen enkele compensatie ontvangen vanuit het Rijk. Ook in de Startnota wordt hier niets over gezegd. In onze begroting hebben we het budget voor de komende jaren al structureel bijgesteld met € 1,2 miljoen. We monitoren continu of dit voldoende is.

Opbrengsten Borchwerf II

De ontwikkeling van bedrijventerrein Borchwerf II vindt plaats via een Publiek Private Samenwerking. Hierin werken drie partijen met een verschillend aandeel met elkaar samen: bouwbedrijf Heijmans (50%) en de gemeenten Halderberge en Roosendaal (ieder 25%). In 2022 wordt het project hoogstwaarschijnlijk afgerond. Daarbij verdelen deze partijen de resterende winst met elkaar.

Per 1 januari 2022 bedraagt het saldo van de grondexploitatie € 25,7 miljoen. Hierin zit op dit moment nog een onzeker bedrag aan grondopbrengsten van zo'n € 2,2 miljoen.

In het verleden is al € 16 miljoen aan winst uitgekeerd. Bij de tweede winstuitkering hebben de beide gemeenten de winst als liquiditeit in Borchwerf II CV laten zitten. Inmiddels is dit achterstallige dividend helemaal uitgekeerd. Op de rekening van Roosendaal Borchwerf II BV (waarvan wij 100% aandeelhouder zijn) staat daarom nu € 2 miljoen. Als we uitgaan van de huidige grondexploitatie, blijft er nu nog € 9,7 miljoen winst over. Voor Roosendaal betekent dit een winst van circa € 2,4 miljoen. Dit is echter nog onzeker, omdat voor de laatste gronden nog geen verkoopovereenkomst ondertekend is.

Colofon

Uitgave: Gemeente Rosendaal, maart 2022
Inhoud: Inhoud: Gemeente Rosendaal, o.l.v. Rob Groen
Tekstredactie: Het Nederlands Tekstbureau
Foto cover: Timo Reisiger
Foto's: Koen Mol en Paolo Bouman
Vormgeving: Pardesi

Gemeente Rosendaal Postbus 5000, 4700 KA Rosendaal www.rosendaal.nl

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt mits de bron wordt vermeld.

Bezoekadres

Stadserf 1 T 14 0165 e-mail: info@rosendaal.nl rosendaal.nl

Postadres

Postbus 5000 4700 KA Rosendaal